

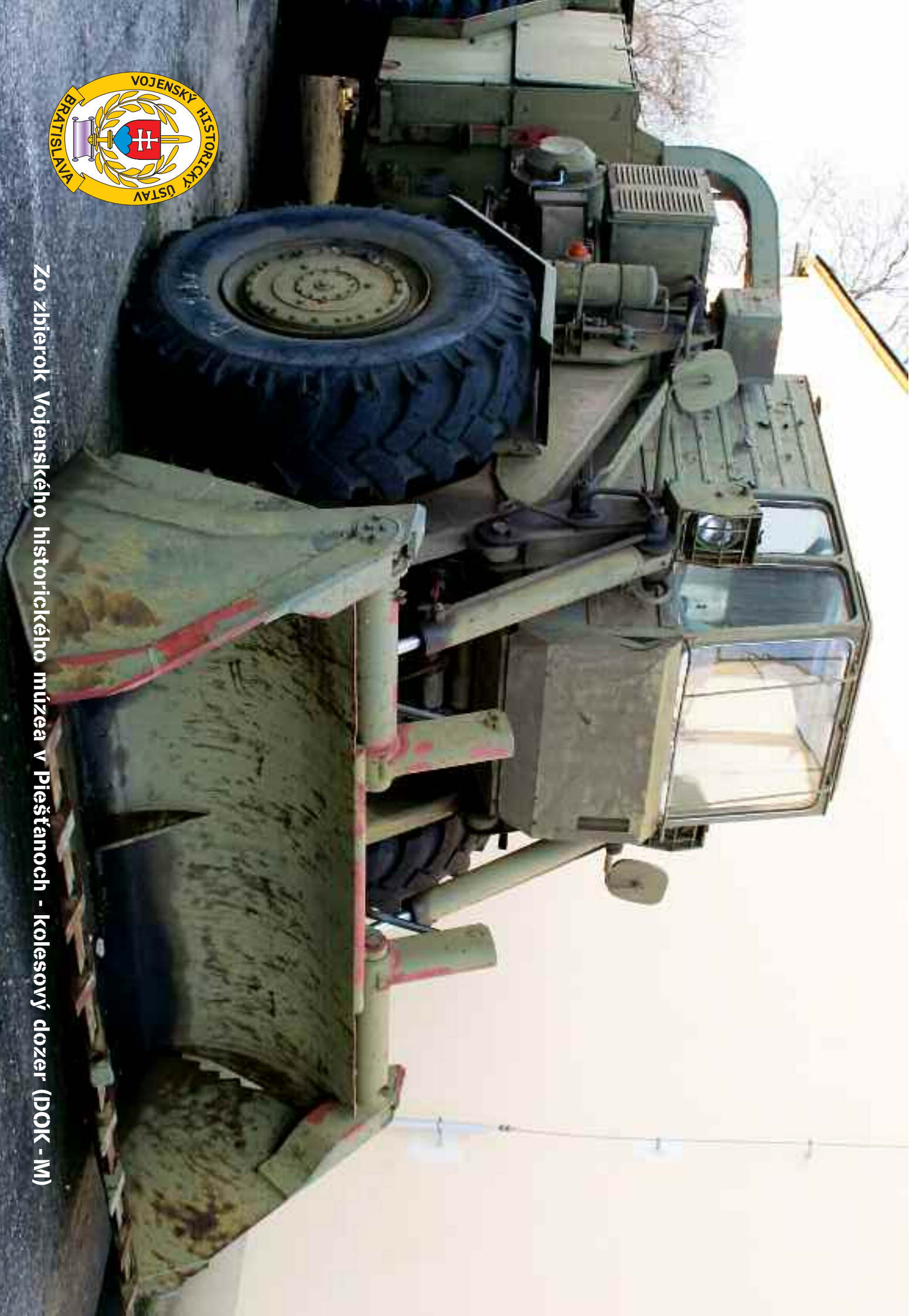
OBRIANA

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 9 / SEPTEMBER 2011

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Preštanoch - koľesový dozer (DOK - M)

Nadšenci vojenskej histórie

/ Pavol VITKO

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Keď som v auguste cestoval na motorke po Rumunsku, dal som si krátku prestávku v malej krčme v zastrčenej podhorskej dedine Coşbuc. Drevené lavice, deravý snečnik, ale dobre chladené pivo. Miestni štampagisti sa hneď dali do reči. Jeden mladý, asi tridsiatnik, pri spomienke, že na Slovensku robím pre ministerstvo obrany, zrazu vyskočil od nedopitého piva a kamsi bez slova odbehne.

Po dvoch minútach vyjde z vedľajšieho domu s plným priehŕstím vojenských odznakov a nášiviek. „Práve som sa vrátil z Afganistanu,“ hovorí mi Ioan a podáva mi nášivku s nápisom Transylvanian Dragons – elitná rumunská jednotka so sídlom v neďalekom Targu Mureş. Veterána z Afganistanu stretne človek všade. Ioanovi sa veľmi o Afganistane nechce hovoriť. Stratil tam kamaráta. Celkovo Rumunsko v tom čase prišlo v Afganistane už o 19 vojakov.

Tento mesiac do operácie ISAF zo Slovenska odchádzajú podobní špecialisti ako Transylvánski draci. Žilinský 5. pluk špeciálneho určenia však zďaleka nebude prvá slovenská jednotka, ktorá prakticky denno-denne bude jednou nohou v činovej truhle a pritom všetci budú veriť a dúfať, aby sa naozaj nikomu nepodarilo vkročiť do nej úplne.

Pravidelné raketové útoky na základňu. Náložami naložený nákladník, nastražené bomby popri ceste, snajper schovaný za detským ihriskom alebo zamaskovaný Talibanec v uniforme afganskej armády. To všetko prináša vysoké riziko a má svoje reálne obete, medzi nimi aj spomínaných 19 Rumunov.

Prví na odstrel, a to doslova, sú už rok členovia slovenského EOD tímu, ktorí neprestajne zneškodňujú nastražené výbušniny. Stačí jeden telefonát atentátnika počas zásahu slovenských pyrotechnikov a... Na ženistov, ktorí budujú školy, studne, či úrady neustále číhajú snajperi. Príslušníci OMLT tímov zase cvičia miestnu armádu mimo ako-tak bezpečnej základne a človek nikdy nevie, kedy sa z učeníveho a krotkého afganského vojaka vykľúje talibanský vlk. Briti s tým majú svoju skúsenosť, keď niekoľkých inštruktorov skosil jeden taký skrytý v ovčom rúne. Podobne aj vojaci na vstupnej bráne. Nikto naozaj nemôže vedieť, keď prichádza miestny obyvateľ, či pod oblečením nemá 15 kíl trhaviny pripravených zabíjať.

Takzvaný Ramp Ceremony, keď sa vojaci lúčia so svojim zosnulým kolegom, sa koná v Afganistane takmer každý deň. Je to smutná pripomienka reality. Možno je to šťastie, možno je to šikovnosť slovenských vojakov, že sa zatiaľ so žiadnym našim vojakom takto nikto nelúčil. Bodaj by to tak zostalo navždy.

Azda to znie ako kliše, ale je to tak. Treba našim chlapcom, ktorí v Afganistane pôsobili a pôsobia, za ich trvdú a profesionálnu prácu v naozaj extrémnych podmienkach poďakovať. A tým, čo do Afganistanu idú, treba zaželať všetko dobré a šťastný návrat domov.

Lukáš Milan

Z obsahu

Lúčenie
lietajúceho
tanku

str. 6 - 9

Zabudnuté
misie

str. 24 - 25

Nový
výstroj
vojakov

str. 38 - 39

V sobotu 13. augusta vyvrcholil vo Vojenskom obvode Záhorie 3. ročník podujatia Slovenské piesky. Najväčšie stretnutie vojenskej historickej techniky na piesku v Európe sa konalo pod záštitou ministra obrany Ľubomíra Galka. Bolo venované pamiatke povstaleckého generála Rudolfa Viesta. „Aj keď u nás doma žijeme v mieri, je dôležité uvedomiť si, že mier nie je samozrejmosťou. Mier je veľmi krehký. Veľmi dobre to teraz vidíme v iných častiach sveta. Preto sa musíme podieľať na jeho udržaní a posilnení. Tak, ako to robia aj naši vojaci,“ povedal

minister obrany Ľubomír Galko. Zároveň vysoko vyzdvihol prácu všetkých organizátorov a účastníkov Slovenských pieskov. Podľa neho prispievajú k historickému povedomiu s tým, že sloboda a mier neboli zadarmo a že ich treba posilňovať a chrániť. Poďakoval sa všetkým, ktorí investujú svoj čas a peniaze, aby zachránili historickú vojenskú techniku a aby ju prezentovali nielen v rámci statických ukážok, ale aj počas dynamických prezentácií dobových bojov. Ministerstvo obrany poskytlo Slovenským pieskom svoj výcvikový priestor. Tiež ho pre-

zentovali dynamické ukážky ťažkej techniky z Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie. Niekoľkými statickými exponátmi sa predviedlo aj Vojenské historické múzeum. S približne 200 kusmi techniky a pol tisícovou účinkujúcich však ťažisko programu bolo na vojenských historických kluboch. Tie prišli z Česka, Rakúska, Maďarska, Nemecka aj Slovenska. Pre všetkých návštevníkov vybudovali aj ruský, francúzsky, nemecký či československý vojenský tábor z obdobia 2. svetovej vojny.

Úvodné defilé techniky pred čestnou tribunou

Ľubomír Galko v bojovom postavení roty NAZAR

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 9/2011
Redakčná uzávierka 24. 8. 2011
Do výroby zadané 26. 8. 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MISKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRAŇA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 6
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane:
Slovenskí vojaci v Afganistane
Foto Milan VANGA

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

SNP – výnimočný historický čin

/ Danka CAPÁKOVÁ

Slovenské národné povstanie je dôležitým a neprehliadnuteľným faktom v našich aj európskych dejinách protifašistického odporu. Slovenský národ sa nim jednoznačne zaradil medzi pokrokové demokratické sily protihitlerovskej koalície a vybojoval si rozhodujúce predpoklady na vytvorenie novej, vlastnej demokratickej štátnosti. V obci Zlatno to 20. augusta pri príležitosti pietnej spomienky k 67. výročiu SNP vyhlásil minister obrany Ľubomír Galko. SNP sa stalo neoddeliteľnou súčasťou európskej protifašistickej a národnoslobodzovacej vlny. Povstanie svojím rozsahom a významom bolo historickým činom, ktorý jasne preukázal vôľu slovenského národa vziať svoj osud a riadenie budúcnosti do vlastných rúk. „Pamätníky SNP, vojenské cintoríny, ale aj osamelé hroby z čias 2. svetovej vojny sú tichou spomienkou na všetkých odvážnych mužov a ženy, ktorí položili svoje životy v boji proti fašizmu. Mená na nich vyryté ukrývajú individuálne príbehy ale aj príbehy celých rodín, ktoré často netušili, kde sú a ako sa majú ich otcovia, manželia, bratia...“ uvedol Galko. Aktívne partizánske jednotky boli aj v obciach Skýcov a Zlatno. Aj ich obyvatelia aktívne pomáhali bojovníkom v horách. Obec Skýcov sa za túto pomoc stala obeťou nacistickej pomsty a krutosti. 15. marca 1945 na ňu zaútočili jednotky SS, obyvateľov obce odviekli a na druhý deň vypálili. „Tieto tragické udalosti nás zaiste nenechávajú ľahostajnými ani po toľkých rokoch,“ dodal minister.

Medaily za službu v ISAF

/ mjr. Milan VANGA

Slovenských vojakov, ktorí pracujú na veliteľstve vojenskej základne NATO v Kandaháre ocenili medailami Non Article 5 Medal za službu v operácii ISAF v Afganistane. Piatich príslušníkov Ozbrojených síl SR a Vojenskej polície osobne dekoroval veliteľ základne Kandahar Airfield (KAF) americký brigádny generál Jeffrey Kendall. Vyzdvihol prácu všetkých národov, ktoré sa podieľajú na plnení úloh v provincii Kandahár. V súčasnosti je v Kandaháre 244 slovenských vojakov vrátane jednej vojačky. Plnia úlohy pri ochrane a bezpečnosti na vstupno-kontrolnom bode ECP-5. Multifunkčná ženijná rota plní odminovacie a ženijnostavebné práce v súvislosti so zvyšovaním bezpečnosti takmer 20 tisíc vojakov na kandahárskej základni. Na predsunutej základni Camp Nathan Smith pôsobí štvorčlenný tím špecialistov na likvidáciu výbušných prostriedkov a zastúpenie má Slovensko vo veliteľstve základne a Regionálnom veliteľstve - Juh so sídlom na základni KAF. V celej operácii ISAF Afganistan v súčasnosti plní úlohy 322 slovenských vojakov.

/ kpt. Peter MICHNICA

Výcvik špecialistov

Vo výcvikovom priestore vojenského obvodu Lešt sa v auguste skončil druhý trojtýždňový výcvik špecialistov EOD (Explosive Ordnance Disposal) z Novák a Sereď. Zapojili sa aj príslušníci žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Inštruktormi výcviku boli príslušníci OS SR, ktorí sa nedávno vrátili z nasadenia v zahraničnej operácii ISAF v Afganistane a bývalí profesionálni vojaci armády USA, ktorí počas aktívnej služby pôsobili v operáciách v Iraku a Afganistane a v súčasnosti školia špecialistov EOD po celom svete. Inštruktormi simulovali postupy získané z analýz reálnych situácií vo vojnu zmietanom Afganistane. Úlohou školených vojakov je zlikvidovať výbušninu. Po každej simulácii špecialisti spolu s inštruktormi rozoberali správnosť rozhodnutí a zvolených postupov, aby sa predišlo prípadným chybám, ktoré by v reálnej situácii mohli znamenať ohrozenie života vojakov. Príslušníci EOD sú nasadzovaní do najrôznejších kritických situácií na likvidáciu nástražných výbušných systémov a to nielen vo vojnových konfliktoch, ale aj v bežnom živote. V súčasnosti EOD špecialisti slovenských ozbrojených síl pôsobia v misii ISAF v Afganistane. Medzi ich hlavné úlohy patrí detekcia, identifikácia, vyhodnocovanie situácie a možných hrozieb, neutralizácia, zaistenie, vyslobodenie a finálna likvidácia nevybuchnutých nástražných výbušných prostriedkov.

Ocenenie za statočnosť

/ kpt. Peter MICHNICA

Prezident Slovenskej republiky a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič 22. augusta vyznamenal príslušníka žilinského 5. pluku špeciálneho určenia rotného Martina medailou za statočnosť. Vojak elitného pluku počas pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane totiž zachránil život austrálskemu kolegovi. Počas cesty na predsunutú základňu vozidlo s posád-kou nabehlo na nástražný výbušný systém. Ten explodoval a najťažšie zranený bol práve vodič vozidla, príslušník austrálskych ozbrojených síl. Okamžite mu podal prvú pomoc rotný Martin (z bezpečnostných dôvodov sa jeho priezvisko neuvádza) aj napriek stále hroziacemu nebezpečenstvu zo strany povstalcov. Vyznamenaný vojak pôsobil počas operácie ISAF v Afganistane ako zdravotnícky mentor v zmiešanom slovensko-austrálskom tíme. Jeho konkrétnou úlohou bol výcvik a starostlivosť o afganských zdravotníkov a zabezpečovanie inštruktáže počas nasadenia v teréne. Súčasťou jeho pôsobenia v operácii bolo poskytovanie zdravotníckeho zabezpečenia pre lokálne afganské obyvateľstvo. V jeho tíme boli austrálski a afganskí zdravotníci.

Spolupracovali pri výcviku

/ kpt. Peter MICHNICA

Silové rezorty pri riešení krízových situácií dlhodobo spolupracujú. Spolupráca sa však zameriava aj na ďalšie oblasti. Prvým zo série užšej spolupráce práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (rchbo) v Rožňave je školenie špecialistov ministerstva vnútra, ktorí absolvujú základný nácvik činností s prístrojmi na meranie a identifikácie radiačných, chemických a biologických rizík. Výcvik v dňoch 17. – 19. augusta zabezpečovali odborníci mobilného identifikačného laboratória práporu rchbo. Príslušníci MV SR ocenili kvalitný a zodpovedný prístup školiteľov a najmä odbornú kvalifikáciu personálu mobilného identifikačného laboratória práporu rchbo. Prápor bol do Rožňavy premiestnený v roku 2005. Poskytuje vojenskú asistenciu orgánom Ministerstva vnútra SR a civilným orgánom pri eliminácii hrozieb chemického, biologického a jadrového terorizmu, ale aj pri riešení ekologických havárií.

/ pplk. Vladimír VOŠTIAR

/ rtm. Radoslav HVIŠČ

Horúci piesok, spotené telá, tvrdé smeče, povzbudzovanie v rôznych jazykoch v duchu fair play ... tak by sa dal charakterizovať piatok 12. augusta 2011 pre modré barety misie UNFICYP v kempe generála Štefánika vo Famaguste na Cypre. Profesionáli Sektoru 4 si pri plnení operačných úloh našli čas aj na športové vyžitie a v súlade s tréningovou smernicou veliteľa jednotiek misie UNFICYP (Force Commander Training Directive) zorganizovali športovú súťaž - medzinárodný turnaj v plážovom volejbale. Na turnaji bojovalo dvanásť mužstiev. V tvrdej konkurencii Slováci obstáli. Víťazný pohár vybojovali rtm. Andrej Podpera, slob. Marek Faltus a rtn. Ondrej Budzák. Na druhom mieste sa umiestnil tím argentínskeho kontingentu a tretie miesto v turnaji obsadil zmiešaný slovensko-maďarský tím. Vďaka patrí všetkým zúčastneným za organizačné a materiálno-technické zabezpečenie a prípravu medzisektorového turnaja v našom kempe. Slováci dokázali, že aj z mála sa dá urobiť dôstojná propagácia slovenského umu a šikovnosti.

Modré barety si to rozdali

Prvý let na vrtulníku Mi-24 bol pre dnešného veliteľa prešovského vrtulníkového krídla plukovníka Miroslava Korbu vcelku bez problémov. Vlastne až do chvíle, keď sa po štvrtej zákrute pozrel na rýchloamer a s hrôzou zistil, že má rýchlosť len niečo viac, ako sto kilometrov za hodinu. V bývalom pilotovi lietadiel L-39 sa ozval pud sebazáchovy. Ved' v prípade lietadla to znamenalo istú katastrofu. Mal sto chutí z vrtulníka vyskočiť...

V Prešove sa lúčia s lietajúcim tankom

/ Jozef ŽIAK

Aj taký bol teda prvý let na Mi-24. Plukovník Korba bol inštruktorom lietania 1. triedy na cvičnom prúdovom lietadle L-39 Albatros. Následne sa preorientoval na vrtulníky. Niektorí odborníci hovoria, že ľahšie sa začína od nuly, ako sa preškoľovať z lietadla na vrtulník. Lebo človek si so sebou neprenáša niektoré návyky (alebo aj zlovyky), ktoré sú síce pri lietadlách potrebné, ale pri pilotáži vrtulníkov na ne treba čím skôr zabudnúť. Vtedy mal už na lietadlách nalietaných vyše 700 hodín.

Stúpanie po chvoste

So samotným lietанím nebol väčší problém. Ved' vrtulník Mi-24 sa vďaka svojim krídlam správa vo vzduchu podobne ako lietadlo. Len vzlet a pristátie sú od lietadla dosť odlišné. „Ale moja prvá skúsenosť s vrtulníkom nebola dobrá. Motorová skúška mi v porovnaní s tým, čo som zažil na Albatrose, pripadala poriadne zložitá. Samotné lietanie bolo zvládnuté veľmi rýchlo. Keď človek trochu dostane Mi-24 do rúk, tak sa mu odmení svojou obratnosťou a veľkou stabilitou. Dokáže vo vzduchu robiť doslova neskutočné kúsky," hovorí jeden z dvoch display pilotov krídla, ktorý má za sebou niekoľko desiatok vystúpení na rôznych leteckých prehliadkach po celom Slovensku.

O chvíľu opisuje jednu z figúr, ktorá na vystúpeniach vzbudzuje najväčší ohlas: Stúpanie po chvoste. „Visím so strojom vo vzduchu vo výške päť až

desať metrov, natiahnem to a snažím sa dosiahnuť s vrtulníkom čo najväčšiu rýchlosť smerom dozadu. Plynulo potlačím až na uhol 45 stupňov a vtedy som schopný po chvoste vystúpať ešte ďalších 100 – 150 metrov. Potom nastane ten moment, akoby stroj zostal na chvíľu stáť vo vzduchu pod uhlom 45 stupňov. Neskôr ho pod tým istým uhlom pustím dolu," hovorí skúsený pilot, ktorý doposiaľ nalietal vyše 2 600 hodín, z toho 1 300 práve na Mi-24. Napriek efektným vystúpeniam sa usiluje udržať si určitú rezervu, aby aj takýto let bol bezpečný.

Vzhľadom na to, že je aj skúšobným a zalietavacím pilotom, pri pilotáži stroja zažil náročné situácie. Pri poruchách riešil mimoriadne prípady počas letu, alebo keď došlo k náhlemu zhoršeniu počasie a dohľadnosti počas navigačných, alebo prepravných letov, pričom veliteľ posádky cíti veľkú zodpovednosť nielen za seba, ale najmä za cestujúcich a za posádku. Spomína aj na obdobie, keď bolo pre problémy s umelým horizontom dokonca zakázané lietanie v oblačnosti. Na svoj Mi-24 však nedá dopustiť a v jeho pamäti prevládajú krásne spomienky, keď ho ani vrtulník, ani jeho posádka nikdy nesklamali.

„V čase svojho vzniku to bol jednoznačne špičkový stroj, ktorého výkony v mnohom predčili konkurenčné stroje. Dodnes nemá veľa súperov napríklad v rýchlosti. Udivoval aj svojou mohutnou výzbrojou. Bol to taký tank s vrtulňou. Ale, samozrejme, napriek týmto, tak trochu nostalgickým spo-

mienkam vývoj sa nedá zastaviť. Ak by mal Mi-24 naďalej slúžiť v našom letektve, musel by prejsť rozsiahlou modernizáciou. Týkala by sa najmä rádionavigačných prístrojov, potreboval by výkonnejšie motory, ale aj modernejšiu výzbroj. V dnešných časoch predsa nie je možné držať po celú dobu kontakt s bodom, kam chcem, aby raketa dopadla. Žiaľ, z rôznych dôvodov sa spomínané modernizácie, ktoré sa pôvodne mali uskutočniť v spoločne v rámci krajín V-4, neudiali a bez nich hodnota celého stroja ide dolu," priznáva plukovník Korba.

Aj napriek menšiemu počtu letových hodín ako v minulosti chcel veliteľ krídla dosiahnuť, aby sa čo najviac pilotov Mi-24 docvičilo na triednosti. Najmä na prvú a druhú triedu. Na jar im v tomto úsilí celkom žičilo počasie. Traja piloti si takto vylietali druhú triedu aj za sťažených podmienok. Po preškolení na vrtulníky Mi-17 už budú potrebovať ako piloti druhej triedy menší nálet, zameraný najmä na zvládnutie základných rozdielov v technike pilotovania. Ale proces preškolenia pilotov Mi-24 na vrtulníky Mi-17 sa začal už pred dvoma rokmi. V súčasnosti až na pár výnimiek sú doň zapojení takmer všetci piloti.

Zaseknuté rádio

Kapitán vrtulníka Mi-24 nadporučík Ján Zvalený začína pôvodne na košickej leteckej akadémii študovať technickú špecializáciu. Po roku prestúpil

lepšie sedí vo vzduchu, doslova reže zákruty, ako keď nôž preniká maslom. Má lepšie manévrovacie schopnosti. Pre mňa je aj určitý nezvyk, že pilot v Mi-17 sedí zhruba meter mimo osi vrtulníka. Pozerá sa trochu bokom. Pri vzlete s rozjazdom, alebo pristátí s rozjazdom to dosť cítiť, je tam podľa môjho názoru aj horší autopilot. V Mi-24 sme sedeli ako v lietadle za sebou a v osi stroja. Na druhej strane zasa oceňujem modernejšie rádionavigačné vybavenie Mi-17 a lepší výhľad pri pristátí cez množstvo zasklených plôch," hodnotí na základe svojich doterajších skúseností pilot s volacím znakom Jazvec oba vrtulníky.

Jeho kolega zo školy, taktiež kapitán vrtulníka Mi-24 nadporučík Martin Ondáš, sa na rozdiel od neho zatiaľ ešte nepreškoluje na vrtulník Mi-17. Na svoj prvý let s Mi-24 spomína takto: „Už na prvý pohľad to bol mohutný, dobre vyzbrojený stroj. Vzbudzoval vo mne rešpekt, ale zároveň predstavoval aj výzvu čím skôr ho zvládnuť. Už vtedy, keď som sadal do kabíny, mi prístrojové vybavenie pripadalo dosť archaické. Chýbali mi displeje, ktoré by mi dali viac informácií v reálnom čase a sprehľadnili by celú kabínu. V mnohých smeroch by bolo potrebné stroj modernizovať. Aj napriek všetkému, čo som povedal, mi zostane natrvalo v pamäti. Lebo má výborné letové vlastnosti, je dobre ovládateľný," poznamenáva nadporučík Ondáš, ktorý má volací znak Mondy.

Spočiatku na vysokej škole sa pripravoval na dráhu pilota lietadla, no neskôr všetkých prevelili na vrtulníky. Neľutuje to. Zaujímavé zážitky má aj spreď niekoľkých rokov, keď spoločne s ďalšími pilotmi z Prešova zabezpečoval vo vzduchu konvoje, rozvážajúce po celom Slovensko euro. Podľa neho sa vtedy Mi-24 osvedčil pri ochrane a zabezpečení vozidiel s peniazmi. Precvičili si spoluprácu a komunikáciu s kolónou na zemi.

Aj v typicky slovenskom teréne, plnom horských dolín a kotlín.

Veľa spomienok na túto akciu a vôbec na lietanie s vrtulníkmi Mi-24 majú najmä takí skúsení piloti, ako sú majori Róbert Tóth a Ľuboš Kopčík. Major Kopčík vtedy sprevádzal kolónu s eurom a doliny sa postupne halili do hmly. Sledoval kolónu, pokiaľ bolo vidieť a potom bol nútený sadnúť v teréne, keďže na letisko Sliac sa už nedalo dostať.

na pilotný smer. Po absolvovaní školy v roku 2001 nastúpil do Prešova na vrtulníky Mi-24. V súčasnosti má nalietaných už 966 hodín. Pilotáž stroja si pochvaluje. Podľa neho je to rýchly, stabilný stroj, ktorý nemá veľa múch. Najskôr aj jeho trochu postrašila náročná motorová skúška, ale postupne si zvykol. Zaujímavý zážitok má zo svojich prvých strelieb. „Pozoroval som dopadovú plochu, kam lietali naše strely a uvedomil som si, že by som sa veru nechcel ocitnúť v úlohe pešiaka v obrannom postavení, na ktoré sme útočili. Zostala tam doslova preoraná zem...," konštatuje 34-ročný rodák z Levoče. Zažil aj humornejšie chvíle, keď sa mu zaseklo tlačidlo rádia. Myslel si, že ho nepočuť, a tak keď sa mu vo vzduchu nedarilo, akoby si to predstavoval, patrične to okorenili šľavnatými výrazmi. Netušil, že ich počuli všetci jeho nadriadení. Vtedy by najradšej chodil kanálmi...

Keď začínal na stroji ako navigátor – operátor zbraňových systémov v prednej kabíne, dosť si zanaďoval na nepohodlie. Kabína je na jeho vkus úzka. Riadiacu páku mal nízko pri kolenách. K riadeniu by sa dostal len v prípade, že by sa niečo stalo kapitánovi vrtulníka. Po prechode do priestornejšej a pohodlnejšej kabíny pilota už na to zabudol.

Jazvec, Mondy i Chachar

„Bude mi smutno, že Mi-24 pomaly končí. Prirástol mi k srdcu. V súčasnosti sa preškolujem na Mi-17, môžem teda porovnávať oba stroje. Mi-24

Podporučík

Pavel Sedlár je palubným technikom na Mi-24.

Jeho volací znak Chachar prezrádza, že Pavel pochádza z Ostravy. Na začiatku svojej vojenskej kariéry bol najskôr technikom na lietadlách Su-22 v moravskej Náměsti nad Oslavou a od začiatku roka 1993 je v Prešove. Vo vzduchu zažil už mnohé príjemné i menej príjemné chvíle, ale na svoju mašinu nedá dopustiť. Podľa neho to nie je zlý stroj,

„Nemali sme ani veľa porúch. Najčastejšie boli problémy s autopilotom, ktorý je takmer stále v permanencii. Bez neho sa stroj ťažko riadi. Zvykol som si aj na svoje stiesnené priestory počas letu. Som vtedy za pilotom.

„Visím so strojom vo vzduchu vo výške päť až desať metrov, natiahnem to a snažím sa dosiahnuť s vrtulníkom čo najväčšiu rýchlosť smerom dozadu. Plynulo potlačím až na uhol 45 stupňov a vtedy som schopný po chvoste vystúpiť ešte ďalších 100 - 150 metrov. Potom nastane ten moment, akoby stroj zostal na chvíľu stáť vo vzduchu pod uhlom 45 stupňov. Neskôr ho pod tým istým uhlom pustím dolu..."

zaplachtovanie

Preškoľujem sa na Mi-17 a tam sa v kabíne počas letu vidíme celá osádka. V Mi-24 som videl len pilota pred sebou, operátora v prednej kabíne nie," tvrdí palubný technik.

Ruka na tri časti

Technikom stroja je rodák zo Spišskej Novej Vsi rotný Peter Sedlák. Patrí medzi posledných štyroch technikov, ktorí sa starajú o zostávajúce Mi-24, ktoré sú v Prešove ešte v prevádzke. S vrtuľníkom podľa jeho slov nebolo veľa problémov. „Sem tam nejaká netesnosť, občas trhlina na draku, ale nič vážne. Horšie to už bolo so stiesnenými priestormi. Poriadne stažovali ošetrovanie stroja. Najmä takú výmenu oleja," hovorí 33-ročný technik.

Technik roja Mi-24 kapitán Radovan Müller pozná vrtuľníky Mi-24 dokonale. Pred časom po ukončení vysokej školy na nich začínal ešte ako technik pre drak a motor. Vrtuľník je podľa jeho skúseností z pohľadu údržby a technického ošetrovania spoľahlivý. Nestretal sa na ňom s abnormálnym počtom porúch. Najmä nie v oblasti motora a draku. Tam išlo len o netesnosti, výnimočne o poškodenie lopatiek na rotore.

Spolupráca so špeciálnymi silami

„Stroj je však dosť háklivý na vlhkosť. Vtedy majú na ňom radisti a elektriári plné ruky práce. Lebo sú problémy s rádiostanicami či autopilotmi. Používajú sa počas celého letu, a preto sú najčastejšie poruchové. Zasa čo sa týka údržby, tak je Mi-24 najnáročnejší zo všetkých strojov, ktoré máme v Prešove na letisku. Okrem iného aj preto, lebo má zložitejší hydraulický systém, ale aj zatahovací podvozok. Zložitejšie je aj balenie vrtuľníka. Napriek tomu sa mi ľahšie chodí po trupe Mi-24. Na Mi-17 si ešte len zvykám. Všetko chce čas," priznáva kapitán Müller.

Za vôbec najzložitejšie pri údržbe a ošetrovaní Mi-24 považuje prístup k jednotlivým agregátom. V motorovej časti sú dosť nahustené, a preto je pri ich demontáži niekedy poriadny problém. Niekedy si musí technik ruku doslova zahnúť na tri razy, aby sa k potrebnému miestu dostal. A zaistovanie je ďalšia výzva pre neho, keďže na leteckej technike musí byť všetko zaistené viazacími drôťmi. Podľa technika roja v bežnej údržbe takúto gymnastiku predstavuje napríklad údržba a zaistenie magnetických zátok na skrini náhonov.

Pilotom a technikom v Prešove však vrtuľníky Mi-24 prirástli k srdcu a len veľmi ťažko sa s nimi lúčia. Napriek tomu, ako poznamenal aj veliteľ vrtuľníkového krídla plukovník Miroslav Korba, chápu súčasnú situáciu v našich ozbrojených silách a ich potreby, keď prednosť dostal z mnohých dôvodov univerzálnejší vrtuľník Mi-17.

Plukovník M. Korba pred letom

Päťtisícová séria

Prototyp V-24 uskutočnil prvý let 19. septembra 1969. Po dvoch prototypoch prišla 10 kusová predséria označovaná aj ako Hind-B. Konštrukcia Mi-24 použila skúsenosti z existujúcich Mi-8 a Mi-14, sklátila v sebe robustnosť, nosnosť aj vysokú rýchlosť. Prvou výrobnou sériou sa stala verzia Mi-24A (Hind-A). Mala veľkú presklenú kabínu, v ktorej boli sústredení všetci členovia posádky. Ďalšou sériou sa stala verzia Mi-24F, ktorá zaznamenala prvú výraznú zmenu od pôvodnej konštrukcie a to presunutie chvostového rotora z pravej na ľavú stranu. Výcviková verzia označená Mi-24U (Hind-C) mala zdvojené riadenie. Celkovo bolo vyrobených okolo 240 kusov verzie A, F a U.

Na základe skúseností z prevádzky sa začala vyrábať významná, aj keď iba prechodná verzia Mi-24D (Hind-D), ktorá zaznamenala ďalšie vylepšenia konštrukcie. Bola prepracovaná predná časť trupu, priestory pilota a operátora zbraňových systémov boli oddelené a mali tandemové usporiadanie, pričom pilot sedí v zadnom a operátor v prednom sedadle. Tretí člen osádky, palubný technik mal svoje miesto v spojovacom tuneli medzi kabínou pilota a nákladovým priestorom.

Údržba stroja

Mi-24D začali schádzať z výrobných pásov v roku 1973. Stroje verzie D pre export boli označované ako Mi-25. Celkovo bolo vyrobených okolo 350 kusov. Stále sa zlepšujúca konštrukcia Mi-24 priniesla ďalšiu verziu onačenú ako Mi-24V (Hind-E). Táto verzia vyrábaná od marca 1976 až do roku 1986 bola výkonnejšia, disponovala zlepšenými zbraňovými systémami. Celkovo bolo vyrobených asi 1000 kusov tejto verzie. Stroje verzie V pre export boli označované ako Mi-35. V rokoch 1986-1989 vyrobili ešte okolo 620 mierne odlišných Mi-24P (Hind-F) a Mi-24G. Ich vizuálnou odlišnosťou bola zmena v hlavňovej výzbroji. Tieto verzie nepoužívali bežné otočné strelecké veže, ale pevné dopredu strieľajúce 30 mm kanóny. Ďalšími variantmi boli prieskumné a zameriavacie modely Mi-24R (Hind-G1) a Mi-24K (Hind-G2) a veľa modernizovaných verzií a príbuzných variant. Objem výroby dosiahol 5200 kusov a Mi-24 slúžia alebo slúžili v 45 štátoch. Vrtuľníky Mi-24 D začali službu vo federálnej čs. armáde v roku 1978. Prvé štyri stroje Mi-24D boli dislokované v 51. vrtuľníkovom pluku v Prostějove. V rámci delenia armády ČSFR Slovensko dostalo 10 kusov Mi-24 V, 8 kusov Mi-24 D a jeden kus Mi-24 DU skončil vo Vojenskom múzeu v Piešťanoch.

Augustové postrehy

Dnes prinášame zostrih ďalších zaujímavých postrehov mjr. Milana Vangu z pôsobenia v operácii ISAF. Zo svojho pobytu priniesol už viac ako dve desiatky pokračovaní svojho zápisníka aj na internetovej stránke MO SR a na facebooku.

Rekonštrukcia sa začína čajom

Pri ostatnej návšteve mnohonárodnej základne v Tarin Kowt sme s našimi príslušníkmi amerického provinčného rekonštrukčného tímu (PRT) Uruzgan rozoberali možnosti, akým spôsobom by som ich mohol sledovať pri práci. Práca s lokálnymi obyvateľmi v ich domácom prostredí je pritom veľmi nebezpečná. Aj napriek tomu, že PRT sa snaží obyvateľom pomáhať pri projektoch, ktoré im zlepšujú životné podmienky. Vždy je tam totiž prítomná hrozba napadnutia povstalcami. Útok samovražedných útočníkov s vozidlami i bez nich sú dennou realitou vo väčšine afganských provincií. „Náš“ Uruzgan nie je žiadnou výnimkou. Diskusiu o mojej účasti na prehliadke projektov PRT v tejto provincii sme nakoniec uzavreli s tým, že mi dajú dopredu vedieť, keď „sa pôjde von“. Alebo ma pozvú aj vtedy, ak bude zaujímavé rokovanie s lokálnymi obyvateľmi o nových projektoch.

Pozvanie na rokovanie prišlo skôr. Do PRT-Hous v sprievode nášho kapitána a jeho amerického kolegu prišli dvaja muži v dlhých košeliach s turbanmi na hlavách. Kapitán nás usadil a na stole už o chvíľu rozvoniava čaj. Navzájom sa všetci predstavíme. Starší z dvojice mužov zbadá môj fotoaparát. Cez tľmočníka vysvetľuje, že nesúhlasí so zverejnením svojej fotografie z obavy o život. Aj bez tľmočníka som podľa jasných gesta potiahnutia prsta popod bradu pochopil jeho obavy. Spolupráca dedičanov s koalíčnými vojskami ISAF je pre Taliban neodpušiteľná. Znamená okamžitý rozsudok smrti. Preto sú dedičania opatrní. Už to, že muži prišli osobne až na základňu, je znakom toho, že pre svoju dedinu sú ochotní riskovať aj život.

Provinčných rekonštrukčných tímov je po Afganistane rozmiestnených niekoľko desiatok. Pre provinciu Uruzgan je iba tento jediný. V závislosti od charakteru projektu môže byť zloženie rokovacieho tímu rôzne. Od špecialistu na civilno-vojenské vzťahy, cez stavebného inžiniera až po politického poradcu. Stratégia PRT je totiž dávať obyvateľstvu prostredníctvom lokálnych autorít cenné rady pri budovaní Afganistanu a častou prostriedkov im aj pomôcť. Stratégia sa rokmi menila. Kým dospelá k svojej súčasnej podobe, bola prevažne o finančných dotáciách, projektovaní a priamej realizácii projektov. Afganci boli už iba užívateľmi. Išlo o projekty, ako napríklad vodovody,

kanalizácie, studne, elektrické generátory. No aj stavby škôl, úradov a ďalšej infraštruktúry. Súčasná afganská vláda už má svoj rozpočet, ktorý rozdeľuje provinčným vládam. Je na ich rozhodnutí, ako s ním naložia.

Rokovanie prechádza do poslednej fázy. Chlapi z PRT postupne zisťujú, že na rekonštrukciu nevyužívanej mešity bude stačiť desatina pôvodnej žiadanej sumy. „Staršina“, lokálna autorita dediny, bez váhania prikývne na výslednú sumu. Nie je to ani tisícis amerických dolárov. Plastovú fľašu s pitnou vodou, ktorú ešte pred chvíľou zatvorenú nervózne hrýzol zubami, odkladá na stôl. Obúva si sandále a spokojne hodí pohľad na svojho druhu. Ich misia je splnená. Prísľub peňazí získali. K uskutočneniu projektu je však ešte dlhá cesta. Treba najatť stolárov, murárov, maliarov a ďalších robotníkov z dediny, ktorí si mešitu sami zrekonštruujú...

Výjazd do terénu

Dostať sa v Afganistane do nechránenej zóny mimo vojenských základní nemajú všetci naši vojaci. Do miest a obcí chodia príslušníci provinčných rekonštrukčných tímov, špecialisti na likvidáciu výbušných prostriedkov z EOD-tímu a chlapi z operačného výcvikového a styčného tímu počas cvičenia konvojov. Za to, že sa to podarilo aj mne, vďačím náhode. Bol som jednoducho v správnej chvíli na správnom mieste. Aj keď to bolo extrémne nebezpečné, rozhodne to stálo za to!

Prichádza kapitán z provinčného rekonštrukčného tímu (PRT). Má skvelú správu. O ôsmej ráno odchádza konvoj do mesta Tarin Kowt na obhliadku dievčenskej školy, na ktorej stavbe sa podieľalo PRT Uruzgan. Navštíviť by sme mali sídlo provinčného ministra pre elektrifikáciu a guvernéra provincie Uruzgan v jeho rezidencii. V programe je aj návšteva mešity a blízkeho bazáru vo vzdialenejšej obci. S ich rekonštrukciou rovnako pomohol PRT. Večer si pripravujem všetky veci na ráno. Vyčistím zbraň, skontrolujem muníciu, nabijem batérie do fotoaparátu. Pripravím si aj balenú vodu, ktorú si ráno nalejem do camelbacku. Predpoveď počasia: bude 43°C v tieni. Zaspávam o čosi skôr ako zvyčajne, aby som bol čerstvý. V tmavom panciero-

vom kontajneri je absolútne ticho a tma – perfektné podmienky na pokojný spánok. Ak, samozrejme, nebude v noci útok povstalcov na základňu.

Ráno sa zoznamujem s novým americkým vojenským veliteľom. Tiež so zástupcom civilného šéfa PRT. Počas brífingu dostávam základné informácie o trase nášho konvoja. Bude pozostávať z troch austrálskych obrnených vozidiel typu PMV (Protected Mobility Vehicle) Bushmaster a jedného vozidla ASLAV. Veliteľ konvoja popisuje jednotlivé miesta a približný čas, ako dlho sa tam zdržíme.

Nastupujeme vo vestách, prilbách a s osobnými zbraňami do vozidiel. Pištoľ v stehennom puzdre, samopal na popruhu okolo krku, zásobníky v sumkách upevnené na veste. A v ruke veľký fotoaparát. V konvoji opúšťame Camp Holland. O chvíľu už prechádzame bránou základne do nechráneného priestoru. Cesta je prašná a niekoľkotonové kolosy na kolesách nás v oblakoch prachu vezú priamo do centra. V streleckej veži stojí za guľometom austrálsky vojak, ktorý cez vysielaciu zabudovanú v prilbe komunikuje s operátorom vedľa vodiča. Ten má pred sebou displej zobrazujúci prehľad o situácii vlastných jednotiek v priestore a obraz z kamier umiestnených zvonku vozidla. Sme v meste Tarin Kowt. V meste, z okolia ktorého sú niekoľkokrát v týždni odpalované rakety ohrozujúce našu základňu plnú vojakov. Tunajší bazár je provinčným strediskom čierneho trhu so zbraňami a nástražnými výbušnými systémami. Každý okoloidúci automobil či motocykel môže byť potenciálnou bombou. Aké sú asi myšlienky povstalcov, keď vidia konvoj vojenských vozidiel priamo „pod nosom“? Pevný pancier za chrbtom a skúsení streľci vo vežiach nám však zvyšujú šance, že presun prebehne v poriadku.

Škola pre afganské dievčatá

Riziko, že je v blízkosti samovražedný útočník, je reálne. Obďaleč sa hrajú deti. Prítomnosť ozbrojených vojakov u nich vzbudila pozornosť. Chcú sa k nám priblížiť. Vojaci im gestami a frázami v jazyku pashtu vymedzujú

prázdna, rovnako aj chodby sú tiché a vyludnené. Pani Kakar vysvetľuje, že škola je projektovaná na kapacitu 900 študentiek. V súčasnosti je zapísaných iba okolo 400 dievčat. Aj z tých je polovica na prázdninách. Niektorí rodičia, alebo skôr otcovia, však stále bránia dievčatám vzdelávať sa. Poslankyňa nás vedie schodiskom na poschodie, odkiaľ vidieť cez vnútorné okná veľkú telocvičňu. Míriame miestnosť s počítačmi na stoloch. Vchádzame do akejsi presvetlenej zborovne s celkom novým nábytkom. Škola má podľa neoficiálnej riaditeľky akútny nedostatok učiteľov. Žien so vzdelaním je veľmi málo.

Muži učiteľ dievčatá nemajú veľký záujem. No v každom prípade – existencia dievčenskej školy je niečím, čo donedávna v Afganistane bolo nemysliteľné.

Na otázku, či sa pani Kakar neobáva útokov proti nej zo strany fundamentalistov, odpovedá, že absolvovala niekoľko rozhovorov o význame školy. Aj ona sama sa pýta ľudí na ulici, čo si myslia o jej snahách. Názory sa vraj rôznia. Väčšina Afgancov však už pochopila, že iba vzdelanie pomôže napredovaniu krajiny. Pýtame sa riaditeľky, či by sme sa mohli pozrieť aj do tried, ako prebieha vyučovanie. Ženská časť našej skupiny smie ísť dovnútra triedy. My muži musíme zostať pred prahom. Také sú miestne zvyklosti. No i tak vidíme, že v čistej triede sú vzorne uložené stoličky s odklápacími plastovými doskami na písanie. Kapacita učebne je naplnená asi na polovicu. Dievčatá v jednoduchých dlhých bielych, ale i farebných šatách vstávajú a klopiu hlavy. Mierim fotoaparátom hlbšie do triedy. Dievčatá vo veku od osem do dvanásť rokov

s odhalenými tvármi hľadia trochu ustráchané. Tie staršie si zakrývajú tvár rukami alebo šatkou. Kultúra im nedovoľuje ukazovať tvár pred cudzími mužmi. Rešpektujem ich odmietanie fotografovania a idem na nádvorie na vzduch.

Odložené burky ako symbol zmeny

Keď sa opätovne vraciam sa späť do budovy školy, všimnem si niečo, čo som pri príchode nebadal. Pre mňa sa tento jednoduchý výjav stáva symbolom zmien v afganskej spoločnosti. Cez zábradlie schodišťa vo vstupnom vestibule sú prevesené „burky“. Pohľad na ne mi okamžite mení vnímanie. Škola sa vlastne stala miestom, kde sa afganské dievčatá nemusia skrývať. Miestom, kde môžu slobodne odhaliť svoju identitu a prejavíť sa fyzicky aj intelektu-

álne. Je to závan slobody, ťažko predstaviteľný pre človeka pochádzajúceho zo západného sveta. A aj pre znalcov tunajšej kultúry najmä v tejto provincii by bola pred dvadsiatimi rokmi takáto radikálna zmena utópiou.

vzdialenosť, na akú môžu prísť k vozidlám ISAF. Naši majú ulicu pod kontrolou a my ostatní vchádzame do dievčenskej školy Malaya Girls School. Bránu otvára bradatý muž s malým, asi päťročným chlapcom. Zrejme vnukom. Neskôr sa dozvedám, že bradatý Afganc je akýmsi správcom a školníkom. Na nádvorí nás víta iniciátorka založenia školy. Vzdelaná a odvážna poslankyňa pani Kakar. Je poradkyňou riaditeľa pre vzdelávanie provinčnej vlády a neoficiálnou riaditeľkou školy. Pozývajú nás dovnútra budovy s bielu omietkou a vitrážou z modrého skla. Škola zvonku vyzerá ako

V dňoch 12. až 20. septembra sa uskutoční vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešt prvé cvičenie mnohonárodného práporu vojskovej polície NATO MNMPBAT na Slovensku Čierny medveď 2011. Zástupca riaditeľa Vojenskej polície plukovník Vít Gabrhel, ktorý bude riaditeľom cvičenia, približuje jeho prípravu, ciele i význam.

Práca mnohonárodného štábu

História práporu sa začala písať po pražskom summite NATO v roku 2002, keď bola schválená nová stratégia: Dohoda o spôsobilostiach. Jedným z jej výsledkov bolo vytvorenie špecifických jednotiek: NATO Response Force (NRF). S cieľom zvýšiť spôsobilosti Aliancie v oblasti nasaditeľných síl bojového zabezpečenia a bojovej podpory odsúhlasili Poľsko, Česká republika, Slovensko a Chorvátsko (pôvodne sa do projektu zapojilo aj Bulharsko) výstavbu mnohonárodného práporu vojskovej polície NATO.

Prápor sa skladá z veliteľstva, štábu, jednotiek, skupiny vyšetrovateľov a logistickej podpory. Veliteľstvo práporu obsadzujú jednotlivé krajiny na princípe rotácie. V tomto roku je veliteľom kapitán Robert Voriň - príslušník vojskovej polície Chorvátska. Poľsko ako vedúca krajina prispieva do práporu rotou vojskovej polície, ostatné krajiny vrátane Slovenska jednotkami v sile čaty. Okrem toho všetky štáty vysielajú svojich zástupcov do štábu práporu, skupiny vyšetrovateľov a poľská strana zaisťuje aj logistické zabezpečenie činnosti práporu. Doteraz sa uskutočnili tri medzinárodné cvičenia práporu. V roku 2008 v Poľsku, v roku 2009 v Českej republike a v minulom roku v Chorvátsku. Cvičenie v Chorvátsku bolo po prvý raz hodnotené podľa metodiky NATO pre certifikáciu CREVAL. Tohtoročné cvičenie na Slovensku je završením cvičení v jednotlivých členských krajinách mnohonárodného práporu. Ďalšie cvičenie sa uskutoční v Poľsku v roku 2012. V priebehu tohto cvičenia pod názvom Crystal Eagle sa uskutoční aj certifikácia a afirmácia práporu.

/ Jozef ŽIAK

Pred cvičením Čierny medveď

Pán plukovník, čo cvičeniu predchádzalo, kedy ste začali s jeho prípravou?

S prípravou sme začali ešte na jar minulého roka, ale intenzívnejšie sme sa mu venovali od konca roka 2010. V tomto roku nasledovali prakticky každý mesiac rôzne prípravné zamestnania, pracovné stretnutia a konferencie. Celkovo boli tri plánovacie konferencie. Dve na Slovensku a jedna v Chorvátsku. V priestoroch Centra simulačných technológií (CST) Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši sa uskutočnilo v máji aj veliteľsko-štábne cvičenie, ktoré sa stretlo s priaznivou odozvou zahraničných partnerov.

Čo je hlavnou úlohou a cieľom cvičenia?

Precvičiť a vyhodnotiť schopnosť štábu a jednotiek NATO MNMPBAT, plánovať a uskutočňovať stabilizačné operácie pod vedením NATO. Zároveň zosúladiť

medzinárodnú spoluprácu na taktickej úrovni pri využívaní postupov vojskovej polície NATO v rámci stabilizačných operácií. Preto aj témou cvičenia je: Prápor vojskovej polície vo vojskovej operácii NATO na podporu mieru. Na cvičení sa zúčastní celkovo 420 osôb. Príslušníkov vojskových polícii Poľska, Českej republiky, Chorvátska a Slovenska, ale aj podporných a zabezpečovacích jednotiek najmä zo Sil výcviku a podpory OS SR. Budú mať k dispozícii 110 kusov techniky.

Bude sa cvičenie na Slovensku v niečom líšiť od predchádzajúcich v Poľsku, Českej republike a v Chorvátsku?

Spomínané cvičenia boli predsa len viac zamerané na bojovú činnosť. My sme išli trochu inou cestou a scenár cvičenia Čierny medveď 2011 sme nasmerovali na typické policajné činnosti. Zároveň, keďže výcvikový priestor Lešt je oproti priestorom v zahraničí, kde doposiaľ prebiehali cvičenia mnoho-

národného práporu, na kvalitatívne vyššej úrovni, čo sa týka vybavenia výcvikových zariadení, chceme čo najviac v spolupráci s Ústavom špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešt využiť tieto podmienky. Či už komplex strelecko-taktických trenažérov i ďalších zariadení Jakub Village, ale aj jednotlivé súčasti takého simulátora MILES 2000 a možnosti Odboru simulačných technológií. Všetky zbrane a technika cvičiacich budú osadené komponentmi MILES. Takto bude reálny prehľad o plnení jednotlivých úloh i skutočných stratách. Obdobný systém hodnotenia v uplynulom roku v Chorvátsku dosť citelne chýbal. Pred dvoma rokmi v Čechách Slovensko zapožičalo časť svojho systému MILES aj s obsluhou českej strane. Novým prvkom bude aj zapojenie príslušníkov Policajného zboru SR do priebehu cvičenia.

Poľský príslušník mnohonárodného práporu

Kpt. Gonos: operácia EUFOR - Líbya pokračuje

/ Pavol VITKO

/ foto archív mg

Na príprave humanitárnej operácie v rámci krízového manažmentu EÚ v súvislosti s riešením situácie v Líbyi sa podieľal od 10. 4. do 15. 7. aj slovenský dôstojník kapitán Maroš Gonos (35 r.). Minister obrany Ľubomír Galko už v marci vyhlásil, že „Slovensko sa zachová ako zodpovedný člen NATO a EÚ a podporí všetky kroky, ktoré povedú k obnoveniu mieru v Líbyi.“

Vyslanie kpt. Gonosa schválili na základe požiadavky veliteľa humanitárnej operácie EÚ. V rámci veliteľstva operácie v Ríme pôsobil na oddelení personálnej podpory. „Mojou úlohou bol napríklad odborný dohľad nad obsadzovaním pozícií expertmi s požadovaným výcvikom a skúsenosťami“, spomenie slovenský dôstojník, ktorý slúži vo vojenskej uniforme od roku 1994. Skúsenosti s personalistikou už mal z Rožňavy a z generálneho štábu, kde pracoval až do svojho vyslania na odbore personálneho manažmentu. Po návrate sa na svoju pozíciu vedúceho staršieho dôstojníka aj vrátil.

Personalistika a plánovanie

Kapitán Gonos komunikoval s armádami členských krajín EÚ, ktoré poskytovali odborný personál. Spracúval a viedol potrebné personálne databázy údajov, vytváral štatistiky, zúčastňoval sa na plánovacích procesoch. „V prípade rozmiestnenia jednotiek EÚ v priestore operácie by k tomu pribudli aj povinnosti týkajúce sa ich personálnej podpory a koordinácie,“ uviedol M. Gonos. K nasadeniu jednotky však doposiaľ nedošlo.

Operácia EUFOR Líbya sa začala na základe rozhodnutia Rady Európskej únie z 1. apríla 2011. Jej samostatné plánovanie sa začalo aktiváciou veliteľstva operácie v Ríme tiež od tohto dátumu. „Plánovací proces operácie bol v dvoch mesiacoch môjho pôsobenia v Ríme úspešne skončený. Samotné začatie operácie s rozmiestnením jednotiek EÚ v Líbyi je však výlučne podmienené požiadavkou Úradu pre koordináciu humanitárnych záležitostí OSN (UN OCHA),“ zdôrazňuje kpt. Gonos. Takáto požiadavka však zatiaľ zo strany OSN vznesená nebola.

Spoločný cieľ

Kapitán Maroš Gonos viac ako tri mesiace v Ríme hodnotí ako mimoriadny prínos. „Bola to činnosť veľmi náročná na čas, koordináciu a vyžadujúca plné sústredenie. Spolupracovali ľudia z rôznych prostredí a krajín, takže chvíľu trvalo, kým sme sa zladili. Nehovoriac o tom, že komunikácia prebiehala v angličtine, ktorá bola materinskou rečou len pre jedného kolegu. Na oddelení boli vojaci z Talianska, Španielska a Slovenska. Musím však povedať, že po krátkej adaptácii sme vytvorili skvelý tím, ktorý pracoval pre spoločný cieľ. Veľkú zásluhu na tom, samozrejme, mala aj talianska strana.“

Nakoľko sa samotná operácia EÚ v Líbyi nezačala, po vypracovaní plánov veliteľstvo operácie situáciu nateraz monitoruje. Zároveň pristúpilo k redukcii personálu.

Kpt. Gonos sa tiež vrátil domov. Slovenská republika, rovnako ako aj viaceré ďalšie krajiny ponechávajú vojakov, ktorých stiahli z Ríma, prípadne boli do operácie vybratí, naďalej v pohotovosti. „Moje bývalé úlohy momentálne vykonávajú talianski kolegovia, ktorí so mnou pôsobili na oddelení personálnej podpory,“ uzatvorí kpt. Gonos. Kapitána Maroša Gonosa, ktorý sa nepriamo zapojil do operácie v Líbyi, Slovensko už v ďalších rotáciách nenahradí. Uviedol to v čase našej uzávierky minister obrany Ľubomír Galko. Minister vyjadril podporné stanovisko zásahu NATO v tejto krajine pričom povedal, že v budúcnosti priame zapojenie sa slovenských vojakov do operácie nepredpokladá.

Symbióza vojakov a prírody vo filme

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

Územie Vojenský obvod Záhorie vykúpila v roku 1928 najskôr na skúšky zbraňových systémov plzenská Škoda. Len o niečo neskôr prešlo pod správu štátu. Cez druhú svetovú vojnu ho obsadilo na výcvik svojich vojakov nacistické Nemecko. Na tunajších pieskových dunách dokonca cvičil známy Afrika Corps maršála Rommela.

Predmetom záujmu „záhorácka púšť“

Práve pieskové duny boli v posledných rokoch predmetom sústredeného záujmu ochráncov, ako aj Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie. Tento záujem sa premietne aj v spomínanom filme.

„Tunajšiu vnútrozemskú pieskovú púšť začali úspešne zalesňovať už od čias Márie Terézie. Ostali tu jedinečné biotopy viatych pieskov. Ich udržaniu pomohli aj vojaci,“ hovorí Jaromír Štíbl z Bratislavského ochranárskeho združenia (BROZ). „Vo veľkých množstvách sa tu zachovali jedinečné živočíchy, ako napríklad mravcolev či jašterice zelené. Z rastlín je to napríklad kavyl piesočný či lykovec voňavý. Spolu sa vo VO Záhorie nachádza 10 vyhlásených území európskeho významu a 3 sú navrhované,“ dodáva. Ochránárske združenie sa v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR ešte pred vstupom Slovenska do EÚ v roku 2004 podieľalo na mapovaní biotopov a na vypracovaní návrhu sústavy území európskeho významu Natura 2000. A to aj na území VO Záhorie.

A ako v procese ochrany „pieskomilnej“ prírody pomohla činnosť vojakov? Boli odlesnené dopadové plochy bombardovacích strelníc, ako aj prieseky potrebné pri cvičných strelbách pozemnej techniky. Na nich sa nanovo odkryl piesok – a takpovediac aj púštny život. Na piesku vyrástli ostrovy vresovísk, ktoré k tunajšiemu životu patria. Tie po cvičných strelbách neraz zahoria. Podľa ochránára Štíbla sú však takéto minipoziare pre žijúcu pieskovú faunu aj flóru mimoriadne prospešné. A ak nie sú, dopadové

plochy aj prieseky treba upravovať. Mulčovať vresoviská, odstraňovať mladé borovice zakorenené samonáletom. „Pieskomilné druhy rastlín a živočíchov potrebujú veľmi veľa svetla a pod vyrastajúcimi borovicami by nemali šancu,“ konštatuje Jaromír Štíbl. A práve tu vojaci, presnejšie povedané zamestnanci Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie urobili v oblasti ochrany prírody dôležitý krok. V rámci úspešného európskeho finančného mechanizmu LIFE uspeli v roku 2006 s projektom „Obnova biotopov pieskových dún vo Vojenskom výcvikovom priestore Záhorie. Spolupracovali pri tom aj s BROZ a Štátnou ochranou prírody. „S ochránarmi sme našli spoločnú reč a našu spoluprácu hodnotím ako výbornú,“ konštatuje Jozef Baláž, ktorý bol za VTSÚ poverený organizačným zabezpečením a realizáciou prác. Pochvaluje si, že v rámci projektu jeho organizácii ostal napríklad aj traktor, mulčovač, zemná fréza či štiepkovač.

31 minút už v jeseni

Súčasťou projektu je aj spomínaný film. Pripravuje ho Branislav Molnár. Filmár, ktorý už nakrútil snímky o slovenských kamzíkoch, podhorských lúkach, extrémnych športoch v prírode a jeho film o Nízkyh Tatrách získal na tohtoročnom festivale Hory a mesto ocenenie za najlepší slovenský film.

„Film bude mať 31 minút a hotový bude v jeseni,“ avizuje B. Molnár. Ponúknú ho Slovenskej televízii. K dispozícii bude aj ministerstvu obrany. „Aj za ústretovosť pri filmovaní sa chcem opätovne poďakovať kancelárii ministra obrany a tiež pracovníkom VTSÚ. Film o živote na „záhoráckej púšti“ bude na DVD distribuovaný aj školám. Aby žiaci a študenti videli, aké prírodné bohatstvo sa nachádza na Slovensku – a ako sa o našu prírodu dokážu starať aj v rámci ministerstva obrany,“ dodáva ochránárka Katarína Klimová z BROZ, manažérka celého projektu.

Sprava kameraman Branislav Molnár a ochránári Jaromír Štíbl, Paulína Sliežaková a Ľuboš Homola

Zberateľ vojenského Prešova

Zábery príslušníkov čs. západného odboja z tábora v britskom Cholmondeley, predvojnové svadobné fotografie dôstojníkov v slávnostných uniformách, originálne snímky Alexandra Dubčeka zo stretnutia s vojakmi na východnom Slovensku či kolorované pohľadnice s pohľadom na prešovské kasárne spred 1. svetovej vojny. To všetko postupne pribudlo do zbierky rotného Milana Sekeráka. Vojenský profesionál z Prešova je v armáde deviaty rok. V súčasnosti slúži v prešovskom Prápori logistickej podpory. Vojenstvom však žije aj po pracovnej dobe. „Starý otec bol desaťročia dôstojník, takže vojenčinu mám tak trochu v krvi,“ povie rotný Sekerák, ktorý sa venuje aj zbieraniu vojenských odznakov či významenani. „Musím asi trochu pribrzdíť. Byť už máme plný aj starých vojenských kníh a keďže čakáme s manželkou dieťa...“ usmeje sa nedopovedajúc, pričom je zrejmé, že dajaké miesto sa ešte v jeho zbierateľskom byte nájde. Veď aj dodá: „Nedá sa zbierať všetko, preto som sa v poslednom čase začal sústreďovať na vojenský Prešov.“

Kolorovaná pohľadnica prešovských Delostreleckých kasární pred koncom rozpadu Rakúsko-Uhorskej monarchie. Zo zbierky M. Sekeráka.

Nová balistická skúšobňa

/ kpt. Richard HLAVNÁ

/ foto Ing. Miroslav ŠOMODÍK

V podriadenosti Zásobovacej základne zásobovacej triedy 5 je aj Centrum testovania munície so sídlom v Novákoch, v areáli ktorého sa okrem laboratórií na testovanie kvality munície nachádza aj novotvorená Balistická skúšobňa pechotnej munície.

Bude testovať skladovanú muníciu, zisťovať jej skutočný funkčný stav a minimalizovať tak bezpečnostné riziká používaním nebezpečnej munície pri výcviku vojakov a pri ich nasadení do operácií medzinárodného krízového manažmentu.

Ekonomicky výhodnejšie

História centra siaha do roku 1995 keď vzniklo špecializované pracovisko tzv. Muničný polygón, dnešné Centrum testovania munície, ktorého hlavnou úlohou bolo zisťovanie kvalitatívneho stavu munície. „Mali sme laboratóriá na testovanie jednotlivých súčastí pechotnej munície, ale neboli sme schopní testovať muníciu v reálnych podmienkach ako celok s okamžitou analýzou. Takéto testy robila pre Ozbrojené sily Slovenskej republiky súkromná firma, ktorej muselo ministerstvo obrany zaplatiť. Po spočítaní nákladov vynakladaných na pravidelné ročné testovanie munície v externej firme a ich porovnaním s finančnými prostriedkami potrebnými na realizáciu projektu Balistickej skúšobne pechotnej munície bolo zrejme, že vlastná skúšobňa bude efektívnejšia a ekonomicky výhodnejšia,“ hovorí šéf Centra testovanie munície major Ján Urban.

Predovšetkým ide o flexibilné zabezpečenie systematického prehľadu kvalitatívneho stavu pechotnej munície pre použitie v misiách alebo pri výcviku. Vybudovaním centra sa rozšírilo spektrum spôsobilostí CTM Nováky v oblasti skúšobníctva munície a výbušnín. „Urychlí sa tak proces reklamácie nevyhovujúcej munície so zlými balistickými parametrami a zjednoduší sa akvizícia nových sérií pre jednotlivé zložky ozbrojených síl. Okrem toho budeme aj schopní zhodnotiť stav raketových motorov leteckej munície a predĺžiť tak jej technickú životnosť, čím dôjde k ďalšiemu šetreniu nákladov,“ dopĺňa mjr. Urban.

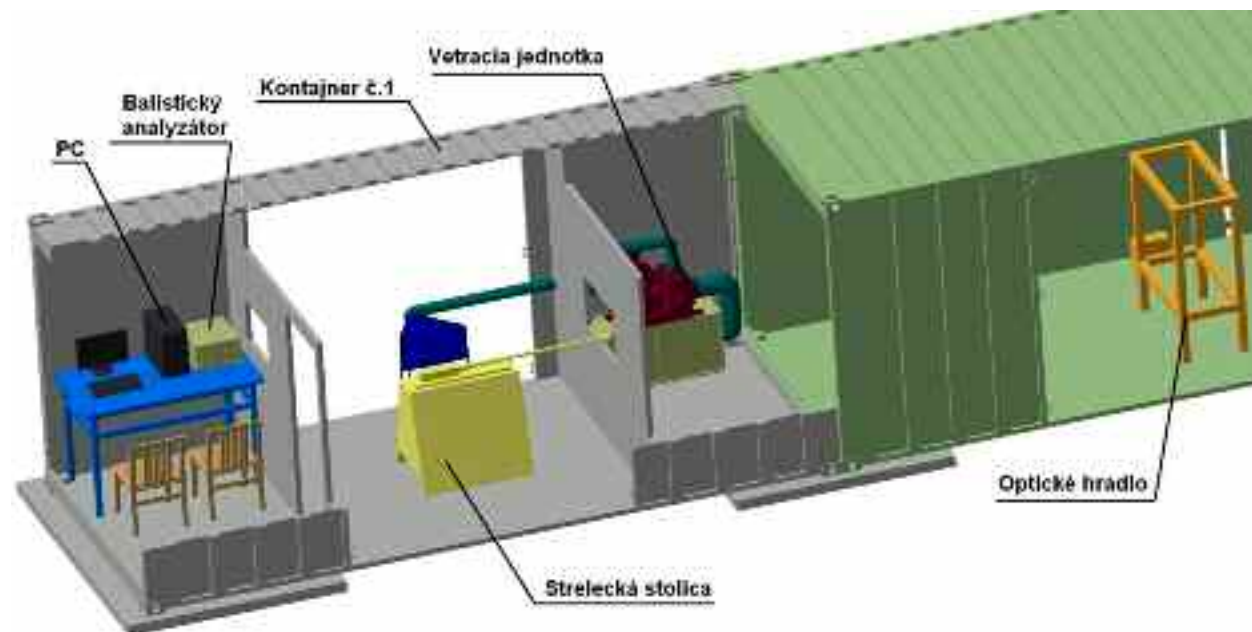
Prelomovým bol rok 2004, keď sa podarilo zakúpiť balistický analyzátor (BA O4 a terčový systém od firmy Prototypa Brno). „V roku 2008 sme zakúpili príslušenstvo k zariadeniu na meranie vysokorychlostných elementov a balistické hlavne. Následne boli práce na projekte Balistická skúšobňa pechotnej munície (BSPM) dočasne pozastavené kvôli odstraňovaniu následkov po mimoriadnej situácii vo VOP Nováky. Na jeseň roka 2010

sme však začali s prestavbou „Topírenskej doliny“ vlastnými silami a v júni tohto roka sa nám ju podarilo otvoriť.“

Príkladná spolupráca

Stavalo sa na zelenej lúke v lokalite „Topírenskej doliny,“ väčšinou sa však pri stavbe použil materiál z prebytkov ozbrojených síl. „Využili sme napríklad 11 kusov vyradených ISO kontajnerov, osvetľovacie súpravy, filtro-ventilačné zariadenie, ale aj pomocný stavebný materiál ako betónové podvaly, obrubníky či zatravnňovacie panely. K výraznému zníženiu nákladov pomohla aj ochota zamestnancov CTM aktívne sa podieľať na realizácii projektu. Bolo treba rekonštruovať nepoužívané staré kontajnery, upraviť okolie po ťažkých stavebných prácach, zapojiť technológiu BSPM a odstrániť chyby pred oficiálnym spustením prevádzky,“ približuje budovanie centra mjr. Urban. Ako zdôrazňuje, aj vďaka zamestnancom CTM a spolupráci s útvarmi OS SR a zariadeniami Ministerstva obrany SR sa podarilo realizovať projekt Balistickej skúšobne pechotnej munície pri znížených nákladoch a svojpomocne. Hlavnou úlohou centra sú strelecké skúšky pechotnej munície, meranie balistických parametrov munície do priemeru 12,7 mm v rôznych vzdialenostiach od ústia hlavne. „Dokážeme zmerať rýchlosť strely, tlak v nábojnici pri výstrele, ale aj veľkosť rozptylu strely vybraných vzoriek z určitej série už používanej alebo práve nakupovanej pre OS SR.“ Vybudovaním balistickej skúšobne budú ozbrojené sily v testovaní pechotnej munície nezávislé na civilnom sektore. Major Ján Urban pripomína, že dôjde nielen k šetreniu finančných prostriedkov, ale najmä k zvyšovaniu bezpečnosti pri skladovaní munície a pri výcviku jednotiek ozbrojených síl. To je nevýsýsliteľná hodnota.

Kvarteto bratov v misiách

Milan, Jaroslav, Miroslav a Vladimír Fojtíkovci. Štyria bratia, ktorí pôsobili v slovenských vojenských misách v zahraničí. Naozaj unikátne.

/ Pavol VITKO

/ foto autor a archív V. FOJTÍKA

Všetci štyria sme v deväťdesiatych rokoch začali v misiách UNPROFOR a UNTAES na Balkáne,“ spomenie slobodník Miroslav Fojtík (1969).

Súdržnosť

Miroslav Fojtík v roku 1993 vycestoval do Lipiku ako strojník. „Domy rozstrieľané, okná vytlčené, v noci všade tma,“ opisuje svoje prvé dojmy, keď sa blížili k základni Lipik. „V roku 1993 keď som bol vyslaný do UNPROFOR sa v bývalej Juhoslávii ešte bojovalo. Keby človek nevidel, neuverí, čo si mohli vzájomne napáchať ľudia, ktorí spolu žili vedľa seba dlhé desaťročia,“ neveselo nadväzuje rotný Milan Fojtík (1964). Pridá sa aj Vladimír (1972): „Jeden deň popoludní v roku 1995 sme prechádzali dedinou, ktorá normálne žila. Na druhý deň ráno z nej zostalo zhorenisko, kde okrem spaľených zvierat neostal život.“ V roku 1995 vycestoval na Balkán okrem Vladimíra aj Jaroslav (1966). „Pravda, mamka sa o nás veľmi bála. Naša rodina bola však veľmi súdržná a ona vedela, že súrodenci by mi vždy pomohli.“

Jaroslav Fojtík bol napokon v misii na Balkáne ako strojník jednu ročnú rotáciu v hodnosti čatár. Pred ďalším vycestovaním ochorel a potom sa už venoval svojmu civilnému remeslu.

Vladimír slúžil v Bosne najskôr rok. Dotiahol to na veliteľa strážnej čaty a hodnosť podpráporčíka. Po ročnej prestávke bol ešte ďalších šesť mesiacov ako strojník v tábore Klisa. Potom odišiel do civilu a začal podnikáť.

Balkán, Eritrea, Afganistan

Milan s Miroslavom sú profesionálni vojaci dodnes. Obaja slúžia v Ženíjnom prápore Sereď. Milan je technik roty a Miroslav strojník.

„Dva a pol roka som bol v misiách na Balkáne. Dva roky mám odsľužené v africkej Eritrei a pol roka v Afganistane,“ loví v pamäti rotný Milan Fojtík, najstarší zo súrodencov. Veľmi podobný je aj výpočet jeho brata Miroslava: „Rok a pol UNPROFOR a rok UNTAES – to bolo v bývalej Juhoslávii. Potom dva roky v Afrike a dvakrát po polroku Afganistan.“ Mimochodom, Miroslav mal aj hodnosť rotného. Ale ako to už v našich ozbrojených silách chodilo, pri reorganizácii sa musel uspokojiť aj so slobodníkom. Vojenské remeslo mu však stálo za to.

„Keď som sa oženil, pred každým vycestovaním som sa vždy dlho rozprával s manželkou. Nikdy to pre ňu nebolo jednoduché, veď máme dve deti. Bez jej podpory a dôvery by som takúto prácu nemohol robiť, alebo by sme boli už dávno rozvedení,“ zdôrazní význam rodinného zázemia Miroslav. „Je to o tolerancii. Keď chce ísť človek von, mal by byť podporovaný, lebo inak sa to môže skončiť zle pre obe strany,“ dodá jeho brat Vladimír.

Samozrejme, po návrate domov by mal vedieť, čo je dŕžny rodinnému životu. Aj jeho totiž doma čakajú okrem manželky aj dve deti. Profesionálny vojenský chlebk oboch bratov je o to tvrdší, že aj keď slúžia na Slovensku, dochádzajú už desaťročia do Sereď na „týždňovky“. Miroslav do Púchova a Milan kúsok ďalej do rodných Lazov pod Makytou.

Chlapci z Lazov

„Na Lazoch nikdy nebolo obživy nadostač, takže na týždňovky veľkú časť svojho života dochádzal aj náš otec. No napriek jeho neprítomnosti naša rodina vždy držala pokope. Preto som naozaj veľmi rád, že rovnako pohromade držia rodiny všetkých štyroch,“ so zadosťučinením a spokojnosťou povie Miroslav Fojtík.

„Všetci štyria sme dostali šancu reprezentovať vo svete Slovensko. Vážime si to a myslím, že sme nesklamali. Dôležité bolo tiež, že sme z misí doniesli rodinám nejakú tú korunu. Aj keď nechcem aby to vyznelo pateticky, základný pocit, ktorý v súvislosti s našimi misiami mám, je hrdosť,“ dodáva Milan, nestor štvorčlenného bratského klanu Fojtíkovcov, ktorí spolu v misiách odsľužili 13 rokov.

A ešte niečo. Za všetkých nadriadených len pár slov od brigádneho generála Ondreja Novosada, kedysi ich „spolubojovníka“ z Balkánu, dnes zástupcu veliteľa pozemných síl: „Fojtíkovci? Akože by som si na nich nepamätal? Veľmi solídni ako ľudia. Technicky mimoriadne nadaní odborníci a opory svojich jednotiek ako vojaci.“

Miroslav, Milan a Jaroslav Fojtíkovci dnes (zľava doprava)

Tretí zľava Jaroslav a štvrtý zľava Vladimír Fojtíkovci v roku 1995 v tábore Lipik s generálmajorom Emilom Vesteňickým (prvý sprava)

/ Miroslav MINÁR

/ foto archív Sk1prpr

Prieskumníci po stopách Američanov

Slovenský klub 1. prieskumného práporu (jednotka bola dislokovaná v bratislavskej časti Vajnory) patrí k tým aktívnejším občianskym združeniam a profesijným organizáciám, ktoré spolupracujú s rezortom obrany.

V rámci svojich aktivít prezentuje pred verejnosťou nielen službu prieskumníkov v minulosti a v súčasnosti, ale zúčastňuje sa aj na rozvoji tradícií a vlastenectva svojich členov a ich rodinných príslušníkov. „Aj tento rok už máme za sebou dve úspešné akcie. Najskôr sme v rámci podujatia Po stopách 2. paradesantnej brigády zavítali do Krpáčova, kde sme sa poklonili pamiatke padlých vojakov a spoločne sme upravili aj okolie pamätníka“, hovorí prezident klubu podplukovník v zálohe Pavol Engler. Takou čerešničkou na torte je v letnom období podujatie, ktoré už od vzniku nášho klubu organizujeme v Polomke a v nedeľných horách. Sme radi, že tentoraz sa k nám pridali aj členovia Oblasťného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Brezne na čele s jeho predsedom Jánom Šulejom.“

Členovia klubu aj so svojimi rodinami sa najskôr poklonili pamiatke brigádneho generála Mikuláša Ferjenčíka. Rodák z Polomky bol významným predstaviteľom protifašistického odboja na Slovensku. Počas Slovenského národného povstania bol poverenikom Slovenskej národnej rady pre národnú obranu a prednosta veliteľstva veterinárnej služby čs. armády. Po oslobodení pracoval ako poverenik vnútra. V roku 1948 emigroval do USA, kde 4. marca 1988 aj zomrel.

Bývalí a súčasní profesionálni vojaci spolu so svojimi rodinnými príslušníkmi a ďalšími členmi Sk1. prpr sa poklonili aj pamiatke americkej misie, ktorú počas SNP viedol poručík James Holt Green. Na ich počesť sa uskutočnil výstup na chatu pod Homôlkou, kde amerických vojakov počas Vianoc 1944 zajala nemecká protipartizánska jednotka Edelweiss. Poručíka Greena a jeho vojakov po vypočúvaní v B. Bystrici neskôr deportovali do koncentračného tábora Mauthausen, kde boli v januári 1945 popravení.

„V rámci spoločenskej časti podujatia sme pre našich členov a sympatizantov realizovali aj seminár s názvom Miesto a úloha občianskych združení v spoločnosti pri výchove k vlastenectvu a prehlbovaniu národného citenia. Zároveň sme pre deti zorganizovali športové súťaže,“ zhodnotil úspešné podujatie P. Engler.

Prieskumníci však ani v ďalších letných dňoch „nezložili zbrane“. Pred tisíckami divákov predviedli svoje umenie v Starom Tekove v rámci podujatia Boje na Hrone 2011, s turistami pochodovali na trase Partizánskeho chodníka zo Skýcova do Zlatna, vystúpili na Kriváň a začiatkom septembra absolvovali diaľkový pochod Marc Aurel Marschtage v Rakúsku.

TECHNIKA

N O V I N K Y • T R E N D Y • V Í Z I E

Najnovšie rozhodnutie amerického námorníctva o deaktivácii jednej z lietadlových skupín môže podľa Strediska pre novú americkú bezpečnosť naznačiť, akým smerom sa bude uberať služba lietadlových lodí. Na začiatku augusta bývalý náčelník námorných operácií admirál Gary Roughead oznámil, že podporná bojová skupina lietadlových lodí (CSG) číslo 9 bude pridelená od USS Abraham Lincoln k USS Ronald

Reagan. Dôvodom prepodriadenia je podľa centra náhrada nedávno zrušenej bojovej skupiny CSG-7, ktorá mala domovský prístav v kalifornskom San Diegu. US Navy tak zostane v stave deväť operačných skupín pre lietadlové lode. Podľa centra pôjde o situáciu, ktorá sa zachová aj ďalšie desaťrocie. Rozhodnutie má ušetriť v súčasnosti i v budúcnosti financie na prevádzku a údržbu plavidiel US Navy. Hoci má

v súčasnosti americké námorníctvo 11 lietadlových lodí a očakáva sa vyradenie najstaršej USS Enterprise, čím sa počet zníži na 10, deväť bojových skupín má zostať dlhodobá. Očakáva sa, že po jej deaktivácii námorníctvo urobí podobný krok ako teraz – jednoducho presunie bojovú skupinu CSG-12 od Enterprise k inej lietadlovej lodi.

foto US Navy

Deväť skupín lietadlových lodí

Vyspelé vrtuľníky Mi-171M, ktoré sa budú vyrábať v leteckom závode Ulan-Ude, dostanú oficiálne označenie Mi-171A2. Doteraz mali modernizované vrtuľníky oficiálne len označenie Mi-171M. Ruský „vrtuľníkový“ holding, do ktorého závod v Ulan-Ude patrí, uzatvoril technickú špecifikáciu modernizovaného Mi-171A2 v novembri 2010, pričom projekt beží od roku 2009 a práce na ňom vrátane certifikácie sa plánujú dokončiť do konca roka 2013. Mi-171A2 má mať výkonnejšie pohonné jednotky, listy hlavného rotora s kompozitových materiálov, vylepšený prevodový motor na listy hlavného rotora, nový vyrovnávací rotor či integrované letové a navigačné systémy („presklený kokpit“). Celkovo by podľa výrobcu malo ísť o 80 inovácií.

Bulharská vláda predáva svoj 36-percentný podiel vo vojenskom výrobnom závode

Arsenal Kazanlak. Podnik už bol čiastočne privatizovaný v rokoch 1999 a 2001, keď si časť akcií kúpil manažment podniku a zamestnanci. Vláda svoj podiel plánuje predať v jednokolovom tendri v priebehu štyroch mesiacov. Šancu majú len spoločnosti, ktoré sú priamo zapojené v zbrojárnej výrobe. V súčasnosti má štát v Bulharsku väčšinové podiely vo vojenských podnikoch NITI Kazanlak, Terem a VMZ Sopot. Podľa skorších správ z januára by sa mal privatizovať aj VMZ Sopot, ktorý vyrába riadené rakety, prenosné protiletadlové systémy, 122 mm rakety typu Grad a protitankové systémy.

Dotávky jednomiestnych a dvojmiestnych lietadiel MiG-29K/KUB, ktoré sú určené na prevádzku na lietadlovej lodi, by mali pre Indiu z Ruska začať v roku 2012. Ruský výrobný závod podľa najnovších správ už začal výrobu novej série strojov pre indické námorníctvo,

ktoré by mali pôsobiť z lietadlovej lode INS Vikramaditya (modernizovaná lietadlová loď Admirál Gorškov). Podľa kontraktu, ktorý bol podpísaný v roku 2010, Rusko má dodať Indii 29 strojov MiG-29K (Fulcrum-D) v celkovej sume 1,5 mld USD. Dokiaľ však Admirál Gorškov nebude modernizovaný (predpoklad začiatok roka 2013), palubné MiG-29K s vylepšeným viacúčelovým radarom Žuk-ME (len verzia pre vývoz) budú zatiaľ operovať z pozemnej leteckej základne Goa.

Americká 451. expedičná operačná skupina v Afganistane má od augusta novú 702. expedičnú dopravnú letku, ktorá pôsobí z leteckej základne v Kandaháre. Ide o taktický útvar, ktorý má na starosť prepravu a vytvorili ho spolu zložky amerických pozemných i vzdušných síl. Letka využíva na zásobovanie predsunutých operačných základní amerických a spojeneckých vojsk stroje typu

C-27J Spartan. Prvú bojovú operáciu vykonala 702. letka 4. augusta.

Marocké vzdušné sily predstavili na leteckej základni Ben Guerir v Marakeši prvý štyri stroje F-16 z celkovo 24 kusov s novými motormi Pratt & Whitney. Motory F100-PW-229, ktoré boli dodané v rámci modernizačného balíčka EEP (Engine Enhancement Package), majú zabezpečiť pre marocké letectvo nižšie celkové náklady na prevádzku stíhacích lietadiel a zvýšenú úroveň bezpečnosti. Do súčasnosti si stroje s motormi F100-PW-229 zapísali počas 19 rokov viac ako 2,7 mil. letových hodín. Vzdušné sily Maroka sú 22. zákazník, ktorý využíva stroje s motormi radu F100. Marocké F100-PW-229 EEP využívajú posledné technológie a sú najnovšie vo vývoji motorového radu F100 pre stíhačky.

Tatra bližšie k DAF Trucks

Spoločnosti DAF Trucks a Tatra, a. s., uzatvorili dohodu, podľa ktorej spoločnosť DAF získa 19-percentný podiel v spoločnosti Tatra. DAF Trucks bude českému výrobcovi nákladných vozidiel dodávať motory a kabíny. Výsledkom spolupráce automobiliek je nový modelový rad Tatra s označením Phoenix, ktorý predstavili oficiálne v auguste. Podľa informácií z Koprivnice prešiel „tatrovácky“ podvozok inováciou, má novú prídavnú prevodovku a pneumatikové perovanie všetkých náprav a je doplnený o kabínu CF 85 (krátka alebo spacia), motor PACCAR MX s výkonom 265 kW až

375 kW a prevodovku ZF Ecosplit - manuálne radenú, alebo AS - Tronic - automatizovanú. Tatra Phoenix si zachováva pohon všetkých kolies s možnosťou pripojenia či odpojenia pohonu prednej nápravy kedykoľvek počas jazdy bez nutnosti zastavenia. V štandardnej konfigurácii budú k dispozícii vozidlá 4x4, 6x6, 8x8 a po novom tiež 8x6. Dôkazom robustnosti a spoľahlivosti nového Phoenixu má byť podľa výrobcu ponúkaná trojročná záručná lehota (alebo najazdených 300 000 km) na hnacie ústrojenstvo vozidla.

foto Tatra

Šiesta časť seriálu o výbroji OS SR, armád našich susedov a niektorých spojencov v NATO predstaví tanky – zbraň, ktorá kedysi ovládla bojiská a stále je účinným prvkom pozemných operácií. Nie každá krajina však už dokáže udržiavať moderné a efektívne tankové sily a s veľkou pravdepodobnosťou sa aj v OS SR tanky čoskoro stanú minulosťou.

Tanky naše a od susedov

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív redakcie a autora

História

Tank je jedným z najväčších vynálezov 1. svetovej vojny (1914 – 1918). Keď armády na západnom fronte uviazli v zákopoch a nastala patová situácia, vznikla potreba novej zbrane, schopnej prekonať ostrelovaný terén s prekážkami a dobýjať pozície nepriateľa. Začali Briti projektom s krycím názvom tank (v angličtine nádrž či cisterna) a už v roku 1915 skonštruovali prvý prototyp Little Willie (Malý Vilko) – 18-tonovú pancierovú škafuľu na pásoch, ktorá mala dokonca otočnú vežu s kanónom. Pre vysoko položené ťažisko však neuspela. Nasledoval bezvežový 28-tonový Big Willie (Veľký Vilko) so šiestimi guľometmi, z ktorého vznikol Male (Muž) s dvoma 6-librovými kanónmi v sponsoch na bokoch a štyrmi guľometmi. Do boja prvýkrát zasiahol pri Bapaume na Somme 15. septembra 1916. Zo 49 strojov však len 14 dosiahlo nepriateľské línie a z nich iba 9 preniklo nemeckou obranou. Veľké očakávanie nespĺnil, ale boli obrovským prevapením a jeden dokonca zajal 300 vydesených nepriateľských pešiakov!

Najrozšírenejším tankom 1. svetovej vojny (viac ako 3 000 kusov) bol ľahký francúzsky Renault FT 17, ktorý v otočnej veži niesol ťažký guľomet alebo 37 mm kanón. Za najdôležitejší tank tejto vojny sa však považuje britský Mark IV. Vyrábať ho začali v apríli 1917 a už v novembri ich pri Cambrai bojovalo 378! Jeho parametre a výkony

(pozri tabuľku) sú dnes skôr úsmevné, ale zaslúžil sa o to, že na sklonku vojny tank začal byť skutočným pánom pozemných bojísk.

Zostane historickým paradoxom, že hoci Nemci v 2. svetovej vojne (1939 – 1945) svoje agresívne výboje postavili na útokoch tankov, v tej prvej sa s ich zavedením veľmi oneskorili. Prvé ťažké tanky A7V Panzerkampfwagen (PzKpfw) začali vyrábať až v roku 1918 a armáde ich stihli dodať iba 20 kusov. To spolu s ich nižšou kvalitou už výsledok vojny nemohlo nijako ovplyvniť.

Význam tankov v pozemných operáciách jednoznačne potvrdila 2. svetová vojna, v ktorej ich proti sebe bojovali tisíce. Tu spočiatku prim hralo hitlerovské Nemecko, ktorého pancierové divízie doslova prevalcovali Európu od Atlantiku až po Moskvu a darilo sa im aj v severnej Afrike. Do dejín sa smutne zapísali ich stredné tanky PzKpfW III a IV, ale najmä tzv. veľké mačky PzKpfw V Panther; PzKpfw VI Tiger a PzKpfw VI Tiger II Königstiger (Kráľovský tiger). Projekty ešte strašnejších tankových monštier, napr. 189-tonového supertanku Maus (Myš) s dvoma kanónmi kalibru 128 a 75 mm ani modernizáciu Königstiga so 105 mm kanónom už našťastie nestihli.

Na strane Spojencov sa časom objavilo tiež niekoľko výborných tankov, z ktorých treba aspoň spomenúť sovietsky T-34/85 (údajne najlepší stredný tank 2. svetovej vojny), sovietsky ťažký tank IS-2, americké stredné tanky M3 Grant a Lee a M4 Sherman či britský A27M Mk VIII Cromwell. O to viac, že na sovietskych „tčkách“ a britských Cromwelloch bojovali aj mnohí čs. tankisti!

Tankovými symbolmi dvoch blokov v rokoch studenej vojny boli na strane ZSSR a jeho satelitov sovietske tanky T-54/55, T-62 a T-64, Moskvou hojne dodávané aj do ďalších „spriatelенých“ krajín najmä v arabskom svete, a na druhej strane predovšet-

kým americké tanky M60 Patton, nemecké Leopardy 1, britské Centuriony a Chieftainy a francúzske AMX-30. Ani Západ nešetril vojenskou pomocou svojim spojencom v tzv. treťom svete, a tak sa aj tieto zbrane objavili vo výbroji armád viacerých najmä konzervatívnejších režimov Stredného východu, Afriky i Latinskej Ameriky a stali sa súčasťou niektorých lokálnych konfliktov.

Technický exkurz

Moderný bojový tank je obrnené bojové vozidlo s pásovým podvozkom, ktoré má na korbe uloženú otočnú vežu s kanónom s odmerom 360°. Posádku zvyčajne tvoria štyri osoby – veliteľ, strelec, nabíjač a vodič. Ešte za 2. svetovej vojny mali niektoré tanky aj piateho člena posádky – radistu, ale táto funkcia zanikla a s ňou i guľomet v čele korby, ktorý obsluhoval práve radista sediaci vedľa vodiča. Dnes existujú i tanky s trojčlennou posádkou (napr. T-72, T-84 a T-90 či francúzsky Leclerc), pretože funkciu nabíjača v nich nahradil nabíjací automat. Vyskytujú sa aj bezvežové tanky (napr. švédsky Stridsvagn 103 tiež s 3-člennou posádkou), ale sú skôr výnimkou.

V minulosti sa bojové tanky delili najmä podľa hmotnosti na ľahké (15 – 20 t), spravidla s jedným či dvoma guľometmi alebo kanónom malého kalibru, stredné (30 – 40 t) s kanónom stredného alebo veľkého kalibru a guľometmi a ťažké (nad 40 t) s ťažkým pancierom a kanónom stredného alebo veľkého kalibru a guľometmi. Po 2. svetovej vojne úlohy ľahkých tankov prevzali bojové vozidlá pechoty (BVP) a postupným vývojom a splyvaním poslaní a úloh stredných a ťažkých tankov vznikla kategória tzv. hlavného bojového tanku (Main Battle Tank – MBT), do ktorej okrem špecializovaných (napr. vyťahovacie, ženijné, odminovacie a iné) radíme prakticky všetky základné bojové tanky súčasných armád. Dnešný MBT je primárne určený na ničenie nepriateľskej pozemnej, predovšetkým obrnenej techniky, opavení aj živej sily priamou palbou primárnej a sekundárnej výbroje. Hlavnou (primárnou) zbraňou tanku je kanón (s drážkovaným alebo hladkostenným vývrtom hlavne). S ním spravidla býva spriahnutý tzv. koaxiálny guľomet, ktorý obsluhuje strelec kanóna. Tento guľomet, najčastejšie kalibru 7,62 mm alebo 12,7 mm (v prípade AMX-30 je to automatický rýchlopalný 20 mm kanón) je súčasťou vedľajšej (sekundárnej) výbroje, do ktorej ešte patrí protiletadlový guľomet väčšinou kalibru 12,7 mm (niekedy aj 20, resp. 30 mm kanón) lafetovaný na streche veže a prípadne i ďalší 7,62 mm guľomet na vežičke veliteľa.

Čo je okrem primárnej a sekundárnej výbroje pri hodnotení kvalít dnešných MBT dôležité? Kritérii je veľa, ale všimáť si treba najmä pancier a pasívnu ochranu (pancier homogénny, vrstvený – kompozitný, doplnkový alebo predstavný) a aktívnu ochranu (aktívna neagresívna ochrana, čiže rušenie zadymením a tepelnými či infračervenými impulzmi, agresívna ochrana ničiaci rakety a protitankové strely nepriateľa ešte pred dopadom, reaktívna – dynamická ochrana, znižujúca účinky rakiet a striel pri ich dopade), ako aj ochranu proti účinkom zbraní hromadného ničenia – ZHN, pretože to sú faktory rozhodujúce o prežití tanku a jeho posádky v boji. Dôležitý je pohon, najmä merný výkon motora, teda koľko kilowattov pripadá na jednu tonu hmotnosti tanku, čo s údajom o mernom tlaku, teda o hmotnosti pôsobiacej cez pásy na 1 cm² terénu zasa vypovedá o manévrovacích možnostiach tanku. S tým súvisí aj

konštrukcia podvozka, spôsob zavesenia kolies, systém pruženia, kvalita prevodovky a spojky a veľa ďalších detailov, na ktoré, žiaľ, nemáme miesto. A to sme ešte nespomenuli kvalitu komunikačného systému, pretože „bez spojenia niet velenia“, a pozorovacích prístrojov, pretože kto prvý odhalí a zameria nepriateľa, má zrejmu výhodu.

Zabudnúť rozhodne nesmieme na systém riadenia palby umožňujúci zasiahnuť cieľ prvým výstrelom. Dnešné najmodernejšie MBT disponujú systémami s televíznymi, infračervenými a termálnymi kamerami, laserovými diaľkomermi, gyroskopmi a balistickými počítačmi, ktoré spoločne s vonkajšími senzormi dokážu vyhodnotiť nielen poveternostné vplyvy na vedenie palby, ale odhaliť aj zameriavacie infračervené lúče nepriateľských zbraní a určiť spôsob a poradie ich ničenia!

Akú majú tanky budúcnosť? V armádach krajín, ktoré si ich môžu dovoliť, určite tak skoro nezanimú. Ich ďalšie zdokonaľovanie sa zrejme bude týkať zvyšovania palebnej sily, pričom sa zväčší kaliber tankových kanónov a ich schopnosť vystreľovať rozličné druhy presne navádzanej munície, a to aj proti lietajúcim cieľom. Ďalej sa bude zvyšovať aj odolnosť a pohyblivosť tankov, ktoré sa stanú významnou súčasťou systému elektronického bojska.

„Naše“ tanky

Rada obrany štátu SR na júlovom zasadnutí odobrila návrh rezortu MO SR zrušiť (pravdepodobne k 1. januáru 2012) tankové jednotky v OS SR. Týka sa to 28 tankov T-72M1 a dvoch veliteľských tankov T-72M1K. Ide o stroje sovietskej proveniencie, ktoré sa do rozdelenia spoločného štátu pre čs. armádu i na export licenčne vyrábali v ZTS Martin. Hoci názory na ich zrušenie bez náhrady môžu byť rozličné, treba povedať, že tieto tanky už skutočne majú po svojom zenite a parametrami i výkonmi výrazne zaostávajú za porovnateľnými zahraničnými MBT.

Relatívne nízku životnosť základného modelu T-72M sa síce podarilo zvýšiť úpravou panciera čela korby a montážou novej veže s keramickými jadrami a uskutočnili sa i ďalšie čiastkové zmeny na hydraulických tlmáčoch, nosných kladkách, príklope vodiča, snímači pretlaku, ventilátore, kryte motorovej časti, skriní napínaných zariadení kolajových pásov i na skriní vahadiel, ale problematickým zostal systém riadenia palby s absenciou výkonných pasívnych zameriavačov.

Dve rozsiahle modernizácie tanku T-72M1, majúce korene ešte v spoločnom štáte, sa skončili v štádiu postavenia a prezentácie prototypov, rezort na financovanie ich sériovej výroby nemal. Na výstave IDET 1994 najmä vonkajším vzhľadom zaujala prvá modernizácia T-72M2E MODERNA s reaktívnou ochranou DYNAS, ktorá na každom boku veže niesla švajčiarsky protiletadlový 20 mm kanón Oerlikon. Ďalšie skúšky však ukázali, že palba dávkami z oboch hlavných nadmerne zatažuje ložiskový veniec otáčania veže, a tak sa ani tento prvok neuplatnil.

MBT vo výbroji našich susedov

Úspešnejší v modernizácii bývalého spoločného tanku T-72M1 boli v ČR. V rokoch 2003 – 2005 vo VOP Nový Jičín vyrobili 30 kusov tanku T-72M4 CZ, ktorý má blízko k tankom 3. generácie, až na pôvodný 125 mm hladkostenný kanón 2A46M s dĺžkou

Leopard 2A4 je aj vo výbroji poľskej a rakúskej armády

46 kalibrov je kompatibilný so štandardmi NATO a AČR s ním počíta až za rok 2025. Okrem štandardného 125 mm streľiva používa aj nový protitankový náboj so strelou APFSDS-T s wolfrámovým penetrátorom izraelského pôvodu a spaliteľnou českou nábojkou Z 62. AČR má v rezerve ešte 149 kusov MBT T-72M1.

Základom pasívnej ochrany T-72M4 CZ je homogénny pancier na exponovaných miestach zosilnený kompozitom so sklenenými vláknami či keramicou medzivrstvou. Čelo korby i veže majú odolnosť ekvivalentnú homogénnemu pancieru hrúbky 400 mm proti priebojným strelám a hrúbky 500 mm proti kumulatívnym strelám. Ochranu zvyšuje aj dynamické pancierovanie DYNA.

Veľkým zlepšením T-72M4 CZ je 12-valcový britský motor CONDOR s výkonom 736 kW, silnejší oproti pôvodnému motoru T-72M1 (V46) o 163 kW, čo zvyšuje jeho merný výkon z 13,8 na 15,3 kW na jednu tonu, hoci tank má väčšiu celkovú hmotnosť, ako aj nová automatická prevodovka Allison a nový systém riadenia palby TURMST talianskeho pôvodu.

Po rozpade ZSSR, zániku Varšavskej zmluvy (VZ) a skončení studenej vojny mal nemecký Bundeswehr veľký prebytok MBT, najmä typu Leopard 2A4, ktoré ponúkol členským krajinám NATO i niektorým ďalším spriatelénym štátom. Tak do výzbroje poľskej armády prišlo 128 Leopardov, ktoré doplnili vyše 580 MBT radu T-72M. Ďalšie Leopardy v rovnakom období kúpili Dánsko (51), Fínsko (139), Grécko (183), Chile (140), Kanada (107), Nórsko (52), Portugalsko (37), Rakúsko (114), Singapur (96), Španielsko (108), Švédsko (160) a Turecko (339).

Leopard 2A4 je modernizácia základného typu Leopard 2, prinášajúca mnohé zlepšenia, vrátane protipožiarneho a protiexplozívneho ochranného systému, plne digitalizovaného systému riadenia palby schopného používať nové typy munície, ako aj veže s titánovo-wolfrámovým pancierom. Aj zvyšné pancierovanie má úroveň 3. generácie a predstavuje kompozity vysoko tvrdenej ocele, wolfrámu a plastov s keramikými komponentmi.

Hlavnou zbraňou Leoparda 2A4 je 120 mm hladkostenný kanón Rheinmetall s dĺžkou hlavne 55 kalibrov s ejektorom, ktorý dopĺňajú dva 7,62 mm guľomety MG3 (koaxiálny a protiletadlový).

Ukrajinská armáda v roku 1999 do výzbroje zaviedla MBT T-84U, ktorý vyvinuli na báze sovietskeho tanku T-80. Má 6-valcový dieselový motor s výkonom 890 kW a merným výkonom 19,3 kW na tonu hmotnosti sa radí k najvýkonnejším tankom sveta hneď za francúzsky Leclerc. V porovnaní s T-80 má zdokonalené pancierovanie bokov a vežu chránenú explozívnyim reaktívnym pancierom Kontakt-5 ERA.

V roku 2000 na Ukrajine vyvinuli modernizovaný T-84U s názvom Oplot [Záštita] s novou vežou, ktorá nesie 120 mm hladkostenný automaticky nabíjaný kanón, schopný strieľať aj 120 mm muníciou NATO. Základný pancier tanku Oplot je z homogénnej ocele, ale čelo korby a predná časť veže majú vrstvený pancier na čele veže hrubý až 700 mm. Doplnkovú ochranu poskytuje modulárny dynamický pancier novej generácie Nož [Nôž]. Zatiaľ čo tankov T-84U má Ukrajina vo výzbroji už okolo 100 kusov, zavádzanie MBT T-84 Oplot postupuje veľmi pomaly.

Maďarské ozbrojené sily v kategórii MBT disponujú 14 strojmi radu T-72 sovietskeho pôvodu, ktoré však plánujú v rokoch 2011 až 2014 nahradiť novým typom. Jeho presnejšiu špecifikáciu zatiaľ nepoznáme a vývoj budeme so záujmom sledovať.

Ako sme už spomenuli vyššie, v rámci veľkého „výpredaja“ tankov Bundeswehru aj Rakúsko pre svoj Bundesheer kúpilo 114 tankov typu Leopard 2A4, ktoré predstavujú jeho MBT. Keďže ide o veľmi kvalitnú zbraň, zmeny v tejto oblasti v blízkej budúcnosti zrejme nenastanú.

Najzaujímavejšie MBT v iných krajinách

V roku 1998 začal do tankových jednotiek nemeckého Bundeswehru prichádzať modernizovaný model MBT Leopard 2A5, ktorý sa od predchádzajúceho typu Leopard 2A4 líšil predovšetkým 120 mm hladkostenným kanónom s hlavňou dlhou 55 kalibrov a zdokonaleným pancierovaním čela veže, korby a prednej časti bokov. Okrem štandardnej munície môže strieľať aj mimoriadne účinným strelivom typu DM 53 APFSDS. Ďalším vývojovým typom tejto rodiny MBT je Leopard 2A6 s rovnakou výzbrojou, ktorý Nemci nasadzujú v expedičných silách a vo výzbroji ich má aj Kanada, ktorá kúpila 20 kusov od Holandska [aj Holandsko v tomto roku začalo rušiť svoje tankové sily] a 20 typu Leopard 2A6M od Nemecka. V súčasnosti má Bundeswehr vo výzbroji asi 408 MBT Leopard 2, z toho 225 strojov typu Leopard 2A6.

Hlavným bojovým tankom pozemných síl a námornej pechoty USA je od roku 1980, kedy začal nahrádzať tanky M60 Patton, MBT Abrams, pomenovaný po bývalom náčelníkovi štábu amerických pozemných síl

Tabuľka základných parametrov a výkonov (Hmotnosť je bojová hmotnosť, Dĺžka je maximálna dĺžka s kanónom dopredu)

Model Posádka	Hmotnosť Pancier Merný tlak	Dĺžka Šírka Výška	Výkon motora	Mer. výkon (kW/t)	Prim. výzbroj (kanón)	Sekund. výzbroj (guľomety)	Max. rýchľ. Dojazd
Tanky 1., 2. a studenej vojny							
Mark IV Male 8 osôb	28,4 t 6,1 – 12 mm ?	8,05 m 4,12 m 4,00 m	78,3 kW 105 hp	2,76	2 x 6 lb	4 x .303	7 km/h 55 km
Renault FT 17 2 osoby	6,5 t až 22 mm ?	5,00 m 1,74 m 2,15 m	29 kW 39 hp	4,46	37 mm	–	7 km/h 65 km
A7V 18 osôb	33 t 20 – 30 mm ?	7,34 m 3,10 m 3,30 m	149 kW 200 hp	4,5	57 mm	6 x 7,92 mm	15 km/h 80 km
T-34/85 4 osoby	32 t až 90 mm ?	8,15 m 3,00 m 2,60 m	373 kW 500 hp	11,7	85 mm	2 x 7,62 mm	55 km/h 180 km
IS-2 4 osoby	46 t až 160 mm ?	10,7 m 3,44 m 2,93 m	450 kW 603 hp	9,8	122 mm	3 x 7,62 mm 12,7 mm	37 km/h 250 km
M4 Sherman 5 osôb	30,3 t max. 63 mm ?	5,84 m 2,62 m 2,74 m	298 kW 400 hp	9,8	75 mm	.50 (12,7 mm) 2 x .30-06 (7,62 mm)	48 km/h 195 km
Mk VIII Cromwell 5 osôb	28 t 32 – 76 mm ?	6,42 m 3,10 m 2,49 m	447 kW 600 hp	15,96	75 mm	2 x 7,92 mm	64 km/h 275 km
PzKpfw V Panther 5 osôb	44,8 t až 100 mm ?	9,09 m 3,27 m 2,99 m	520 kW 700 hp	15,6	75 mm	2 x 7,92 mm MG 34	55 km/h 250 km
PzKpfw VI Tiger 5 osôb	57 t až 100 mm ?	8,45 m 3,70 m 2,93 m	520 kW 700 hp	12,3	88 mm	2 – 7,92 mm	38 km/h 140 km
PzKpfw VI Tiger II 5 osôb	69,8 t 40 – 80 mm ?	10,3 m 3,75 m 3,10 m	515 kW 690 hp	7,4	88 mm	2 x 7,92 mm	38 km/h 110 km
T-54/55 4 osoby	36 t až 203 mm 0,81 kg/cm ²	9,00 m 3,37 m 3,10 m	433 kW 580 hp	12	100 mm	2 x 7,62 mm 12,7 mm	56 km/h 600 km
T-62 4 osoby	40 t až 242 mm 0,77 kg/cm ²	9,34 m 3,30 m 2,40 m	433 kW 580 hp	10,8	115 mm	7,62 mm PKT 12,7 mm DŠK	50 km/h 650 km
Leopard 1 4 osoby	42,2 t 19 – 70 mm 0,86 kg/cm ²	9,54 m 3,37 m 2,70 m	610 kW 818 hp	14,45	105 mm	2 x 7,62 mm	65 km/h 650 km
M60A3 4 osoby	52,6 t až 155,6 mm 0,87 kg/cm ²	9,44 m 3,63 m 3,27 m	560 kW 751 hp	10,6	105 mm	.50 (12,7 mm) .30 (7,62 mm)	48 km/h 500 km
Centurion Mk3 4 osoby	52 t až 150 mm 0,95 kg/cm ²	9,85 m 3,38 m 3,01 m	480 kW 643 hp	9,23	105 mm	2 x 7,62 mm 12,7 mm	34 km/h 450 km
Chieftain Mk5 4 osoby	55 t až 195 mm 0,9 kg/cm ²	10,8 m 3,50 m 2,90 m	560 kW 751 hp	10,2	120 mm	2 x 7,62 mm 12,7 mm	48 km/h 500 km
AMX-30 4 osoby	36 t až 80 mm 0,77 kg/cm ²	9,48 m 3,10 m 2,28 m	510 kW 684 hp	14,2	105 mm	20 mm (aut. kanón) 7,62 mm	65 km/h 600 km

Hlavné bojové tanky (Main Battle Tanks – MBT) súčasnosti

T-72 3 osoby	44,5 t kombin. 0,84 kg/cm ²	9,24 m 3,60 m 2,37 m	582 kW 780 hp	13,1	125 mm	7,62 mm 12,7 mm	80 km/h 550 km
T-72M1 3 osoby	41,5 t kombin. 0,78 kg/cm ²	9,53 m 3,46 m 2,19 m	573 kW 780 hp	13,8	125 mm	7,62 mm 12,7 mm	60 km/h 500 km
T-72M4CZ 3 osoby	48,2 t kombin. 0,96 kg/cm ²	9,80 m 3,75 m 2,18 m	736 kW 986 hp	15,3	125 mm	7,62 mm 12,7 mm	61 km/h 70 km
Leopard 2 4 osoby	62,3 t kombin. 0,83 kg/cm ²	9,97 m 3,75 m 2,48 m	1 103 kW 1 479 hp	17,7	120 mm	2 x 7,62 mm	72 km/h 550 km
T-84 U 3 osoby	46 t kombin. 0,88 kg/cm ²	9,53 m 3,77 m 2,19 m	890 kW 1 200 hp	19,3	125 mm	7,62 mm 12,7 mm	70 km/h 540 km
M1 Abrams 4 osoby	61,3 t kombin. 0,82 kg/cm ²	9,77 m 3,66 m 2,44 m	1 120 kW 1 500 hp	18,3	105 mm	2 x 7,62 mm 12,7 mm	72 km/h 480 km
Challenger 2 4 osoby	62,5 t kombin. 0,9 kg/cm ²	11,5 m 3,52 m 2,49 m	890 kW 1 200 hp	14,2	120 mm	2 x 7,62 mm	59 km/h 450 km
Leclerc 3 osoby	54,5 t kombin. 0,9 kg/cm ²	9,87 m 3,71 m 2,53 m	1 100 kW 1 500 hp	20,2	120 mm	12,7 mm 7,62 mm	72 km/h 550 km
T-90 3 osoby	47,5 t kombin. 0,9 kg/cm ²	9,63 m 3,78 m 2,22 m	736 kW 950 hp	15,5	125 mm	7,62 mm 12,7 mm	65 km/h 550 km
Merkava Mk 4 4 osoby	65 t kombin. 0,95 kg/cm ²	9,04 m 3,72 m 2,66 m	1 100 kW 1 500 hp	16,9	120 mm	12,7 mm 2 x 7,62 mm	60 km/h 500 km

Britský bezvežový tank Mark IV

Ruský T-90 podobu s T-72 nezaprie

generálovi Creightonovi Abramsovi. Do výzbroje postupne prichádzali typy M1, M1A1 a M1A2. Najmodernejšie verzie Abrams M1A2, resp. M1A2SEP (so zosilnenou ochranou) sú vyzbrojené 120 mm hladkostenným kanónom s hlavňou dĺžky 44 kalibrov, ako aj dvoma 7,62 mm guľometmi a protiletadlovým 12,7 mm guľometom Browning M2HB. Ochranu zabezpečuje pancier typu Chobham (v prednej časti veže a korby) a vrstvený pancier zosilnený na exponovaných miestach platňami s ochudobneným uránom a vrstvami kevlaru.

Abramsy patria k MBT s najvyššou hmotnosťou, ale vďaka výkonnému turbínovému motoru sa radia aj k tankom s najlepším merným výkonom a výbornými manérovacími schopnosťami.

Naopak, najnižší merný výkon medzi najznámejšími MBT súčasnosti má britský Challenger 2, ktorý má v rámci tankov krajín NATO aj najvyššiu hmotnosť a je relatívne najpomalší. Výzbrojou (120 mm kanón s drážkovaným vývrtom, dlhý 55 kalibrov) a pasívnou (Chobham/Dorchester Level 2) ani aktívnou ochranou však za nimi nijako nezaostáva.

Najvyšší merný výkon 20,2 kW na tonu hmotnosti má francúzsky Leclerc s kompozitným ocelovo-titánovým pancierom a prídavnou ochranou NERA. Je vyzbrojený francúzskym 120 mm hladkostenným kanónom GIAT s dĺžkou 52 kalibrov a môže strieľať všetkou štandardnou 120 mm muníciou NATO, ako napr. nemecký Leopard či americký Abrams.

Americký Abrams M1A2 v irackej púšti

V Obrane č. 7-8 /2011 v článku o guľometoch nedopatrením vypadli texty k fotografiám, ktoré mali byť v chronologickom poradí takto:

1. *Lahký guľomet M249 SAW,*
2. *Mechanický Gatling kalibru .58 (14,7mm),*
3. *Nemecký Maxim MG08,*
4. *Britský pešiak s guľometom BREN,*
5. *Britský L7A1 GPMG „Grimpy“,*
6. *Americký Browning M2 HB v úlohe protiletadlového guľometu,*
7. *Rakúsky Steyr AUG HBAR.*

Za chybu sa čitateľom ospravedľujeme.

Zabudnuté vojenské misie

/ Vladimír ŠNÍDL

redaktor časopisu Ekonom

O účasti našich vojakov v medzinárodných misiách prinášame pravidelne informácie. Už menej sa dozvedáme o ich pôsobení v niekdajšej spoločnej republike Čechov a Slovákov. Dnes mapujeme menej známe účasti československých vojakov v misiách v Bolívii, Kórei a na juhozápade Afriky.

Podplukovník Čeněk Kudláček si krátko po príchode do Bolívie zaznamenal: Čakajú tu od nás zázraky. Myslel tým nič menšie než dosiahnutie víťazstva v najtvrdšej vojne aká kedy v 20. storočí zachvátila juhoamerický kontinent. Č. Kudláček bol jedným z päťice československých dôstojníkov, ktorých si v polovici 30. rokov platila bolívijská vláda, aby jej pomohli poraziť susedný Paraguaj. Ich príbeh patrí do dnes už zabudnutých misií.

Nedávno uplynulo 20 rokov, čo sa Čechoslováci vrátili z vojny v Perzskom zálive, ktorú stránky českého ministerstva obrany označujú za historicky prvú zahraničnú misiu. Hoci o tom oficiálne weby mlčia, českí a slovenskí vojaci chodievali do misií aj skôr. A zasahovali do vojen, ktoré prebiehali v takých vzdialených miestach, ako bola Angola, Kórea alebo Latinská Amerika.

Benešov trik

Prvým konfliktom, do ktorého Československo vyslalo svojich vojakov, bol konflikt medzi Bolíviou a Paraguajom v rokoch 1932 až 1935. Obe krajiny v nej bojovali o málu ľudnatú časť regiónu Gran Chaco, kde sa mali údajne nachádzať rozsiahle ložiská ropy.

Vo vojne, ktorá si vyžiadala stotisíc obetí, hrali podstatnú rolu československé zbrane. Bolívia totiž vyzbrojila svoju armádu viac ako 50-tisíc puškami a stovkami guľometov zo Zbrojovky Brno.

Keď však jej armáda utrpela v džungliach Gran Chaca niekoľko porážok, obrátila sa na Československo s ďalšou požiadavkou – na vyslanie skúsených vojenských poradcov. Vtedajšie ministerstvo národnej obrany sa veľmi nezdráhalo.

„Ide o príležitosť, aby naša armáda prostredníctvom vlastných zástupcov zistila, ako

sa osvedčuje náš zbrojný materiál v skutočnom boji, a ide aj o záruku, že bude i naďalej pokračovať v objednávkach československého zbrojárskeho priemyslu,“ vysvetľovala interná správa ministerstva.

Ibaže vyslanie poradcov pre jednu zo znepriatelených strán malo svoje úskalia. Oficiálne si totiž Československo zachovávalo neutralitu a minister zahraničných vecí Edvard Beneš sa dokonca ako funkcionár vtedajšej Spoločnosti národov usiloval o hľadanie zmiernu. „Beneš napokon našiel riešenie. Vyslanie misie podmienil tým, že jej členovia vystúpia z armády a do Bolívie odídu oficiálne ako súkromné osoby,“ píše v štúdií o vojne v Chacu historik Bohumil Baďura.

Zárobkový podnik

Do Južnej Ameriky v máji 1934 vycestovalo päť dôstojníkov. „Bola to celkom pestrá skupinka. Veliteľom sa stal generál Vilém Plaček, ktorý predtým slúžil v rakúsko-uhorskej armáde. Väčšinu z jeho podriadených však tvorili veteráni československých légii, ktorí počas prvej svetovej vojny bojovali fakticky na opačnej strane,“ približuje vojenský historik Jiří Fidler. Za zmienku pritom stojí, že výjazd za oceán pre nich znamenal lukratívnu záležitosť – Bolívia im vyplácala mesačný žold vo výške 150 britských libier, čo predstavovalo osemnásťtisíc vtedajších korún. Veliteľ skupiny Plaček si dokonca pripísal dvojnásobok. Na ilustráciu: priemerný príjem za celý rok vtedy ledva presahoval štrnásť tisíc korún.

Čechoslováci za to Bolívičanom radili, ako stabilizovať obranné línie, ako dať do poriadku zásobovanie alebo riadiť výcvik pechoty. A aj keď chýbajú jednoznačné dôkazy, podľa historikov je pravdepodobné, že priamo zasahovali aj do velenia operácií.

Ich aktivity, pochopiteľne, neunikli pozornosti susedného Paraguaja, a najmä tamtojšej komunite československých vysťahovalcov.

„Nás zaráža jedine božský pokoj, s akým naša vláda prepustila dôstojníkov čs. armády, porušiac tam neutralitu. Je čestné pre dôstojníka krajiny, ktorá má heslo „Pravda víťazí“, aby pomáhal zbrojstvu?“ brojila krajanská tlač s narážkou na rozpútanie vojny bolívijskou stranou. Praha však podobné výčitky odmietala s argumentom, že dôstojníci vycestovali do zámoria ako súkromné osoby.

Päťica Čechoslovákov pôsobila v Bolívii viac ako rok až do podpísania prímeria v júni 1935. Vojna nakoniec jasného víťaza nemala, hoci väčšina sporného územia pripadla Paraguaju. Konflikt totiž zdecimoval populáciu oboch krajín a vyčerpal hospodárstvo. Ani jedna z nich potom už na objednávky československých zbraní nemyslela, takže nádeje domácich zbrojérov, že im vojenská misia zabezpečí nové obchody, sa rozplynuli.

Český M. A. S. H.

Nová kapitola zahraničných misií sa začala písať po druhej svetovej vojne. Rozhorel sa konflikt medzi Severnou a Južnou Kóreou, do ktorého sa zaplietli i oba vtedajšie veľmocenské bloky.

Československá vláda stála na strane severokórejských komunistov. Už od začiatku vojny ich zásobovala materiálnou pomocou a organizovala pre nich aj finančné zbierky. Severní kórejčania však mali záujem predovšetkým o kvalifikovaných lekárov.

V januári 1952 tak vedenie KSČ rozhodlo, že do krajiny vyšle vlastnú poľnú nemocnicu s 30-člennou skupinou zdravotníkov a technického personálu. Pôsobiskom Čechoslovákov sa stala dedinka pri severokórejskej metropole Pchjongjiang. K „idylke“ z amerického seriálu M. A. S. H. však mali tamojšie podmienky ďaleko. Zdravotníci napríklad nepracovali v špeciálnych vojenských stanoch, ale v primitívnych a hygienicky celkom nevyhovujúcich rákosových domčekoch alebo narýchlo vybudovaných zemlankách.

Ich postavenie si navyše museli zabezpečiť sami.

Ďalšie starosti prinášali Čechoslovákovi nezhody so samotnými Kórejčanmi, ktorí tvorili väčšinu pomocného personálu. Podávali totiž viac ako pochybné výkony, za ktoré ich veliteľ skupiny, vojenský lekár Josef Barták, pravidelne kritizoval. Následne si vyslúžil obvinenie z „nesprávneho vzťahu ku kórejským súdruhom“.

„Súdruh Barták si neujasnil svoje postavenie a netaktickou kontrolou práce kórejských lekárov, vyčítaním nedostatkov či nechápaním ich ťažkostí, vyvolal chlad k našej skupine,“ hlásil do Prahy politruk jednotky Ladislav Franta.

S príchodom zimy navyše pribudli problémy s nedostatkom paliva. I to si zdravotníci podľa historika Piláta museli zabezpečiť sami pomocou „dreverubačských“ brigád. Napriek všetkým ťažkostiam dokázali československí lekári urobiť mesačne stovku operácií, pričom k úmrtiam ranených dochádzalo minimálne. V Kórei zostali do októbra 1953, keď už niekoľko týždňov vládlo prímerie. Ich misiu potom vystriedali civilní zdravotníci, ktorí tu pôsobili až do roku 1956.

Svedectvo semienkového generála

Nie je bez zaujímavosti, že po mnohých rokoch sa o pôsobenie lekárov v Kórei začali zaujímať americkí vyšetrovatelia. Československý generál Jan Šejna, ktorý v roku 1968 utiekol na Západ, totiž vypovedal, že v nemocnici dochádzalo k pokusom na zajatých amerických a juhokórejských vojakoch. Vážnitelia im mali podávať drogy a skúmať ich reakcie.

„Nemocnica slúžila ako zariadenie, kde zajatci boli používaní ako pokusné morčatá. Ostatky vojakov, ktorí experimenty neprežili, končili v krematóriu“, uviedol Šejna v roku 1969 pri vypočúvaní v americkom Kongrese. Pre jeho tvrdenie sa však nenašli jednoznačné dôkazy. Navyše Šejna nepôsobil práve dôveryhodne – do USA totiž utiekol nie z politických dôvodov, ale preto, že mu doma hrozil súd za podvody s nedostatkovým datelinovým semenom. Vďaka tomu mu zostala prezývka „semienkový generál“.

Základáci pod dozorom

Vojenskí lekári však neboli jedinými Čechoslovákmi v kórejskom konflikte. Koncom júla 1953 vycestovala z Prahy skupina vojakov, ktorá mala spolu s príslušníkmi ďalších „neutrálnych“ armád kontrolovať dodržiavanie podmienok prímeria.

Počtom zhruba 300 ľudí to bola jedna z najväčších českých, respektíve československých, zahraničných misií. Táto skupina, ktorá sa stala súčasťou takzvanej Dozornej komisie neutrálnych štátov, bola celkom samostatná. Okrem samotných pozorovateľov zahŕňala vlastných vodičov, kuchárov, tlmočníkov a zdravotníkov. V mnohých prípadoch išlo pritom o vojakov základnej služby. Jedným z nich bol aj Štefan Šprocha, ktorý naruchoval ako vodič do posádky v Martine.

„Že ideme do Kórei, sme sa dozvedeli až vtedy, keď sme už sedeli vo vlaku,“ spomínal neskôr. Podľa neho každý z členov výpravy dostal na miesto prideleného kórejského vojaka s puškou, takzvaného „ochrankára“, ktorý ho neustále kontroloval.

Prvá várka pozorovateľov a ich sprievodu zostala v Kórei približne rok. Práca Dozornej komisie však pokračovala ďalej, keďže k podpisaniu mierovej zmluvy formálne nedošlo. Československá armáda potom do krajiny vysielala svojich zástupcov – neskôr už len ako jednotlivcov spomedzi zaslúžilých generálov – až do roku 1993.

Diéty v prospech ľudu

Na ďalšiu zahraničnú misiu si Československo muselo počkať viac ako 30 rokov. Presnejšie do januára 1989, keď na žiadosť OSN vyslalo vojenských pozorovateľov do Angoly. V krajine na juhozápade Afriky prebiehala od vyhlásenia nezávislosti v polovici 70. rokov občianska vojna. Na jednej strane stála oficiálna ľavicová vláda, podporovaná štátmi východného bloku, najmä Kubou, ktorá tu dokonca rozmiestnila päťdesiat tisíc svojich vojakov. Na strane druhej bojovali vzbúrenci z hnutia UNITA, ktorých podporovali USA a Juhoafrická republika.

Sedemčlenná skupinka Čechoslovákov mala spolu s pozorovateľmi z Juhoslávie, Indie alebo Nórska dozerieť na postupné stiahnutie kubánskeho vojska. „Zaradenie ČSSR medzi štáty, ktoré vytvoria túto misiu, je ocenením československého úsilia pri odstraňovaní kolonializmu v Afrike,“ hlásal v januári 1989 armádny denník Obrana ľudu.

V skutočnosti sa však ukázalo, že OSN sa rozhodla pre Československu najmä preto, aby doplnila mozaiku štátov z rôznych kontinentov a vojenských paktov. Na rozdiel od Kórey už najvyššie miesta vojakom netajili, kam pôjdu. Aj tak prípravy na misiu sprevádzali zmätky.

„Išlo o prvú novodobú misiu a náš generálny štáb vôbec nevedel, ako má postupovať napríklad pri výbere konkrétnych účastníkov,“ spomína jeden z veteránov mise Vladimír Krška. Hlavnými predpokladmi výjazd sa napokon stal dobrý zdravotný stav a vtedy nie veľmi rozšírená znalosť angličtiny. „Ďalšou komplikáciou bolo, že pre tamojšie klimatické podmienky sme nemali zodpovedajúci výstroj. Ten naša armáda poslala až dodatočne, pretože ho najskôr musela objednať,“ dodáva Krška.

Samotný odsun Kubáncov z Angoly prebiehal hladko. Čechoslovákovi skôr robili starosti tamojšie živočíchy. „Stáva sa, že v miestnosti napríklad nájdeme škorpióna alebo že sa nám do tábora priplazia kobyry,“ informoval v dobovej tlači veliteľ skupiny Miroslav Tůma.

Paradoxne však najväčšie problémy mali československí pozorovatelia so svojimi nadriadenými v Prahe. Tým sa totiž nepáčili na domáce pomery veľmi štedré diéty 130 dolárov, ktoré pozorovateľom denne vyplácala OSN.

„Keďže priemerný plat bol vtedy 2 500 korún, ľuďom na ministerstve obrany sa zdalo, že berieme trochu veľa. Preto nás tlačili, aby sme väčšinu diét odovzdávali v prospech pracujúceho ľudu,“ vraví Krška. Časť vojakov sa však voči tomu vzbúrila a pod vyhrážkou, že „znárodňovanie diét“ ohlásia zástupcom OSN, si vymohli, že ministerstvo nakoniec peniaze vrátilo.

Z totality do africkej demokracie

Paralelne s pôsobením pozorovateľov v Angole sa ďalší Čechoslováci objavili i v susednej Namíbii. Tu v priebehu roka 1989 dozerali na odsun juhoafrických vojakov, ktorí krajinu okupovali, a tiež na prípravu volieb.

Vojaci zo socialistického Československa sa tak dostali do paradoxnej situácie – kým ľuďom z Namíbie pomáhali organizovať slobodné voľby, z domova žiadnu podobnú výmnoženosť nepoznali.

„Pre nás to bol veľký zážitok. Najmä sme obdivovali odhodlanie miestnych ist po prvý raz v živote voliť. Niektorí strávili pred volebnými miestnosťami celú noc, aby mali istotu, že stihnú voliť,“ hovorí jeden z účastníkov misie Josef Štastný.

Angola: Mission failed

OSN skončila v Namíbii činnosť v marci 1990, keď krajina vyhlásila nezávislosť. Misia patrila k vydaným akciám organizácie, na rozdiel od ďalšieho pôsobenia v Angole. Stiahnutie Kubáncov totiž mier nezabezpečilo a v roku 1991 sa Čechoslováci stali súčasťou novej misie, ktorá mala monitorovať odzbrojovanie znepriatelených táborov.

„Táto druhá misia už čelila obrovským problémom. Znepriatelené strany sa neochotne podriaďovali prímeriu, a najmä vládne sily nám odovzdávali iba tie zbrane, ktoré boli buď nefunkčné, alebo ich nepotrebovali,“ dodáva Štastný. Na jeseň 1992 síce v Angole prebehli slobodné voľby, tie však iba rozpútali novú a ešte brutálnejšiu vlnu násillia, ktorá trvala ďalších 10 rokov.

Čechoslováci završili svoje pôsobenie v Angole koncom roka 1992, keď tamojšiu misiu prebrala samostatná slovenská armáda.

Obľúbené džipy používali aj československí vojaci

Užitočný pomocník

/ Ing. Martin GABČO

/ VHÚ – VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

Pochádza z výzbroje 6. ženijnej brigády Sered, kde slúžil ako výcvikové vozidlo na prípravu strojníkov. Po vyradení z výzbroje bol odsunutý k VÚ 7477 Nové Mesto nad Váhom. Tu ho v roku 2003 získalo do svojich zbierok VHM Piešťany.

Na začiatku bol UŽAS

Dozer kolesový DOK vznikol v polovici 60. rokov 20. storočia. V súvislosti so zmenou názorov na vedenie vševojskového boja sa kládol dôraz na ženijné zabezpečenie činnosti vojsk v podmienkach boja za použitia jadrových zbraní. Zabezpečenie pohybu, ochrana a ukrytie vojsk pri vedení bojovej činnosti si vyžiadali väčšie množstvo vykonávaných prác, najmä objemu zemných prác, a zároveň skrátenie času potrebného na ich vykonanie. Rozmanitosť vykonávaných prác vyžadovala i rozmanitosť konštrukcie zemných strojov.

Zmeny vo vedení boja a požiadavky na jeho zabezpečenie si vynútili rozsiahlu modernizáciu a zavedenie nových prostriedkov do výzbroje ženijného vojska ČSĽA. MNO – Správa ženijného vojska na ich základe rozpracovala zásady a spôsob použitia ženijného vojska, požiadavky na jeho zabezpečenie ženijnou technikou a materiálom a stanovilo podmienky pre vývoj a konštrukciu nových ženijných prostriedkov.

Na základe požiadavky MNOSŽV na výkonný, viacúčelový stroj pre zemné práce začal sa v polovici 60. rokov 20. storočia v spolupráci VTÚ a Stavostroj n. p. Nové Město nad Metují vývoj nového ženijného stroja pre potreby ČSĽA. Výsledkom vývoja bol univerzálny ženijný stroj, označovaný aj ako „UŽAS“ (Univerzálny ženijný armádny stroj). Stroj bol pod označením Dozer kolesový (DOK) zavedený do výzbroje roku 1967.

Modernizovaná verzia je označovaná ako dozer kolesový DOK-M. Od roku 1978 ho postupne vo vojskách nahradzoval modernejší, ale menej výkonný kolesový nakladač KN-250. Roku 1993 bol prevzatý aj do výzbroje armády Slovenskej republiky.

Konštrukcia a určenie stroja

Stroj bol určený na vykonávanie zemných prác, zriaďovanie pomocných ciest, odstraňovanie závalov z komunikácií, na hĺbenie zákopov pomocou zákopového pluhu, na vyslobodzovacie práce a ťahanie privesov. Núdzovo bolo možné použiť DOK na rezanie kovu elektrickým prúdom a improvizované dvíhanie a prenášanie bremien lopatou.

DOK bol vo svojej dobe perspektívnym strojom nielen svojou univerzálnosťou použitia, ale aj vysokými technickými parametrami a riešením kabíny s ochranou osádky pri práci v zamorenom priestore. Rýchlosť a výkon stroja: jediným záberom lopaty vyťažil toľko zeminy ako jeden kopáč s krompáčom a lopatou za 8 hodín, za jednu hodinu dokázal premiestniť až 80 m³ na vzdialenosť 100 m, čo z neho spravilo vynikajúceho pomocníka vojakov.

Kolesový dozer (DOK) je univerzálny a výkonný zemný stroj na kolesovom podvozku, vybavený nakladacím zariadením a navijakom, schopný zabezpečiť náročné a rôznorodé ženijné práce. Konštrukcia podvozka umožňuje používať stroj ako otočný nakladač. Jeho modernizovaná verzia DOK-M tvorí významnú súčasť skupiny ženiiných strojov v zbierkach VHM Piešťany.

Československým konštruktérom a technikom sa v DOK-u podarilo realizovať originálnu koncepciu stroja, spočívajúcu v účelnej kombinácii požadovaných úkonov. Ako kolesové dvojnápravové vozidlo je vybavené dvoma základnými pracovnými orgánmi – nakladacím zariadením s univerzálnou lopatou a šípovou radlicou.

Srdcom stroja je tatrovácky motor

Pohon stroja (vozidla) a pohon navijaka je dieselelektrický, pohon nakladacieho zariadenia je hydraulický. Podvozok stroja je dvojdielny. Zadná časť sa skladá z rámu a zadnej nápravy, predná časť pozostáva z košíka a prednej nápravy. Obe časti sú spojené kĺbom. Zmena smeru jazdy sa na rozdiel od automobilu dosahuje natačaním prednej časti podvozka voči zadnej okolo zvislého čapu závesu podvozka stroja. Nápravy nemajú pruženie a sú vybavené obrými, nízkotlakovými pneumatikami. Prílnavosť všetkých štyroch kolies k terénu je zaistená tým, že predná časť podvozka je voči zadnej výkynná okolo vodorovného čapu závesu univerzálného kĺbu.

Na prednej časti stroja sú umiestnené: nakladacie zariadenie, navijak a kabína pre vodiča a spolujazdca. Kabína pre vodiča a spolujazdca je vzduchotesná, vykurovaná a vetraná filtračným a ventilačným zariadením. Sú v nej umiestnené ovládače jazdy, pracovného zariadenia a pomocných zariadení. Na zadnej časti stroja je naftový motor Tatra T-930-42 s generátorom, ktorý je zdrojom elektrického prúdu pre pohon kolies a navijaka a náhon čerpadiel, zdroj tlaku kvapaliny na pohon nakladacieho zariadenia a hydraulického servoriadenia. Elektrická trakcia umožňuje v dvoch jazdných režimoch plynulú reguláciu rýchlosti jazdy vpred i vzad a samočinné prispôsobenie sily vonkajším odporom v rozsahu výkonu naftového motora.

Hlavné technické údaje			
Dĺžka	10,53 m	Pracovný výkon pri ťažbe	150m ³
Šírka	3,15	Pracovný výkon pri nakladaní	200 m ³
Výška	3,15	Výkon pri premiestňovaní zeminy	80 m ³ /h
Hmotnosť	27,5 t	Max. hmotnosť privesu (terén/cesta)	35/65 t
Motor	T-930-42	Objem lopaty	2,6 m ³ -3,1m ³
Výkon motora	183,9 kW	Výkon generátora	160 kW
Max. rýchlosť komunikácia	46 km/h	Max. ťah na lane navijaka	180 kN
Max. rýchlosť terén		Osádka	2

Ing. Andrej BÚRIK (1913 – 1989)

/ Mgr. Alex MASKALÍK

Vojenský historický ústav

Len málokto z povstaleckých veliteľov mal v priebehu SNP viac absolvovaných priamych bojových akcií, ako štábný kapitán Búrik. Nová Lehota, Hronská Breznica, Prochoť, Stará Kremnička či Lieskovec – to je len niekoľko stredoslovenských obcí, v blízkosti ktorých zviedli povstalecké jednotky pod jeho velením s nepriateľom ťažké a urputné boje.

Z „obchodníka“ vojak

Andrej (uvádzaný tiež ako Ondrej) Búrik sa narodil 24. novembra 1913 v Dolnej Lehotě (okres Brezno nad Hronom). Po skončení ľudovej školy vo svojom rodisku (1919 – 1923), meštianskej školy v Podbrezovej (1923 – 1928) absolvoval v Banskej Bystrici obchodnú akadémiu (1929 – 1933) a potom pracoval ako finančný úradník. Nástup na základnú vojenskú službu znamenal postupný obrat v jeho živote, ktorý mal byť od tej chvíle zasvätený armáde. Po absolvovaní SDZ pechoty v Levoči úspešne absolvoval aj Vojenskú akadémiu v Hraniciach na Morave. V auguste 1938 sa tak ako vyradený poručík pechoty stal dôstojníkom z povolania. Následne vykonával v rámci peších plukov 32 a 30 [v Košiciach a vo Vysokom Mýte], resp. I. práporu hraničiarskeho pluku 19 v Těchoníne, základné funkcie – najprv ako mladší dôstojník pešej roty a tiež ako veliteľ čaty. Rozpad Československa ukončil jeho krátke pôsobenie v predmníchovskej armáde.

Služba v slovenskej armáde

Po vzniku Slovenskej republiky v marci 1939 bol prijatý do slovenskej brannej moci a nakrátko ustanovený veliteľom náhradného práporu pešieho pluku 25 vo Zvolene, resp. výcvikovej roty vo výcvikovom stredisku v Dolnom Kubíne. Už na jeseň však prevzal velenie pešej roty pešieho pluku 5 v Nitre, s ktorou sa v septembri 1939 účastnil ťaženia v Poľsku. Bojový krst ohňom mu vyniesol nielen uznanie nadriadených, ale aj Pamätnú medailu. V uvedenom služobnom zaradení zotrval prakticky až do novembra 1940 (od augusta v hodnosti nadporučíka pechoty), keď bol premiestnený k Vojenskej akadémii do Bratislavy a ustanovený veliteľom jej čaty aspirantov. Po vstupe Nemecka do vojny proti Sovietskemu zväzu sa aktívne zúčastnil na východnom ťažení. Od júla až do augusta 1941 najprv v zostave slovenských rýchlych jednotiek krátko pôsobil vo funkcii veliteľa pešej roty, pričom súčasne vykonával aj post pobočníka veliteľa práporu. V období novembra 1942 až júl 1943 pre zmenu pôsobil v rámci motorizovaného pluku 20 Rýchlej divízie najprv ako veliteľ ženijnej roty a od apríla 1943 v hodnosti stotníka (t. j. kapitána) pechoty ako veliteľ pešieho práporu. Absolvoval ofenzívne operácie v priestore Gorjáčeho Kľuča, ako aj náročné ústupové boje od kubánskeho Krasnodaru. Pomerne úspešné účinkovanie na východnom fronte mu postupne vynieslo vyznamenania Za Hrdinstvo II. a III. stupňa. Po návrate domov bol pridelený späť k Vojenskej akadémii, kde prevzal velenie čaty akademikov. Funkciu zastával až do vypuknutia SNP v lete 1944.

Hrdina – „Válečník“

Začiatkom septembra 1944 sa hlásil na veliteľstve 1. čs. armády na Slovensku, ktoré mu vzhľadom na obsadenie všetkých veliteľských postov spočiatku prisúdilo rolu pobočníka veliteľa pluku. Po reorganizácii armády 9. septembra 1944 mu však pripadla funkcia veliteľa pešieho práporu 22 „Hornád“. V zostave III. taktickej skupiny sa úťvar pod jeho velením zúčastnil úvodných bojov pri Handlovej, Novej Lehotě, Hronskej Breznici,

Kozelníku, Banskej Belej, Banskej Štiavnici, Lieskovci, Zolnej i Hrochoti. Do bojovej činnosti sa zapojil, keď sa skomplikovala situácia na dôležitom smere Handlová – Žiar nad Hronom. Koncom septembra 1944 zasiahol prápor aj v priestore Janovej Lehoty, kde bol však počas lokálneho útoku presilou rozbitý. Rozhodným a umným spôsobom viedol prápor aj počas následných ústupových bojov v priestore Hrochoť – Trubín. Zvyšky svojich vojakov sa mu nakoniec podarilo previesť do bezpečia, kde sa prápor po nevyhnutnej konsolidácii stal súčasťou bojovej podskupiny „Ipeľ“. Následne sa so zverenou jednotkou podieľal na prehradzovaní zvolenského smeru od Žiaru nad Hronom, pričom ťažké boje zvädzal v obrannom pásme Vieska – Ladomer – Lutíla. 4. októbra sa pri Starej Kremničke neúspešne pokúšal zastaviť prenikajúcich Nemcov, lež pod tlakom silnejšieho nepriateľa musel znova ustúpiť. Prápor sa vyznamenal aj v bitke pri Jalnej, kde sa mu nápor Nemcov podarilo eliminovať. Nie však nadiho. Po generálnej nemeckej ofenzíve 18. októbra 1944 sa so svojimi vojakmi venoval už len zadržiavacím bojom v priestore Lieskovca, pričom po vojenskom potlačení SNP v ozbrojenom odpore pokračoval na Poľane. Od novembra 1944 pôsobil v rámci 2. čs. paradesantnej brigády ako spravodajský dôstojník, resp. veliteľ spravodajskej skupiny, ktorá operovala pod Ďumbierom. V polovici februára 1945 bol veliteľstvom 1. čs. armádneho zboru v ZSSR oficiálne poverený funkciou prednostu spravodajského oddelenia 2. paradesantnej brigády a mesiac na to povýšený na štábného kapitána pechoty.

Povoijnová epopeja

Po oslobodení krátko pôsobil na veliteľstve VIII. armádneho zboru v Banskej Bystrici ako prednosta operačného a výcvikového oddelenia a od augusta 1945 už ako veliteľ rot vojenských akademikov vo Vojenskej akadémii v Hraniciach (od októbra 1945 v hodnosti majora pechoty). V rokoch 1946 – 1948 bol frekventantom Vysokiej školy válečnej v Prahe a po jej úspešnom ukončení preradený do stavovskej skupiny dôstojníkov generálneho štábu. V rokoch 1948 – 1949 absolvoval spravodajský kurz a kurz pre vyšších veliteľov železničného vojska, na čo bol v septembri 1949 poverený funkciou železničného traťového veliteľa v Bratislave a o tri mesiace povýšený na podplukovníka gšt. V októbri 1951 prevzal post náčelníka učebnej skupiny a súčasne profesora vojenskej dopravy na Železničnom učilišti v Pardubicích a v auguste nasledujúceho roka post zástupcu náčelníka katedry vojenských železničných disciplín na Vojenskej technickej akadémii v Brne. Posledným profesionálnym zaradením bola funkcia staršieho učiteľa vojenskej dopravy na vojenskej fakulte Vysokiej školy železničnej v Prahe, do ktorej bol ustanovený v septembri 1953 (od júla 1954 v nej pôsobil v hodnosti plukovníka). Do zálohy bol preradený koncom novembra 1958 v súvislosti s poslednou vlnou prepúšťania slovenských dôstojníkov – bývalých príslušníkov slovenskej armády. Až do dôchodku následne pracoval ako výskumník Výskumného ústavu dopravného v Bratislave, resp. samostatný kontrolór a inžinier železničnej dopravy na Správe východnej dráhy v Bratislave.

Trieda Queen Elizabeth

Stavaná trieda lietadlových lodí Queen Elizabeth budú najväčšie a najsilnejšie hladinové plavidlá, aké Veľká Británia kedy postavila. Dizajn lodí sa pred podpísaním kontraktu v roku 2008 viac razy menil, aby aj po rozbehnutí stavby strategické hodnotenie britskej obrany SDSR z roku 2010 určilo, že plavidlá prejdú z dôvodu finančných úspor zmenou oproti plánu.

/ Roman KMENT

/ ilustrácie Aircraft Carrier Alliance

Bojová dostupnosť plavidiel má byť 584 dní v roku

HMS Queen Elizabeth

Kontrakt na dodávku lietadlových lodí podpísalo britské ministerstvo obrany so zoskupením výrobcov ACA (Aircraft Carrier Alliance), kde primárnym dodávateľom je spoločnosť BAE Systems a ďalšími členmi tiež KBR, VT Group a Babcock Marine. 3. júla 2008. Stavba trupu prvej lode Queen Elizabeth sa začala rezaním ocele 7. júla 2009, stavba druhej lode Prince of Wales sa začala o dva roky neskôr.

Základná charakteristika

V súčasnosti práce na lodiach pokračujú a zúčastňuje sa na nich celkovo viac než 90 britských spoločností od Peterheadu na severovýchode Škótska až po Devon na juhu Anglicka. Ide doslova o národný projekt, pretože práca na stavbe lietadlových lodí zamestnáva 10 000 ľudí, z toho priamo 7 000 pracuje v šiestich lodeniciach: Babcock (Rosyth a Torrington), A&P (Newcastle) a BAE Systems (Portsmouth a Glasgow). Nové lietadlové lode britského námorníctva HMS Queen Elizabeth a HMS Prince of Wales by mali vstúpiť do služby v rokoch 2016 až 2020.

Budúce lietadlové lode CVF budú mať maximálny výtlak 65 000 t, čo predstavuje veľkosť medzi americkou triedou Nimitz (100 000 t) a francúzskou Charles de Gaulle (43 000 t), pričom ide o trikrát viac ako pri súčasnej triede britských lietadlových lodí

Invincible (20 000 t). Lietadlové platformy s konvenčným pohonom majú mať maximálnu rýchlosť na úrovni 46 km/h (25 uzlov) a pri ekonomickej rýchlosti 28 km/h (15 uzlov) dosiahnuť vzdialenosť 18 520 km. Plavidlá s posádkou do 1 600 osôb, z ktorých letový personál má byť do 900 osôb (typicky 600 osôb), budú mať zásoby potravín a paliva na sedem dní bez doplnenia. Pre zaujímavosť kotva bude 3,1 m vysoká s hmotnosťou 13 ton. Lietadlová loď si bude tiež niesť 8 600 ton paliva pre lietadlá a na spaľovanie pre pohon plynových turbín a dieselových generátorov.

Vývoj myšlienky

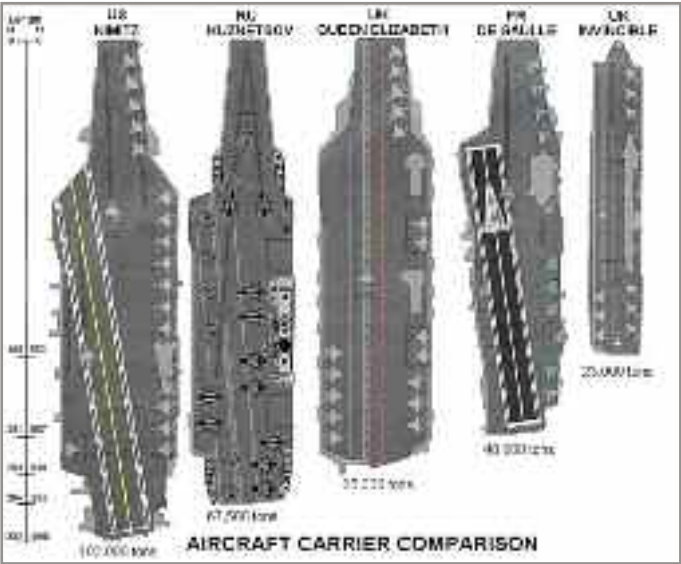
V roku 1998 sa britské námorníctvo rozhodlo, že tri plavidlá staršej triedy Invincible (HMS Invincible, HMS Illustrious a HMS Ark Royal) nahradí dvomi novými plavidlami CVF (Future Aircraft Carrier - lietadlová loď budúcnosti) s výtlakom na úrovni približne 40 000 t. Za nosnú výzbroj boli určené lietadlá programu JCA (Joint Combat Aircraft), kde sa rozhodovalo medzi F-35 JSF, F-18E Hornet, Rafale M a námornou verziou Eurofighteru. V roku 2002 bol za stroj JCA, ktorý má byť schopný pôsobiť z lode za každého počasia, vo dne i v noci, vybraný americký F-35B vo verzii STOVL (Short Take Off and Vertical Landing). V snahe znížiť obstarávacie náklady sa Briti rozhodli pre konvenčný

pohon lietadlových lodí. O kontrakt na dodávku sa zaujímali spoločnosti BAE Systems a Thales UK.

V roku 2002 sa tiež rozhodlo, že CVF sa dokončia v „adaptívnej“ konfigurácii, t. j. s možnosťou štartu klasických lietadiel (CTOL), ale so štartovacou rampou a bez katapultov a záchytných lán. Po ďalšom vývoji bol v roku 2003 vybraný koncept spoločnosti Thales UK, pričom hlavným kontraktorom sa stala BAE Systems. V roku 2005 sa k programu pripojilo aj Francúzsko, ktoré v rámci programu PA2 plánovalo stavbu novej lietadlovej lode. V závere januára 2006 ministri obrany Veľkej Británie a Francúzska podpísali zodpovedajúce memorandum o porozumení (MoU). Paríž sa podieľal na časti nákladov, ktoré si vyžiadali vývoj spoločného základného návrhu novej lietadlovej lode. Verzia CVF pre francúzske námorníctvo sa od britskej odlišuje najmä väčším výtlakom, riešením pristávacej paluby či odlišným elektronickým vybavením a výzbrojou. V júni 2008 však francúzsky prezident Nicolas Sarkozy oznámil vycúvanie Paríža z tohto spoločného projektu s tým, že konečné rozhodnutie o budúcom lietadlovom nosiči padne do roku 2012. Bez ohľadu na tento zámer sa Londýn drží svojho plánu.

Ako už bolo uvedené, Veľká Británie plánovala na počiatku nákup strojov F-35B Lightning II z programu JSF vo verzii STOVL, ktoré sa mali pôvodne zaradiť do výzbroje už na budúci rok (150 ks). Pre finančné suchoty Londýna, ale aj problémom s vývojom tejto verzie lietadla, sa obstará pravdepodobne len 50 strojov vo verzii s konvenčným vzletom a pristátím F-35C. V rámci SDSR v roku 2010 sa tiež rozhodlo, že HMS Queen Elizabeth bude po dokončení slúžiť iba ako vrtuľníková platforma. Potom by mala byť umiestnená do zálohy a zakonzervovaná. Uvažovalo sa tiež neskôr o jej predaji. Druhá loď HMS Prince of Wales má byť v porovnaní s pôvodným plánom dokončená ako klasická lietadlová loď - s katapultmi a záchytnými lanami na prevádzku viacúčelových lietadiel F-35C.

Porovnanie veľkosti rôznych typov nosičov

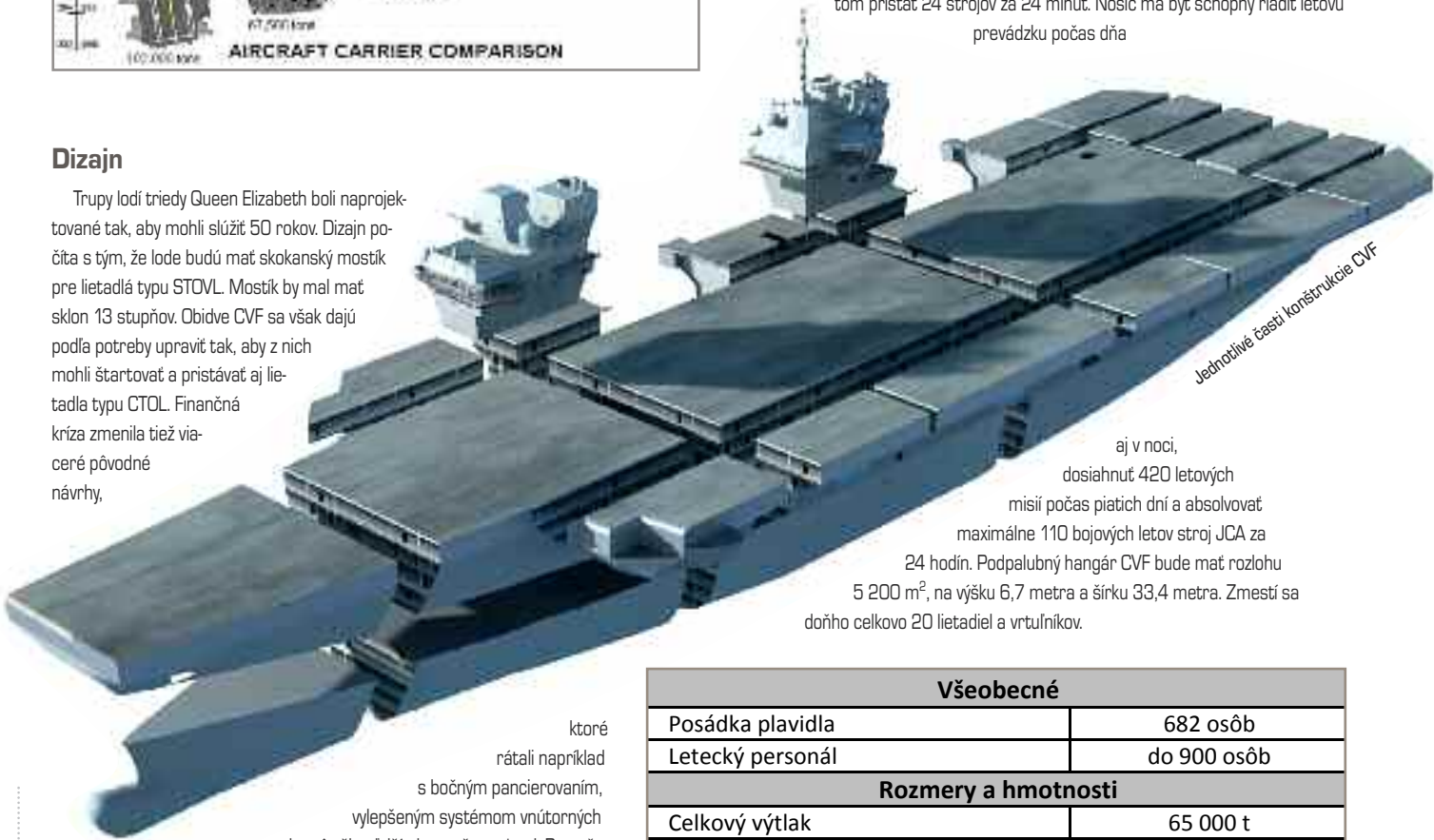
Dizajn

Trupy lodí triedy Queen Elizabeth boli naprojektované tak, aby mohli slúžiť 50 rokov. Dizajn počíta s tým, že lode budú mať skokanský mostík pre lietadlá typu STOVL. Mostík by mal mať sklon 13 stupňov. Obidve CVF sa však dajú podľa potreby upraviť tak, aby z nich mohli štartovať a pristávať aj lietadla typu CTOL. Finančná kríza zmenila tiež väceré pôvodné návrhy, ktoré ráatali napríklad s bočným pancierovaním, vylepšeným systémom vnútorných komôr či s ďalšími vymoženosťami. Pretože podľa posledných správ má HMS Queen Elizabeth slúžiť len ako vrtuľníkový nosič, možno očakávať, že skokanský mostík výrobca ne-nainštaluje.

Druhé plavidlo HMS Prince of Wales bude mať vo výbave namiesto štartovacej rampy parné alebo elektromagnetické katapulty (EMALS) a záchytné laná, čo umožní pôsobenie lietadiel s klasickým štartom. V otázke katapultov sa uvažuje tiež o použití elektromagnetických systémov z dielne americkej spoločnosti General Atomics, s ktorými sa v závere minulého roka uskutočnili prvé ostré skúšky US Navy, pričom zariadenie bez problémov odoslalo do vzduchu stroj F/A-18E. Ak by bol odskúšaný európsky systém EMCAT, ktorý zasa vyvíja britská divízia francúzskej elektrotechnickej spoločnosti Converteam, ktorý smeruje k prototypovým skúškam, nie je vylúčené ani jeho použitie. Podľa finančných možností každá loď dostane vzdušný prehľadový elektronicky stabilizovaný radar S1850M, ktorý pracuje v pásmach 1 GHz až 2 GHz a má eleváciu od 0° do 70°. Automatické sledovanie a detekcia cieľov sa reáli-zuje až do vzdialenosti 400 km. Viacúčelový radar Sampson s dvomi fázova-nými anténami pokrýva celé 360° pole.

Letecké krídlo

Každá lietadlová loď CVF by mohla byť domovom pre letecké krídlo s lietadlami a vrtuľníkmi v počte do 40 strojov. Predpokladá sa mix viacúčelových stíhacích F-35 Lightning II, vrtuľníkov EH101 Merlin, určených nielen boj s ponorkami a hladinovými plavidlami, ale v druhej línii aj pre záchranné operácie pátrania a záchraný (SAR), a strojov včasnej výstrahy z programu MASC (Maritime Airborne Surveillance & Control), ktorý má zabezpečiť pokrytie senzormi proti hrozbám zo vzduchu aj z mora po novom. Aký typ uspeje v programe MASC sa uvidí. Okrem možnosti ďalšej modernizácie vrtuľníkov Sea King ASaC (Airborne Surveillance and Control) Mk 7 s radarom Thales Defence Searchwater 2000, sú v hre tiež upravené verzie vrtuľníka Merlin, konvertoplán V-22 Osprey či špecializovaný stroj E-2C Hawkeye. V súčasnosti používané vrtuľníky Sea King ASaC Mk 7 by totiž mali byť vyradené z výzbroje do roku 2016, a tak Royal Navy potrebuje ich náhradu. Vďaka technickým riešeniam nových lietadlových lodí by malo palubu námorného nosiča dokázať opustiť počas 15 minút 24 lietadiel, v prípade návratu potom pristáť 24 strojov za 24 minút. Nosič má byť schopný riadiť letovú prevádzku počas dňa

Všeobecné	
Posádka plavidla	682 osôb
Letecký personál	do 900 osôb
Rozmery a hmotnosti	
Celkový výtlak	65 000 t
Celková dĺžka (na čiare ponoru)	284 m (250 m)
Šírka (na čiare ponoru)	73 m (39 m)
Ponor (od kýlu po čiaru ponoru)	11 m
Výška po vrch stožiaru	56 m
Výkonové charakteristiky	
Maximálna (ekonomická) rýchlosť	46,3 km/h (27,8 km/h)
Dosah	18 520 km
Bojová dostupnosť (2 plavidiel)	584 dní / rok
Výdrž zásob medzi doplnením	7 dní
Interval údržby v dokoch	6 rokov
Max. interval bez prehliadky	6 mesiacov
Pohon	
Plynové turbíny Rolls Royce MT30	2 x 36 MW
4 dieselové generátory Wärtsilä 38	cca 40 MW
Lodné skrutky (priemer)	2 (6,7 m)
Letecká časť	
Rozmery hangáru (d x š x v)	155 m x 33,5 m x 6,7 m
Letecké krídlo / kapacita hangáru	do 40 / 20 lietadiel
Výťahy / nosnosť	2 / po 70 t

Dva ostrovčeky

Špecifickým rozpoznávacím znakom nových plavidiel bude dvojostrovčeková nadstavba paluby umiestnená na pravej strane. Predný ostrov s veliteľským mostíkom a navigačnými systémami bude slúžiť na riadenie plavidla, druhý ostrov (FLYCO) je určený na riadenie letovej prevádzky a je situovaný bližšie k zadnej časti plavidla. Paluba obidvoch CVF by mala mať tri pristávacie dráhy. Dve kratšie (160 metrov) pre lietadlá typu STOVL a dlhšiu tretiu, ktorá bude mať dĺžku 260 metrov. Paluba bude mať tiež pristávacie plochy na kolmý vzlet a pristátie. Lietadlá a vrtuľníky sa z hangáru na letovú palubu budú presúvať pomocou dvoch veľkých výťahov, z ktorých každý má nosnosť viac ako 70 ton. Výťahy budú umiestnené na pravej strane lode, jeden je medzi ostrovčekmi, druhý za zadným ostrovčekom, z ktorého sa riadi letová prevádzka. Mnohé elektronické systémy plavidiel nie sú zatiaľ ešte špecifikované. Za návrh a integráciu bojového systému CVF však zodpovedá spoločnosť BAE Systems. K novým rádioradačným systémom bude patriť určite hladinový (aj s navigačným módom) systém stredného dosahu (MRR) ARTISAN 3D pracujúci v E/F pásme z dielne BAE Systems In-syte (spupráca s Ginetiq). Má slúžiť ako náhrada za starší vyhľadávací a strelecký radar

ČO HOVORIA NÁZVY PLAVIDIEL

HMS Queen Elizabeth

V námornej sieni slávy možno nájsť medzi rokmi 1588, keď sa španielska flotila pokúsila o inváziu na britské ostrovy až po bitku pri Guadeloupe v roku 1810, vyše dvadsať plavidiel s menom Elizabeth. Avšak iba jedna loď slúžila v kráľovskom námorníctve pod menom HMS HMS Queen Elizabeth. Išlo o bítevnú loď s výtlakom 33 000 ton a hlavnou delostreleckou výzbrojou kalibru 381 mm, ktorá pôsobila počas oboch svetových vojen. Plavidlo postavili v lodeniciach v Portsmouthe a na vodu bolo spustené v roku 1913. Bola vlajkovou loďou pri bojoch o Dardanely, súčasťou veľkej britskej flotily kotviacej v Scapa Flow. Nezúčastnila sa na bitke pri Jutskom polostrove, lebo bola na údržbe v dokoch. Počas II. svet. vojny sa zúčastnila evakuácie na Kréte, bola poškodená útokom v Alexandrii a presunutá na operácie v Indickom oceáne. V auguste 1945 bola uložená do rezervy, v roku 1948 zošrotovaná.

HMS Prince of Wales

Prvá loď s týmto menom bola pôvodne francúzska loď, ktorú v roku 1693 zajala HMS York. Po premenovaní bola vyzbrojená 14 delami. Ďalej bolo v kráľovskom lodstve ďalších sedem plavidiel nazvaných Prince of Wales. Poslednou bola bitevná loď triedy King George V, ktorú postavili v Cammell Laird v roku 1939 ako druhé plavidlo tejto triedy. Najznámejšou kapitolou v službe plavidla bola operácia proti nemeckej bitevnej lodi Bismarck v máji 1941, ktorá vyvrcholila jeho zničením. V auguste 1941 prepravila premiéra Winstona Churchilla na stretnutie s prezidentom USA Franklinom D Rooseveltom na podpis Atlantickej charty. Pri snahe o zastavenie invázie japonských síl do Singapuru bolo plavidlo spolu s loďou Repulse potopené 10. decembra 1941 nepriateľským letectvom v Siamskom zálive.

Trh obrnených vozidiel

Zdroj MarketResearch.com priniesol najnovšiu analýzu vývoja na globálnom trhu obrnených vozidiel a platforiem chránených voči nástražným výbušným systémom v rokoch 2011 – 2021. V tomto roku by hodnota zákaziek mala dosiahnuť 25 mld. USD. V nasledujúcich desiatich rokoch by však mala klesnúť rovnako s tým, ako sa budú utľmovať vojenské operácie v Iraku a Afganistane. Pokles v roku 2021 by mal byť o jednu miliardu USD oproti tomuto roku. V Európe sa neočakáva veľký záujem o investície do vozidiel najmä kvôli finančným suchotám vlád a dlhovej kríze štátov. Naopak v Ázii sa výdavky zastaviť nemajú, keďže mnohé krajiny reagujú na posilňovanie schopností čínskych ozbrojených síl. Výrazným zákazníkom zostanú krajiny Severnej Ameriky, napriek fiškálnym dlhom. Krajiny ako USA a Kanada majú pokryť spotrebu nad 30 % celového trhu s obrnenými vozidlami a kategóriou MRAP. Podiel Európy má byť okolo 25 %. Z typov vozidiel majú mať najväčší podiel bojové vozidlá pechoty, obrnené vozidlá na prepravu osôb. Zvýšený dopyt sa očakáva po taktických nákladných vozidlách a viacúčelových ľahkých platformách.

foto BAE Systems

General Dynamics Land Systems získal dva kontrakty v celkovej výške 42,4 mil. USD zo Saudskej Arábie, ktoré sa dotýkajú tankových programov. Zákazky sú časťou plánu arabského kráľovstva na modernizáciu jeho celej flotily 314 tankov Abrams. Kontrakty s výškou 12,6 mil. USD a 29,8 mil. USD majú zabezpečiť dodávky materiálu a práce na konverzii 102 ks tankov 102 M1A2 na verziu M1A2S, ktorá má zvýšiť účinnosť a schopnosti hlavných bojových tankov. Dodávka prvých 60 modernizovaných tankov sa očakáva do konca augusta budúceho roka a 42 tankov do konca septembra 2012.

Obranný priemysel Južnej Kórei vyvíja protitlondné rakety s plochou dráhou letu, ktorých vývoj by mohol byť ukončený o tri alebo štyri roky. Informoval o tom súlský denník Chosun Ilbo. Správa sa objavila len pár dní po medializácii námorných skú-

šok prvej lietadlovej lode ČLR Ši Lang. Strela s nadzvukovou rýchlosťou je skôr odozvou na námorné hrozby iných krajín ako je Severná Kórea, uviedol súlský denník. Raketa s plochou dráhou letu bola modelovaná po uvedení ruskej strely Jachont a má letieť nad úrovňou hladiny mora rýchlosťou 2,5 viac ako je rýchlosť zvuku s dosahom do 300 km, pričom zistenie a sledovanie zbrane má byť „veľmi obtiažne.“

Spoločnosť Sikorsky dodala prvé tri Svrtníky S-70i Black Hawk pre Saudskú Arábiu. Stredné vrtníky zhotovené, skompletizované podľa požiadaviek zákazníka a letovo otestované vo výrobnom závode Sikorsky v poľskom Mielci sú prvé stroje z medzinárodne vyrábaného variantu dobre známeho stroja Black Hawk. Sikorsky patrí do zoskupenia United Technologies Corp. Tri dopravné stroje sú

spomedzi šiestich kusov S-70i Black Hawk, ktoré boli zmontované a letovo otestované v PZL Mielec od roku 2007, kedy sa poľská spoločnosť stala súčasťou americkeho výrobcu Sikorsky Aircraft Corporation.

Americký úrad MDA (Missile Defense Agency) oznámila, že zadala spoločnosti General Atomics Aeronautical kontrakt s maximálnou výškou 48,3 mil. USD na uskutočnenie výskumu a vývoja, ktorý by viedol k ukážke vysokopresného 3D demoštrátora na sledovanie balistických rakiet, ktorý by sa dal zabudovať do bezpilotných systémov kategórie HALE. Výskum, vývoj, testovanie a hodnotenie je zabezpečené pre projekt do finančného roka 2016.

Americká spoločnosť Logos Technologies Inc. oznámila, že po úspešnom dokončení skúšok v Jume dodala prvé dva

stále prehľadové systémy Kestrel (Sokol myšiar)pre NAVAIR. Systém Kestrel je umiestnený na aerostate a poskytuje 360-stupňový obrazový prehľad priestoru pod aerostatom.

Ruské vzdušné sily majú v úmysle do roku 2016 zaviesť nové lietadlo, ktoré by fungovalo ako centrum riadenia ačasnej výstrahy novej generácie. Podľa agentúry PTI by výstavba lietadla kategórie AWACS (Airborne Warning and Control System) išla ruka v ruku s plánom modernizácie ruských ozbrojených síl v budúcom desaťročí. Lietadlá označované aj ako A-100 AWACS by mali vychádzať zo stroja Il-476, ktorý poháňajú motory PS-90, a mať nový radar s aktívnou plošnou fázovanou anténou. Samotné platformy Il-476 by mali byť k dispozícii už v rokoch 2013 – 2014, systémy s elektronikou v 2016.

foto Boeing

Fínske Mi-8 Maďarsku

Fínske ministerstvo obrany daruje dva vrtníky Mi-8, ktoré vyradili ozbrojené sily, Maďarsku, pričom u nášho južného suseda by sa mali využívať pri operáciách krízového manažmentu. Fínsky dar je podľa Helsínk príspevkom severskej krajiny k iniciatíve MHI (Multinational Helicopter Initiative). Tú odštartovalo v roku 2008 Francúzsko a Veľká Británia s cieľom, aby zabezpečili dostatok vrtníkových kapacít pri medzinárodných krízových misiách. Okrem vrtníkov Mi-8 dostane Maďarsko bezplatne aj náhradné diely na vrtníky a ďalší drobný materiál. Budapešť bude hradit zasa prepravu do Maďarska (plánovaná na 25. august). Stroje Mi-8 chce Maďarsko využívať na cvičné účely. Fínske ozbrojené sily a pohraničná stráž využívali desať strojov Mi-8 od roku 1973 takmer bez incidentov. Spolu nalietali približne 40 600 letových hodín, z toho pohraničná stráž 4 500 hodín.

Miesto Argentíny vojna

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív M. MALAYA

Nebyť druhej svetovej vojny, životné osudy Františka Malaya, by sa zaiste odvíjali celkom inak. Práve ukončil v Zlíne Baťovu školu práce a mal odcestovať ako obchodný zástupca firmy do Argentíny. V marci 1939 však nemecké vojská obsadili Čechy i Považie a bolo po plánoch. František sa vrátil na Slovensko a pracoval v rôznych stavebných firmách.

Vrodnom Zvolene sa ešte v roku 1940 ako osemnásťročný zapojil do odbojového hnutia. Prostredníctvom ilegálnej skupiny MUDr. Kartala poskytovali pomoc najmä občanom židovskej národnosti.

Vojnová skúsenosť

O dva roky neskôr František narukoval k horskému pešiemu pluku do Kremnice na prezenčnú vojenskú službu. Po absolvovaní náročného výcviku v rote nadporučika Juraja Pivolusku ho čakala vojnová anabáza. So svojím útvarom bol vyslaný do vojny proti Sovietskemu zväzu. Slovenských vojakov vojnové hrôzy, no najmä správanie nemeckých vojakov k civilnému obyvateľstvu a zajatým sovietskym vojakom veľmi rýchlo presvedčili o tom, že sú na nesprávnej strane. Hľadali spôsob, ako to zmeniť. Podarilo sa to až 30. októbra 1943 pri Melitopole na južnej Ukrajine, kde prešlo 2 175 príslušníkov slovenskej 1. pechotnej divízie na sovietsku stranu. V polovici decembra v zbernom tábore v Usmani padlo rozhodnutie vytvoriť z dobrovoľníkov ucelenú vojenskú jednotku.

V prvých januárových dňoch 1944 bol František spoločne s ďalšími dobrovoľníkmi presunutý do vojnového zariadenia Jefremova. Tam ich doplnili vojaci z česko-slovenského náhradného práporu v Buzuluku, Ukrajinci z Podkarpatskej Rusi a Volyňskí Česi a slovenskí partizáni zo sovietskych partizánskych jednotiek. Od 20. januára 1944 sa jednotka oficiálne volala 2. česko-slovenská samostatná paradesantná brigáda v ZSSR. Všetkých čakal štvormesačný náročný výcvik príslušníkov paradesantnej jednotky. Okrem iného aj zoskoky a výcvik v podmienkach treskúcej ruskej zimy. Absolvovali pri tom 13 559 cvičných zoskokov, počas ktorých zaznamenali len jeden smrteľný úraz. František mal vtedy už za sebou okrem paravýcviku aj intendenančný sovietsky kurz a stal sa hospodárom 1. výsadkového práporu.

Krvavé boje pod Duklou

V posledný aprílový deň 1944 sa brigáda presunula do ukrajinského mesta Proskurovo. Tu ju zastihlo nemecké bombardovanie a epidémia úplavice. Napriek tomu až do začiatku septembra pokračovali príslušníci parabrigády vo výcviku. Vtedy sa vojaci dozvedeli o začiatku Slovenského národného povstania a žiadali svoje okamžité nasadenie na jeho pomoc.

Štvrtého septembra sa začala 2. paradesantná brigáda presúvať k Przemyslu, kde vojaci na veľké sklamanie zložili svoje padáky do skladov a ďalej pokračovali na front ako pešia jednotka. Tu bola 10 dní nasadená do bojov Karpatsko-dukľanskej operácie. V priebehu operácie stratila jednotka v krvavých bojoch 625 vojakov, dosiahla však významné bojové úspechy a získala potrebné bojové skúsenosti. František Malaya sa v bojoch stretol aj so svojím priateľom zo Zvolena kapitánom Domanom, ktorý spoločne s ďalšími dôstojníkmi z Veľkej Británie posilnil brigádu. Pri mínometnom ostreľovaní práporu bol kapitán Doman zranený a František Malaya kamaráta odniesol na chrbte do bezpečia, hoci bol sám ľahko zranený. Za tento čin bol vyznamenaný.

Konečne nadišiel pre rotmajstra Františka Malaya a ďalších príslušníkov paragrigády túžobne očakávaný okamih odletu na Slovensko. Vinou nepriaznivého počasia však letecký transport jednotky na územie Slovenska viazol. Trval od 25. septembra do

15. októbra 1944. Práve v tom čase sa však Povstanie dostalo do krízy a jednotky brigády boli z chodu nasadzované na povstalecký front. Uskutočnili niekoľko dôležitých útokov v smere Hronská Dúbrava – Hronský sv. Kríž. Bojovali o Močiar, Banskú Štiavnicu, krupinský smer, ďalej tiež na smere Zvolen – Lučenec a na Horehroní. Velenie jednotku nasadzovalo v oblastiach, kde bola najhoršia situácia a hrozili najnebezpečnejšie prielomy obrany nemeckými jednotkami, ktoré po 18. októbri začali voči SNP generálnu ofenzívu.

Zranenie a nemecké zajatie

Brigáda patrila k najlepším a najdisciplinovanejším povstaleckým jednotkám. V záverečnej fáze bojov Povstania chránila hlavné prístupy k Banskej Bystrici, no v posledných októbrových dňoch bola nútená ustúpiť spolu s povstaleckými a partizánskymi jednotkami k Skalke pod Prašivou v Nízkych Tatrách. František Malaya zabezpečoval so svojimi spolubojovníkmi krytie prechodu cez Čertovicu a zadný voj v Hladelovej doline pod Kozím chrbtom, keď mu dávka z nepriateľského gulometu prestrelila obe nohy a zabila pod ním koňa. Kôň ho privrátil a ostatní vojaci si mysleli, že je mŕtvý. Sám sa horko ťažko dostal do poľného lazaretu v Korytnici. Tam ho spoločne s ostatnými zranenými povstaleckými vojakmi a partizánmi zajali Nemci.

Nasledoval zajatecký tábor v Altengrabene. Ťažká práca sa podpísala na Františkovi výzore. Z dobre stavaného mladého muža sa stalo biedne, 38-kilogramové stvorenie. Dvakrát sa neúspešne pokúsil o útek. Podaril sa až tretí pokus, ktorý Františka a jeho druhov priviedol do českého pohraničia. Zrada sudetského lesníka ukončila aj túto nádej. Život mu zachránil len blížiaci sa koniec vojny a delostrelecké ostreľovanie oblasti americkou armádou. Dostali sa na slobodu a už čoskoro sa hlásili na veliteľstve doplnovacích operácií proti zvyškom nemeckých jednotiek v Čechách a nechýbal ani 17. mája 1945 na pamätnej vojenskej prehliadke v Prahe.

rtm. Malay (prvý sprava) po úteku z nemeckého zajatia

Kde je vôľa, tam je cesta

Rastislav sa na konci základnej školy rozhodoval ísť študovať nejaký elektrotechnický odbor. Prakticky to už vyhrala prešovská elektrotechnická priemyslovka, keď do školy prišli ľudia z okresnej vojenskej správy a Rastove plány sa zmenili. Na poslednú chvíľu sa rozhodol pre elitnú vojenskú strednú školu spojovaciu v Novom Meste nad Váhom. Napriek úspešným prijímačkám však nakoniec nenastúpil...

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív RM

Porozdelení federálnej armády vtedajšia Armáda Slovenskej republiky redukovala zbytočne rozsiahlu sieť stredných vojenských škôl, ktoré boli pre potreby československej armády dislokované až na výnimky práve na Slovensku. A tak Rasto Matija nastúpil už do Liptovského Mikuláša. Po absolvovaní odboru spojovacia technika vo vojenskej strednej odbornej vojenskej škole nastúpil na svoje prvé pôsobisko.

Škola života

„Bola spojovacia brigáda vzdušných síl vo Vlkane. Najskôr som na mape hodnú chvíľu hľadal, kde to vlastne je. Druhé prekvapenie bolo, že som začínal vo funkcii technika rot. Bolo to predsa len niečo iné ako spojáčina, ktorú som študoval. Mal som na starosti techniku rot, ktorú predstavovali predovšetkým rôzne prostriedky na automobiloch. Až na výnimky to bola ruská technika. Hlavne Zily a Uraly. Všetka dokumentácia k technike bola v ruštine. Tak som musel poriadne osviežiť svoje vedomosti. Mojou najväčšou skúsenosťou z tohto obdobia bola však práca s ľuďmi,“ priznáva rodák zo Šarišských Michalian nadrotmajster Rastislav Matija.

Osemnásťročný mladík mal na starosti vojakov v základnej službe, ktorí boli o tri až sedem rokov starší. Časť z nich mala za sebou niekoľko odkladov nástupu na vojenčinu, niektorí aj pobyt v nápravno-výchovnom zariadení. S odstupom času priznáva, že práve pri práci s takými vojakmi bolo neraz poriadne horúco. Bola to doslova škola života. Motivovať k práci ľudí, ktorí išli na vojenčinu len z donútenia, bolo náročné. Aj preto považuje profesionalizáciu ozbrojených síl za veľmi dobrý krok.

Na každého rovnaký meter

Podľa neho dnes pôsobia v jeho ďalšom útvaru, ktorým sa stala vtedajšia prešovská letecká základňa ľudia, ktorí si vybrali prácu v uniforme sami. „Až na výnimky sa usilujú pracovať dobre. A najmä, vážia si možnosť, že majú stálu prácu. To dnes na východe vôbec nie je samozrejmosťou. Skôr naopak,“ zdôrazňuje nadrotmajster Matija. V Prešove najskôr pôsobil ako technik spojovacieho uzla základne, neskôr ako náčelník automatickej telefónnej ústredne a náčelník uzla zabezpečenia linkového spojenia. V roku 2005 sa stal veliacim poddôstojníkom rot podpory velenia. Pri ustanovení do tejto pozície zohrali úlohu aj jeho predchádzajúce skúsenosti s prá-

cou s ľuďmi. S nimi vlastne Rastislav pracoval počas celej vojenskej kariéry. Pri práci sa drží motto: Kde je vôľa, tam je cesta. Veľmi dôležité je nerobiť medzi ľuďmi rozdiely. Mať na každého rovnaký meter. Hovoriť im vždy pravdu. Poznať ich problémy a vedieť ich pri stretnutiach s nadriadenými obhajovať. Rasto sa stal po reorganizácii veliacim poddôstojníkom práporu zabezpečenia leteckej prevádzky prešovského vrtuľníkového krídla a kým nebola obsadená pozícia veliaceho poddôstojníka krídla, riešil problémy všetkých poddôstojníkov útvaru.

Nároky, ktoré má na seba, sa usiloval uplatniť aj pri výbere veliачich poddôstojníkov jednotlivých rôt práporu. Vedie ich k tomu, aby si našli cestičku k svojim veliteľom. Nadrotmajster Matija na základe vlastných skúseností hovorí, že s väčšinou veliteľov sa dá rozumne dohodnúť, nájsť spoločnú reč. Chápu, že je pre nich dokonca výhodné, keď sa nemusia zatažovať starosťou o poddôstojníkov a môžu sa v tejto oblasti plne spoľahnúť na nás, veliачich poddôstojníkov.

Nie je jednoduchá situácia

Najťažšie chvíle zažíval Rasto pri predchádzajúcej reorganizácii, keď zhruba polovica ľudí musela pokračovať vo svojej kariére v iných posádkach. Niektorí to vtedy vzdali a odišli z armády. Odchod niektorých veľmi dobrých odborníkov dodnes ľutuje. Na druhej strane priznáva, že zrejme im pri náboře dostatočne nevysvetlili, že v ich vojenskej kariére môže nastať aj takáto situácia.

„Práve personálne a sociálne otázky v súčasnosti najviac zamestnávajú ľudí. Mnohým sa končí doba výsluhy v hodnostiach a majú obavu z toho, čo bude. Navyše v našom krídle postupne končia bojové vrtuľníky Mi-24. Všetko to vyvoláva veľkú neistotu a otázky: Bude pre mňa miesto v Prešove, či vôbec v ozbrojených silách? Nie je to jednoduchá situácia,“ priznáva veliaci poddôstojník práporu zabezpečenia leteckej prevádzky nadrotmajster Rastislav Matija.

Počas celej kariéry sa usiluje získavať nové poznatky. V moravskom Vyškove absolvoval Kurz vrchných príporčíkov Armády Českej republiky. Jeho koníčkom je šport, najmä horská cyklistika a bojové umenia. Preto uvítal možnosť absolvovať kurz a neskôr sa stať cvičiteľom v boji zblízka. Získané skúsenosti podľa veliaceho poddôstojníka veliteľstva vzdušných síl štábného nadrotmajstra Vladimíra Beluša vhodne využíva vo svojej práci a je príkladom aj pre ostatných.

Druhý pokus vyšiel

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív EF

Rodáčka z Topoľčian rotná Eva Freivaldová už po skončení strednej zdravotníckej školy premýšľala nad vojenskou kariérou. Napriek tomu, že nikto v jej rodine sa týmto smerom nevybral. Sen sa jej splnil o dva roky. Dovtedy pracovala ako zdravotná sestra na chirurgickom oddelení v rodnom meste. Absolvovala ročnú prípravnú školu žien a nastúpila na svoje prvé pôsobisko do Vajnora ako zdravotníčka obväziska.

Nasledovala nitrianska posádka a práca zdravotníčky levického protiletadlového raketového oddielu, ktorý bol dislokovaný v meste pod Zoborom. Práca ju naplňovala, mala okolo seba dobrý kolektív ľudí, ktorí si vedeli vždy pomôcť. Nič dobré ale väčšinou netrvá večne. Tak tomu bolo aj v prípade rotnej Mgr. Evy Freivaldovej. Prišla reorganizácia a jej ponúkli miesto náčelníčky tajnej spisovne.

Papiere ma neoslovili

„Práca s papiermi ma nikdy neoslovovala, preto som nešla do armády. Túžila som po zdravotníckom mieste. Keďže vtedy to nebolo z rôznych príčin možné, odišla som do civilu. Tri roky som pracovala ako zdravotná sestra v Ostrave v rýchlej zdravotníckej pomoci a na neurochirurgii. Po odbornej stránke to bola dobrá škola. A vlastne som vtedy ani veľmi neverila, že sa ešte do ozbrojených síl vrátim. Podarilo sa to vďaka mojim kolegom z nitrianskeho útvaru,“ spomína zdravotníčka.

Nastúpila ako staršia zdravotníčka oddelenia špeciálnej prípravy vtedajšej Základnej mierových síl. Spočiatku sa musela popasovať s novou prácou. Mala na starosti zdravotnícku prípravu vojakov, ktorí odchádzali do zahraničných misií a operácií. Aj v tom jej pomohli kolegovia, ktorým je za to dodnes vďačná. Eva si vyskúšala nielen prípravu iných vojakov na pôsobenie v zahraničí, ale získala aj vlastné skúsenosti.

Pol roka pracovala v operácii KFOR v Kosove ako zdravotníčka obväziska slovenského kontingentu. Nastupovala v neľahkom období, keď mnohí príslušníci prežívali smútok zo straty kamarátov a známych, ktorí zahynuli pri leteckej havárii v Hejcoch. V Kosove získala cenné skúsenosti z práce v medzinárodnom prostredí. Najviac spolupracovala s českými kolegami. Počas výjazdov s ďalšími slovenskými a českými lekármi a zdravotníkmi obväziska k miestnym obyvateľom, najmä starším Srbom žijúcim v horských samotách blízko kosovsko – srbskej hranice, spoznala aj problémy civilného obyvateľstva žijúceho v krajine, kde bol nedávno ozbrojený konflikt. Priamo v ošetrovni na základni Šajkovac zasa poskytovali zdravotnícku pomoc prevažne albánskym obyvateľom z okolia.

V poľnej nemocnici

Po návrate z Kosova čakala Evu ďalšia zmena. Oddelenie bolo presunuté do Martina, kde mala naďalej na starosti zdravotnícku prípravu kľúčového personálu pripravujúceho sa na pôsobenie v zahraničných misiách a operáciách. Medzitým sa venovala aj ďalšiemu zvyšovaniu svojich odborných vedomostí. Na filozofickej fakulte nitrianskej univerzity diaľkovo vyštudovala etiku (na jeseň ju čaká obhajoba titulu PhDr.), na zdravotníckej fa-

kulte nitrianskej univerzity absolvovala bakalárske štúdium urgentnej medicíny, na fakulte prírodných vied bakalárske štúdium technickej mineralógie. Aby toho nebolo málo, v súčasnosti dokončuje na zdravotníckej fakulte štúdium ošetrovateľstva.

Pred rokom a pol nastala ďalšia zmena jej pôsobiska. Stala sa sestrou špecialistkou ľahko nasaditeľného chirurgického tímu poľnej mobilnej zdravotníckej jednotky ROLE 2 E. V súčasnosti vykonáva odbornú prax v nitrianskej fakultnej nemocnici. Pracuje ako inštrumentárka na operačných sálach. Vojenskú prax zabezpečujú sústredenia v poľnej nemocnici v Liptovskom Mikuláši, ale aj vyvedenia do VVP Lešť. „Som spokojná. Táto práca ma baví a človek sa mnohému podočí,“ hovorí rotná Mgr. Eva Freivaldová, ktorej sa druhý pokus v ozbrojených silách vydaril.

Veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník QS SR Úradu Hlavného lekára štábný nadrotmajster Ing. Viliam Machara na jej adresu nešetří slovami chvály. „Je nielen odborne dobre pripravená, vysokoškolsky vzdelaná odborníčka, ktorá stále pracuje na svojom ďalšom vzdelávaní, ale vždy pripravená poradiť a pomôcť. Je skromná, srdečná. Svoje odborné schopnosti vie dobre zúčtovať pri vyvedeniach a všetkých výcvikoch poľnej nemocnice. Želal by som si, keby sme mali vo vojenskom zdravotníctve takých odborníkov ako ona, stále viac.“

Pri výcviku príslušníkov mierových misií OSN

Boje na Hrone aj tentoraz výnimočné

/ Miroslav MINÁR

/ foto Vojtech HUČKO

„Tatino a prečo tí vzadu strieľajú do vlastných vojakov?“ opýtal sa šesťročný Miško zo Starej Turej otca pri sledovaní rekonštrukcie historických bojov o rieku Hron. Otcovi Jánovi, ako aj takmer 13 000 divákovi pomohol komentátor historickej časti tradičného podujatia v Starom Tekove.

Pri útokoch Červenej armády bolo takmer vždy pravidlom, že v prvej linii boli zaradení vojaci z trestných táborov. Nemali na výber - buď ich skollila gulka nepriateľa, alebo ak sa chceli vzdať či ujsť z bojiska, zasiahli ich guľky komisárov z NKDV.

Aj takúto hodnovernú epizódu z bojov v druhej svetovej vojne dali do tohtoročného scenára Bojov na Hrone organizátori na čele s Jozefom Hostinským, prezidentom Konfederácie klubov vojenskej histórie Slovenska. Ešte pred ukázkami si čestní hostia, medzi ktorými nechýbal veľvyslanec Ruskej Federácie na Slovensku Pavel Kuznecov či vedúci služobného úradu MO SR Peter Plučinský, uctili obeť bratislavsko-brnianskej operácie. Aj tentoraz prišli na Slovensko početné skupiny nadšencov vojenskej histórie z Rumunska, Českej republiky a Maďarska. Mladším a starším návštevníkom jedného z najväčších podujatí na Slovensku ukázali, ako to na oboch brehoch rieky Hron vyzeralo v marci 1945. Pamätníci hovoria, že Hron bol vtedy zafarbený do červena a duňenie delostreleckých sál bolo počuť až v Nitre.

A pri Hrone to rachotilo aj poslednú júlovú sobotu. Pyrotechnici z polície a armády pripravili bojisko tak, že po výstreloch z kanónov, tankov T-34, z nemeckého Tigra a dokonca aj z legendárnej Katuše nasledovali desiatky imitovaných výbuchov pri zákopoch a bunkroch. Prach, dym a sem-tam aj kúsok hliny nad hlavami divákov nás preniesli časom do marcových bojov v roku 1945. Nuž a keď z bojiska zneli len ruské a nemecké povely, ilúzia bola dokonalá.

Rekonštrukcii historických bojov na rieke Hron predchádzalo defilé prítomnej vojenskej techniky, ukážky z činnosti a výcviku príslušníkov policajného zboru. Potlesk na otvorenej scéne si opäť vyslúžili bývalí a súčasní prieskumníci, členovia Slovenského klubu 1. prieskumného práporu, ktorí predviedli prepad nepriateľských hliadok, zriadenie pasce a zajatie rukojemníkov.

Dôchodkové zabezpečenie Bundeswehru

V časopise Obrana sme sa zaoberali v aprílovom a májovom čísle problematikou výsluhových dôchodkov v našich ozbrojených silách. V júni sme priniesli na porovnanie dôchodkové zabezpečenie príslušníkov Armády Českej republiky. Dnes pokračujeme v porovnaní a prinášame základné informácie o sociálnom zabezpečení príslušníkov nemeckého Bundeswehru. Zaslali nám ich zo Spolkového ministerstva obrany prostredníctvom pridelenca obrany SR v SRN plukovníka Alexandra Sidorjaka.

/ Pripravil Jozef ŽIAK

Sociálne zabezpečenie vojakiek a vojakov slúžiacich v Bundeswehri sa po právnej stránke rieši rozličnými spôsobmi v závislosti od ich statusu. Rozlišujú sa najmä dve skupiny:

- Jednu skupinu tvoria tzv. vojaci na dobu určitú. Tí vykonávajú vojenskú službu dobrovoľne na základe záväznej povinnosti, a to pravidelne v trvaní od 2 do 20 rokov.
- Druhú skupinu tvoria vojaci z povolania. Tí strávia celý svoj profesijný život ako vojaci v Bundeswehri a odchádzajú podľa hodnosti medzi 53. a 61. rokom života. Výnimku tvoria piloti a dôstojníci zbraňových systémov bojových prúdových lietadiel, ktorých služobný pomer sa končí vo veku 41 rokov.

Sociálne zabezpečenie vojaka a pozostalých je systémovo rozdielne upravené podľa jeho statusu.

- Vojaci na dobu určitú sú začlenení do systému zákonného dôchodkového poistenia, do ktorého patria aj všetci zamestnanci v súkromnoprávných pracovných vzťahoch. Štát na vlastné náklady odvádza za odslúženú služobnú dobu vojaka zodpovedajúce príspevky poistenia príslušnej dôchodkovej poisťovni. Navyše sa vojakovi na dobu určitú poskytujú pri jeho odchode z vojenskej služby sociálne výhody, ktoré mu majú umožniť plynulé začlenenie do civilného života.

- Na vojakov z povolania platí zo zákona o zabezpečení vojakov (SVG) vlastný systém úrazového zabezpečenia, starobného zabezpečenia a zabezpečenia pozostalých, ktorý je prispôbený zabezpečeniu úradníkov s definitívou.

Vojaci z povolania mimo aktívnej služby dostávajú do konca života povinne zdaniteľný mesačne vyplácaný výsluhový dôchodok.

Základ pre výpočet dôchodku tvoria služobné príjmy a služobná doba relevantná pre výpočet dôchodku a miera náhrady vyplývajúca z rokov služobnej doby.

- Služobné príjmy sú základný plat, ktorý vojak dostával v aktívnej službe naposledy najmenej počas obdobia dvoch rokov, v závislosti od prípadu aj rodné prídavky a príplatky, ktoré sú podľa mzdovej legislatívy výslovne označené ako príplatky relevantné pre výpočet dôchodku.

- Služobná doba relevantná pre výpočet dôchodku je najmä:
 - doba vojenskej služby

Majster Slovenska v uniforme

/ por. Andrea RIŠIANOVÁ

/ foto autor, archív ŠK Častá

Sympatický a vždy usmiaty Peter Zachar (22) je rodák z malej obce Ružindol v okrese Trnava. Pochádza zo športovej rodiny. Otec bývalý kulturista, mama bývalá hádzanárka viedli Petra už od malička k športu. V mladosti skúsil rôzne športy, no najbližšie mal k silovým cvikom. Pred niekoľkými rokmi vymenil Peter domácu posilňovňu za posilňovňu športového klubu SPC Častá. Už v klubových začiatkoch si ho všimol charismatický a skúsený tréner Pavol Kovalčík, ktorý je viceprezidentom Slovenskej asociácie kulturistiky, fitness a silového trojboja (SAKFST). Pod jeho vedením sa podarilo Petrovi úspešne reprezentovať v silovom trojboji nielen športový klub, ale aj Čestnú stráž prezidenta Slovenskej republiky (ČSPSR). V uniforme slúži od roku 2008, v súčasnosti zastáva funkciu strelec rotý čestnej stráže. „Byť príslušníkom čestnej stráže prezidenta je pre mňa česť,“ zdôraznil talentovaný športovec. Silovému trojboju sa venuje dva roky, súťažne jeden rok. Za tento krátky čas získal dva tituly Majster Slovenska v silovom trojboji, dva tituly Majstra Slovenska v tlaku na lavičke, 2. miesto v silovom trojboji v Českej republike a 2. miesto v súťaži družstiev národnej ligy.

Zvyšovanie kvality vystrojenia vojakov

/ Ing. Ivan GREGUŠ

odbor projektov vyzbrojovania, SEVY

/ foto kpt. Ing. Miloš KARAS

Integrovaný projektový tím na začiatku vyhodnotil praktické skúsenosti jednotlivých druhov vojsk pri výcviku a pri zahraničných operáciách.

Kamufláž

Prvým základným prvkom, ktorý odštartoval modernizáciu výstrojného materiálu v OS SR, bola zmena krycieho dezénu výstroja – kamufláže.

Riešenie nového dezénu optimalizuje tvarové rozloženie farebných odtieňov, ich percentuálne zastúpenie a remisie. Digitalizáciu tvorby farebných škvrn – pixelizáciu, sa vnášajú „šumy“ do farebných plôch. Tento efekt zvyšuje destrupciu – „rozbitie“ siluety postavy a splnutie s pozadím. Boli teda odstránené veľké farebné plochy vzoru kamufláže predchádzajúcej poľnej rovnošaty 97, ktorej obrysy s ostrým rozhraním sa ukázali ako značne demaskujúci prvok.

Rozhodujúcim kritériom pre hodnotné maskovanie v denných podmienkach je výber vhodných farebných odtieňov škvrn imitujúcich v kamuflážnom vzorovaní terénne predmety. Výber farebných odtieňov sa riadil štatistickým spracovaním ich výskytu v teréne typickom pre predpokladané nasadenie (les, púšť, zastavaná oblasť, zasnežená krajina).

Ďalším dôležitým faktorom je stanovenie optimálneho geometrického tvaru dezénu kamufláže, výber vhodných farebných odtieňov. Na definovanie požadovaných remisných spektier ako ochrany pre nočné pozorovanie, treba optimalizovať ich pomerné zastúpenie, vhodný tvar a veľkosť farebných škvrn vo vzore. Vzhľadom na skutočnosť, že OS SR používajú na výrobu výstrojných súčiastok rôzne zmesové plošné textílie, bolo potrebné v rámci kvality a zachovania rovnakého odtieňa vykonať naniesenie a premeranie remisných kriviek na každý druh plošnej textílie osobitne.

Výsledky výskumu a vývoja zvýšili účinnosť maskovania kamufláže „les“ a „púšť“ pre potlač textílií určených pre výstrojné súčiastky. Prezentujú pozitívny prínos v oblasti maskovania tak v denných, ako aj v nočných podmienkach.

Tkanina a jej vlastnosti

Ďalším kritériom bolo materiálové skvalitnenie tkaniny, zmena rozloženia polohy vreciek a identifikačných prvkov, kompatibilita s novo zavádzanými výstrojnými doplnkami pre bojovú činnosť a zosúladenie s balistickou ochranou jednotlivca. Pri novej konštrukcii boli akceptované praktické požiadavky príslušníkov špeciálnych druhov vojsk a požiadavky priamych účastníkov zahraničných misií. Kritériá boli stanovené tak, aby spĺňali požiadavky kladené normou STANAG 2333 „Charakteristiky a ochranné vlastnosti bojového odevu.“ Základnou myšlienkou celého projektu bolo vytvoriť nový moderný typ univerzálnej poľnej rovnošaty pre všetkých vojakov OS SR.

Tkaním väzbou RIP-STOP sa oproti používaným tkaninám zabezpečuje vysoká pevnosť rovnošaty. Okrem toho je zabezpečená materiálová stálosť a stálofarebnosť. Optimálna plošná hmotnosť tkaniny dáva dobré tepelno-zolačné vlastnosti, ktoré vychádzajú z predpokladaného zabezpečenia vojakov proti lokalizácii individuálnej termoviznou technikou. Zachovanie percentuálneho zastúpenia PES vlákien v štruktúre tkaniny zabezpečuje tiež ostatné fyziologicko-mechanické požiadavky na odevný materiál, ktorý prichádza do priameho kontaktu s ľudskou pokožkou a jeho zdravotnú neškodnosť. Rovnošata s digitálnou potlačou „les“ sa vyrába z dvoch druhov tkanín – bavlna a polyester; druhá v prevedení „púšť“ je z bavlny a 100 % odľahčená. Použitie súčasných tkanín nie je konečné a v oblasti vývoja výskumu je nevyhnutné pokračovať vo zvyšovaní kvalitatívnych a ochranných vlastností tkanín pri využití nových a moderných technológií. Uvažuje sa o zvýšení pevnosti a nehorľavosti. Rovnošaty pre špeciálne druhy vojsk vysielaných najmä do misií majú už antibakteriálnu úpravu. Odev spĺňa všetky požiadavky noriem NATO STANAG.

Skvalitnenie výstrojných súčiastok Ozbrojených síl SR a ich modernizáciu si vyžiadali najmä nové požiadavky OS SR a plnenie úloh cieľov síl v rámci spolupráce s NATO. Práve preto bola prioritná najmä inovácia a modernizácia výstrojných súčiastok používaných jednotlivcom v poľných podmienkach.

Nosný modulárny systém

Nosný modulárny systém je základom pre výstroj vojaka v poľných podmienkach. Obsahuje nové prvky, ako je bojová vesta, camelbak, nové typy batohov a prídavných zariadení – sumiek. Základom je nový systém upínania s možnosťou vertikálneho aj horizontálneho pripavenia jednotlivých vakov a sumiek pomocou popruhov tzv. systém MOLE.

Taktická vesta nosného modulárneho systému slúži na prenos výstroja a výzbroje vojaka a zabezpečuje k nemu voľný prístup. Je kompatibilná s poľnou rovnošatou, so všetkými zavedenými súčiastkami balistickej a chemickej ochrany jednotlivca a s ďalšími výstrojnými súčiastkami NMS (puzdrá na zásobníky, univerzálne vrecko, puzdro na granát atď.).

Nosenie je riešené dvoma variantmi:

- predný diel s krížovými popruhmi,
- predný diel so zadným dielom.

K bojovej veste sa pripievni bojový opasok.

Nosný modulárny systém je vyrobený z vysoko oderu vzdorného materiálu. Potlač bojovej vesty a ďalších prvkov je digitalizovaná potlač „les“ a „púšť“.

Systém spĺňa všetky požiadavky normy NATO STANAG 2311.

Nosný modulárny systém je systém, ktorý je stále dopĺňovaný novými prvkami vakov a sumiek podľa požiadaviek OS SR. V budúcnosti možno predpokladať jeho odľahčenie, ktoré sa bude týkať najmä konštrukcie taktickej vesty.

Nepremokavý odev

Na základe požiadaviek OS SR a na základe zabezpečenia ostatných armád NATO bol v roku 2008 vykonaný prieskum na nový druh nepremokavého odevu, ktorý by spĺňal vysoké kvalitatívne požiadavky ochrany zdravia vojaka v rámci jeho činnosti v nepriaznivých podmienkach v dažďovom a vlhkom prostredí. Doteraz používané membránové odevy OS SR nespĺňali kvalitatívne požiadavky týkajúce sa použitého materiálu, strihu a kompatibility s používanou poľnou rovnošatou a ostatnými výstrojnými súčiastkami neseného výstroja vojaka.

Nepremokavý odev je štvorzónový. Tento pojem znamená, že je zhotovený zo 4 druhov goratexovej textílie. Namáhané časti sú z paro-priepustného, alebo pevnejšieho druhu goratexu, časti vnútornej strany rukávov a vnútornej časti rozkroku nohavíc sú z materiálu, ktorý má zmenšenú hlučnosť pri pohybe vojaka. Odev je úplne kompatibilný s novou poľnou rovnošatou a s nosným modulárnym systémom. Komfort voči prehriatiu zabezpečuje zipsový vetrací systém v rukávovej pazuchovej časti a v tiež nohavicovej časti odevu. Odev je možné nosiť na doteraz používanú termobielizáciu, ale umožňuje aj priame oblečenie na poľnú rovnošatu. Farebné prevedenie je v digitálnej potlači „les“ a „púšť“. Použitie materiálu goratex umožňuje jeho kompresné zbalenie, odev je ľahký a zaberá minimálny priestor v nesenej batožine vojaka. Odev spĺňa požiadavky kladené normou NATO STANAG 2333.

Obuv

Podstatná časť poľnej obuvi je konštruovaná a vyrobená tak, že spĺňa požiadavky našej klimatickej zóny. V rámci nasadenia vojakov OS SR do misií sa používa obuv, ktorá má špecifické vlastnosti vzhľadom k predurčeným klimatickým podmienkam.

Zvršok obuvi je zhotovený z kvalitnej hydrofóbnej chromočinenej usne. Pre zimný variant je vnútorná časť topánok zhotovená z podšívkového textilného materiálu, ktorý odvádza vlhkosť z povrchu, čo umožňuje pocit sucha v topánkach používateľa počas nosenia. Na zvýšenie kvality, zlepšenie vlastností a zvýšenie komfortu nosenia obuvi v poľných podmienkach je vnútorný materiál nahradený goratexovou membránou. Topánky sú vo vnútornej strane vybavené výstužou a tlmiacim materiálom, ktoré majú za úlohu chrániť nohu používateľa pred vonkajšími vplyvmi. Montáž zvršku a podošvy je realizovaná lepením. Podošva je odolná voči pohonným látkam, zabezpečuje tlmenie energie v päte a má protišmykový dezén. Špeciálna poľná obuv sa vyrába aj pre výsadkárov.

Všetky druhy obuvi spĺňajú prísne zdravotnícke kritériá kladené na hygienu nosenia ťažkej obuvi v teréne. V súčasnosti patrí nová poľná obuv OS SR k špičke vojenskej obuvi používanej v NATO, ale aj v ostatných krajinách.

Prilba balistická

Všetky dôraz v rámci ochrany vojaka v bojovej činnosti sa kladie na balistickú ochranu jednotlivca. Ide o súhrn ochranných komponentov potrebného stupňa balistickej odolnosti, ktoré znižujú, alebo eliminujú poranenie vojaka, resp. jeho vyradenie z bojovej činnosti. Ochrana je zameraná najmä na hlavu, trup, veľké kĺby a chodidlá.

Na ochranu hlavy sa v OS SR používa balistická prilba RHB303 AU. Prilba sa podľa požiadavky dodáva aj s balistickým štítom na tvár.

Prilba ochranná balistická je určená na ochranu hlavy proti strelám a črepinám v rozsahu svojej balistickej odolnosti, vrátane ochrany proti nárazom a otrasom a je súčasťou balistickej ochrany vojaka. Tvar prilby umožňuje ochranu hlavy na plochách – temeno, čelo, spánkové časti, zatylok a uši, ako aj časti krku nad balistickou vestou. Svojím tvarom zabezpečuje komfort nosenia a ochranu vojaka pri všetkých polohách vykonávania strelieb zo všetkých druhov ručných zbraní.

Prilba je viacvrstvová, vyrobená z balistického Aramidu podľa amerického vzoru MICH, ktorého základ tvorí tvar PASGT. Je navrhnutá tak, aby bola schopná odolať strelám v súlade s NIJ 0106.kk01 a 0101.04 trieda IIIA a aby chránila proti nízko rýchlostným zásahom podľa EN 397.

Prilba má štvorbodové upínanie. Špeciálne popruhy popri vysokej balistickej ochrane zabezpečujú maximálne pohodlie nosenia, pričom popruhovú časť je konštruovaná tak, aby bola nastaviteľná na rôzne tvary hlavy a umožňovala vetranie hlavy. Balistická prilba umožňuje uchytenie prístrojov nočného videnia SIMRAD GN 2, ktoré sú používané v OS SR. Zároveň sa s balistickou prilbou dodáva aj povlak na prilbu s digitálnou potlačou „les“, alebo „púšť“. Prilba RBH 303 AU je balistická helma chrániaca vojaka v súlade s MIL-STD 662 a v súlade so STANAG 2920.

Taktická nepriestrelná vesta

Prostriedky na ochranu tela proti strelám a črepinám sú štandardnou súčasťou výstroja ozbrojených zložiek. Tieto ochranné prostriedky v rámci členských štátov Aliancie vyrábajú rôzni výrobcovia v súlade s národnými normami (napr. Austrália – STANDARD AS2343, Veľká Británia – BS 5051, EU – EN 1063, SRN – DIN 52290, ČR – ČSN 39 5360, RF – GOST R50963-96, USA – NIJ 0101.03), ktoré ustanovujú technické parametre miery ochrany tela.

Vesta je určená pre príslušníkov ozbrojených zložiek SR. Skladá sa z dvoch dielov – predného a zadného. Obidva diely zabezpečujú balistickú ochranu proti strelám z pechotných zbraní kombináciou mäkkkej balistickej ochrany podľa NIJ 0101.04 do triedy III-A. Ochrana zabezpečujú aj uložením prídavnej balistickej ochrany (ocelové panely) podľa NIJ 0101.04 do triedy III.

Predný diel vesty je anatomicky tvarovaný a prehnutý. Vesta sa oblieka cez hlavu. Musí byť splnená požiadavka na jej oblečenie do 5 sekúnd a na vyzlečenie do 10 sekúnd.

Vesta je dodaná s odnímateľným príslušenstvom: ochranný golier na ochranu krku 360°, ochranou ramien s laktami a ochranou slabín.

Príslušenstvo zabezpečuje balistickú ochranu proti fragmentom podľa STANAG 2920 do V 50 > 610 m/s.

Konštrukcia umožňuje nasadenie sumiek na obidva diely vesty (MOLLE systém) je plne kompatibilná s puzdrami nosného modulárneho systému. Systém musí umožniť variabilné uchytenie sumiek podľa potreby nositeľa, a to ako horizontálne, tak aj vertikálne, vo všetkých pozíciách bez medzier.

Protišoková vrstva umožňuje pomocou systému rebier termoreguláciu samovoľným prúdením vzduchu. Vesta nesmie spôsobovať odreniny pri dlhodobom nosení.

Núdzové odhodenie vesty je možné dvoma spôsobmi. Prvý spôsob umožní odhodit vestu v prípade ohrozenia nositeľa (topenie, núdzové opustenie pozície a pod.). Druhý spôsob musí umožniť zdravotníckemu personálu odstránenie vesty v prípade rýchleho poskytnutia zdravotníckej pomoci zranenému nositeľovi. Maximálny čas na opätovné spojenie predného a zadného dielu je do 5 minút.

V zadnej časti vesty je uložený hydratačný vak objemu minimálne 3 l na zásobenie vojaka tekutinami. Pod týmto vakom sa nachádza mechanizmus na veľkostnú reguláciu vesty.

Kapsy pre vloženie balistických ochranných plátov sú prístupné z vonkajšej strany vesty.

Vonkajší materiál je nehorľavý, vode odolný v digitálnej potlači „les“ a „púšť“. Popruhovú väzbu na veste je v digitálnej potlači v dvoch farbách – zelená a hnedá. Vnútrotný materiál vesty je nehorľavý.

Parametre a kvalita vesty sú plnohodnotne porovnateľné so súčasnou balistickou ochranou štátov NATO, ako sú napr. USA, ale aj Izrael a pod.

Zimná bunda

Súčasne so skvalitnením poľnej rovnošaty vznikla požiadavka aj na skvalitnenie zimnej bundy k poľnej rovnošate. Tá postupne nahradí pôvodnú pomerne objemnú zimnú bundu.

Integrovaný projektový tím absolvoval množstvo konzultácií s vojenskými špecialistami doma aj v misiách, ktoré pôsobia v rôznych klimatických podmienkach. Výkon konzultácie v rámci špecializovanej skupiny pri NATO CCIEP, kde zástupca MO SR dostal veľa podnetných podkladov na základe skúseností vojsk Veľkej Británie, Slovenska, Nórska, Fínska, Českej republiky, Nemecka a USA. Nasledovali konzultácie s domácimi výrobcami a boli definované jej špecifikácie. Prvá séria bünd prešla vojskovými skúškami na území SR, ako aj v našich zahraničných misiách.

Bunda pozostáva z dvoch samostatných častí: vrchného dielu a oddeliteľnej oteplovacej vložky. Uvedená konštrukcia umožňuje používateľovi nosiť túto zimnú súčiastku v závislosti od klimatických podmienok. Vrchný diel zimnej bundy môže použiť pri vhodnom oblečení termobielizácie pri nízkych teplotách. Pri extrémne nízkych teplotách možno bundu použiť v kombinácii s oddeliteľnou oteplovacou vložkou.

Oddeliteľná oteplovacia vložka sa dá použiť v chladnom prostredí aj samostatne – najmä pri pohybe v uzavretých priestoroch.

Bunda je vyhotovená z dvoch druhov základného materiálu goretex. Celá je zateplená a podlepená. Má dve náprsné vertikálne šikmé vrecká, dve dolné mechové vrecká s priklapkou a kapučiou. Celá je podšitá sieťovanou podšívkou.

Bunda spĺňa požiadavky vodeodolnosti, nepriepustnosti, trvanlivosti, dýchateľnosti, paropriepustnosti, zníženej hlučnosti, ľahkej manipulácie a nízkej hmotnosti. Má antibakteriálnu úpravu.

Oteplovacia oddeliteľná vložka je vyhotovená z fleecového materiálu. Predný a zadný diel je podšitý sieťovanou podšívkou. Sedlo, golier, lakte a líšty vreciek sú z kontrastného materiálu s digitalizovanou potlačou.

Vložka spĺňa požiadavky trvanlivosti, dýchateľnosti, paropriepustnosti, zníženej hlučnosti, a ľahkej manipulácie.

Druh potlače a farebná úprava požiadavky na maskovanie vo viditeľnej iČ oblasti spektra musí zodpovedať schváleným farebným úpravám, vzoru a farebnosti dezénu (kresby) poľných rovnošiat v OS SR v digitalizovanej potlači „les“ a „púšť“.

V rámci vystrojenia vojakov nás stále nové skúsenosti, ako aj vývoj technológií nútia k inovačným procesom. Samozrejme, sú aj ďalšie oblasti, kde je potrebné smerovať vývoj a výskum. Perspektívne sa ďalej počíta so skvalitnením tkanín rovnošiat, služobnej obuvi a špeciálneho výstroja. Na neposlednom mieste je potrebné riešiť vystrojenie špeciálne pre ženy.

Za posledné takmer dve desaťročia sa telesná zdatnosť profesionálnych vojakov postupne zlepšuje. Tvrdí to major PaedDr. Vladimír Ulbricht z Oddelenia rozvoja personálu Odboru personálneho manažmentu Štábu pre podporu operácií Generálneho štábu OS SR. Práve on koordinuje telesnú prípravu príslušníkov ozbrojených síl. Môže porovnávať, pretože v uvedenej oblasti pôsobí už 17 rokov.

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

Telesná zdatnosť profesionálnych vojakov sa zlepšuje

„Z ozbrojených síl odišlo veľa vojakov, ktorí v nich slúžiť už nechceli. Preto ani nemali záujem udržať si dostatočnú telesnú zdatnosť,“ hovorí major, ktorý je okrem iného aj diplomovaný tréner 1. triedy v atletike. Dodáva: „Aj po radikálnom systémovej znížení počtov vyšších dôstojníkov ostali predovšetkým tí, pre ktorých je v rámci kariérneho rastu starostlivosť o svoju kondíciu samozrejmosťou.“

Logista či personalista – a zároveň telocvikár

V roku 2010 muselo z armády pre druhý raz neúspešné preskúšanie z pohybovej výkonnosti odísť 13 profesionálnych vojakov. V roku 2009 to bolo 47 profesionálnych vojakov. Kto totiž dva roky po sebe neurobí preskúšanie z pohybovej výkonnosti, musí opustiť rady príslušníkov ozbrojených síl. No a koľko profesionálnych vojakov neprešlo preskúšaním z pohybovej výkonnosti vlni na prvý raz, a teda tento rok budú mať reparáť? Spolu 280. A to je dosť! V roku 2009 ich bolo 290.

Zákon č. 346 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov OS SR v paragrafe 119 písmeno p) hovorí: „Každý profesionálny vojak je povinný udržiavať si potrebnú telesnú zdatnosť a zúčastňovať sa každoročne na preskúšaní z pohybovej výkonnosti, ak to výkon štátnej služby umožňuje.“ Organizáciu, riadenie, ako aj zabezpečenie a uskutočňovanie telesnej prípravy v rezorte ministerstva obrany upresňuje vojenský predpis Tel-1-1 o telesnej výchove a športe v rezorte ministerstva obrany z roku 2002. „Všetci profesionálni vojaci majú vykonávať služobnú telesnú prípravu v rozsahu 4 hodiny do týždňa. Spravidla to býva 2 x 2 hodiny,“ ozrejmjuje mjr. Ulbricht. Každý vojak musí pritom ročne absolvovať povinné preskúšanie z pohybovej výkonnosti.

Pohybová výkonnosť profesionálnych vojakov sa hodnotí podľa súčtu dosiahnutých bodov výkonom: výborný, dobrý, vyhovujúci a nevyhovujúci. Tí ktorí sú hodnotení ako nevyhovujúci, sa musia zúčastňovať služobnej telesnej prípravy povinne pod vedením odborníkov – telovýchovných pracovníkov. Telovýchovných pracovníkov v ozbrojených síl

lách s príslušným vysokoškolským vzdelaním je však v súčasnosti iba 8. Na porovnanie – v približne dvakrát veľkej Armáde Českej republiky ich majú až 180. Je to aj preto, že v Prahe na Fakulte telesnej výchovy a športu Karlovej univerzity sa študuje vojenský odbor. Armáda si tam takto vychováva vojenských telocvikárov. Na Slovensku ideme trochu inou cestou.

„V ozbrojených silách pracuje popri odborníkoch s príslušným vzdelaním ďalších 25 poverených telovýchovných pracovníkov. Nemajú síce v tejto oblasti kvalifikované vzdelanie, ale majú vzťah k športu. Odborné vzdelanie sa im snažíme poskytnúť formou kurzov špeciálnej telesnej prípravy,“ vysvetľuje mjr. Ulbricht. Krátkodobý päťtýždňový kurz špeciálnej telesnej prípravy pre poverených telovýchovných pracovníkov zabezpečuje Akadémia ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Kurz má akreditáciu Ministerstva školstva SR. „V júni sa končí druhý cyklus takéhoto kurzu. Je jasné, že za päť týždňov sa nedozvedia všetko, čo o zvyšovaní pohybovej výkonnosti, redukcii hmotnosti tela či pohybových schopnostiach potrebujú vedieť. No je to dobrý základ, ktorí poverení telovýchovní pracovníci budú pri svojej činnosti na útoroch potrebovať,“ konštatuje major. Ozrejmjuje, že počas kurzu sa jeho absolventi zoznámia so základmi atletiky, športových hier, vodných športov, horolezectva, boja zblízka, vojensko-praktického plávania a aj s organizáciou telesnej prípravy v útoroch. Tiež s celkovým rozvojom pohybových schopností, zásadami životosprávy a zdravého životného štýlu. Absolventi dostanú certifikát a popri pozícii napríklad logistu či personalistu majú v pracovnej náplni to, čo kedysi riadil a organizoval telovýchovný náčelník. „Pri súčasnom početnom stave ozbrojených síl, ako aj finančných prostriedkoch, je to jedna z mála realizovateľných ciest, ako zvýšiť úroveň telesnej prípravy. Preto sme ju využili,“ hovorí mjr. Ulbricht. Ako však býva u nás zvykom – odborný certifikát telovýchovného pracovníka automaticky neopravňuje na vyšší služobný plat. Dokonca ani práca navyše, ktorú vykonávajú popri svojej hlavnej odbornosti. „Často sú to naozaj športoví nadšenci, ktorí majú aj vzťah k ozbrojeným silám – a takto im chcú pomôcť,“ konštatuje major.

Otázky podmienok a vzťahu

Američania majú preskúšanie z telesnej prípravy dvakrát ročne. Fyzickú im preverujú aj pred každým nástupom do operácie. Tiež pred každým kariérnym kurzom. Telesná zdatnosť je skratka základ. Kto ju nemá – a nevyužije šancu na opravu, ide z kola von. Podobne je to už aj u nás. Čas rôznych opakovaných výnimiek sa skončil. V súčasnosti nepomôže ani to, ak mal niekto „celkom náhodou“ dva roky po sebe v čase preskúšania trebárs zlomenú ruku. Náhradných termínov, a to aj v iných útoroch, je dosť. Navyše čas na optimalizáciu telesnej zdatnosti je naozaj dostatočný. Veď ak si rok po neúspešnom preskúšaní profesionálny vojak nezvyšuje alebo neudržiava telesnú zdatnosť a nezlepší sa, s trochou nadsádzky by sa dalo povedať, že nebol celý rok bojaskopný. Iste, kedysi sa argumentovalo tým, že niektoré profesie si až takú telesnú zdatnosť nevyžadujú. Na to je však zrejmá odpoveď: na tieto funkcie treba dosadiť civilov. Tí sú vzhľadom na výšku príjmov a dlhodobé výdavky spojené so sociálnym zabezpečením vojakov oveľa menej finančne nároční. „Profesionálni vojaci, ktorí neplnia svoje funkčné povinnosti v súlade so Zákonom 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 119 ods. 1 písm. p) môžu byť veliteľom disciplinárne riešeni podľa § 125 menovaného zákona,“ dopĺňa mjr. Ulbricht. Skratka – keď nepodajú požadovaný výkon, môže im veliteľ „seknúť“ napríklad z ich osobného.

Je tu ešte jeden otáznik. Opačné garde. Niektorí vojaci by preskúšanie z pohybovej výkonnosti evidentne zvládli. Prečo teda dva roky po sebe ostanú „pod čiarou“? Ako je to možné? Tu sme iba pri dohadoch. Respektíve pri otázke. Tá znie, či sa niektorí profesionálni vojaci takýmto spôsobom napriek podpísanému záväzku nechceli vyhnúť ďalšej službe v uniforme...

„Myslím si, že zázemie na športovanie v podmienkach našich ozbrojených síl je celkom dobré,“ tvrdí kapitán. Pred príchodom na Generálny štáb OS SR slúžil v 5. raketovom pluku Martin a vo Veliteľstve síl výcviku a podpory Trenčín – a teda telesnú prípravu viedol na rôznych úrovniach štruktúr ozbrojených síl. Pravdaže, dobre vie, že nie všade sú podmienky na športovanie rovnaké. Niektoré telovýchovní pracovníci s prispelením veliteľov útvarov dokázali vybudovať celkom slušné športoviská. A tam kde nie sú? Hľadáť a tučniť? Alebo fňukať, že keby sme mali podmienky, ako to majú na svojich základniach Nemci či Američania, tak potom by sme boli iní borci? Nie. Celkom tak to nie je! „Športovať sa dá prakticky všade. A aj za minimum finančných prostriedkov. Je to o vôle, a najmä vzťahu k službe v ozbrojených silách,“ zdôrazňuje major.

Niečo o kritériách

Aktuálne kritériá na preskúšanie z pohybovej výkonnosti platia od roku 2008. Oproti tým predchádzajúcim sa zmenili len minimálne. Hod granátom napríklad nahradil beh na 60 metrov. No a namiesto klukov sú zhyby na doskočnej hrazde nadhmatom. Dynamická sila a výbušnosť dolných končatín sa teda dnes meria prostredníctvom člnkového behu 10 x 10 metrov, alebo behu na 60 metrov. Disciplíny sed – lah alebo zhyby na doskočnej hrazde preveria výbušnú silu trupu a horných končatín. Napokon 12-minútový beh alebo plávanie na 300 metrov voľný spôsob povedia o vytrvalostných schopnostiach jednotlivca. Profesionálni vojaci si z každej dvojice vyberajú jednu disciplínu. Na porovnanie – v USA je v súčasnosti venovaná veľká pozornosť aj zisťovaniu percentuálneho pomeru podkožného tuku (muži maximálne 24 % a ženy maximálne 32 %). Kompetentní skúšajúci zároveň stanovujú metodiku znižovania hmotnosti a tuku prostredníctvom využitia rôznych diét a cvičení. Zároveň si možno všimnúť, že Američania v tomto meraní zohľadňujú aj fyziologické rozdiely pohlaví. Podobne je to aj u nás. Najmä v silových a rýchlostno-silových disciplínach majú ženy postavené tabuľky trochu miernejšie. A namiesto zhybov si môžu zvoliť skok do dialky z miesta. Zajímavé pritom je, že pri vstupe do ozbrojených síl sú kritériá z telesnej zdatnosti pre obe pohlavia rovnaké. (Vyhláška č. 495/2005 Z. z.)

Na porovnanie – výborný vojak vo vekovej kategórii do 25 rokov zabehne za

12 minút približne 2 800 metrov a urobí 15 zhybov. Nad 51 rokov je na výbornú asi 2 400 metrov a 8 zhybov. Keď máte do 25 rokov a chcete byť výborný, potrebujete z troch disciplín aspoň 200 bodov. Na to aby ste boli dobrý, vám ich stačí 120. Dôstojníci či generáli nad 51 rokov na výbornú stačí 75 bodov. Nuž – nebudeme teraz polemizovať o tabuľkách ako takých. Len na ilustráciu: podplukovník Róbert Zebegney „dal“ vo svojich 39 rokoch 34 zhybov na doskočnej hrazde. A 46-ročný plukovník gšt. František Hudák, ktorý potreboval na výbornú „len“ 125 bodov, absolvoval preskúšanie z pohybovej výkonnosti za rok 2010 s celkovým súčtom bodov až 209, čo mu môžu závidieť oveľa mladší profesionálni vojaci.

Aj výkonnostný šport

Major Ulbricht veľmi presadzuje, aby v rámci ozbrojených síl pokračovali rôzne súťažné či majstrovstvá. „Vnútrorezortné preteky neslúžia len na porovnanie si telesnej zdatnosti či športovej šikovnosti. Prispievajú k motivácii vojakov a tiež pomáhajú budovaniu spoločného tímu v rámci celých ozbrojených síl.“ Spomenie, že na majstrovstvá ozbrojených síl v lyžovaní, skialpinizme či strelbe zo vzduchovky v poslednom období už financie neboli. Ostal však cezpoľný beh, beh na lyžiach, stolný tenis či súťaž železný muž. „Máme aj loptový militariádu, ktorá v sebe zahŕňa minifutbal a volejbal. Raketovú militariádu tvorí tenis, squash a bedminton. No a vojensko-praktické plávanie sa skladá zo šiestich disciplín. Je medzi nimi napríklad plávanie na 100 metrov v poľnej rovnosťate vz. 85, podvodná prekážková dráha či plávanie 25 metrov pod vodou...“ vyratáva športové podujatia, ktoré „telocvikári“ a ich kolegovia každoročne organizujú v rámci majstrovstiev ozbrojených síl. Náklady sú pritom minimálne. Spojené sú v podstate len s uhradením dopravy a ubytovania spravidla vo vojenských zariadeniach. Niektoré posádky či kasárne majú športoviská vhodné na športy „pod strechou,“ inde sú slušné ihriská vonku.

Návrat telocvikárov

V minulých časoch v podstate nebol vojenský útvar, ktorý by nemal telovýchovného náčelníka. Nároky na fyzickú prípravu v ozbrojených silách neklesli. Skôr naopak. Len „telocvikári“ akoby sa postupne z armády vytratil. Tento neuspokojivý trend sa pomaly darí zastaviť. Okrem iného: na pozície telovýchovných pracovníkov ozbrojených síl tento rok prijímajú vo výberovom konaní dvoch nových záujemcov, a to aj s príslušným vysokoškolským vzdelaním. Uhádnete po akom čase? Po 15 rokoch! Major Ulbricht tiež víta, že generál Lubomír Bulík podpísal v marci 2011 Nariadenie náčelníka GŠ OS SR k vykonávaniu služobnej telesnej prípravy profesionálnych vojakov na rok 2011. Nariadenie hovorí okrem iného aj o tom, že služobná telesná príprava profesionálnych vojakov je povinná. V podstate – bola aj predtým. No bolo to treba jasne povedať trebárs tým, ktorí ju napríklad nechceli vidieť počas riadneho pracovného času. Aj tým, ktorí by sa radšej uliali...

„Nariadenia a predpisy sú dôležité. No každý vojak si predovšetkým sám musí uvedomiť, že telesná zdatnosť je pre neho absolútny základ. Na nej stavia všetko ostatné – a bez nej v ozbrojených silách nič nedosiahne,“ mieni major Ulbricht.

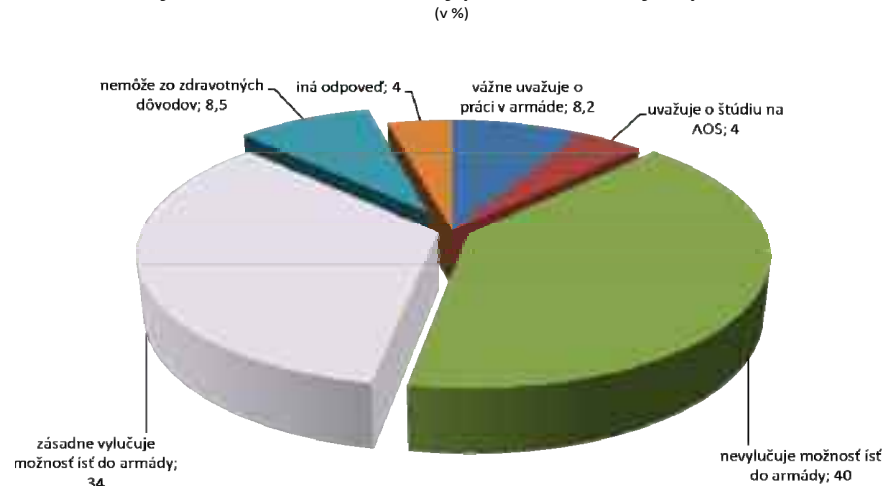
Záujem mladých o vojenskú profesiu

S cieľom zmapovať záujem mladých o prácu v ozbrojených silách, ale aj s cieľom poznať ich názory na otázky súvisiace so zabezpečením obrany Slovenska, sa uskutočnil v apríli a máji 2011 sociologický výskum medzi študentmi maturitných ročníkov stredných odborných škôl a gymnázií na celom území Slovenska.

Prvú informáciu o výsledkoch tohto výskumu, ktorý realizovali sociológovia z KaMO, v úzkej spolupráci s pracovníkmi skupín dopĺňovania Odboru riadenia štátnej správy MO SR, sme zverejnili už v predchádzajúcom čísle Obrany. V tomto čísle čitateľom priblížime údaje, ktoré najviac zaujímali výskumníkov, ktoré sú dôležité z pohľadu regrutačnej politiky rezortu obrany. Sú to údaje svedčiace o potenciálnom záujme mladých o prácu v ozbrojených silách.

Výskum, na ktorom sa zúčastnilo viac ako 1 000 maturantov – študentov stredných odborných škôl (tí tvorili 2/3 oslovených respondentov) a študentov gymnázií (1/3 respondentov), ukázal pomerne vysoký záujem mladých o prácu v našej armáde. O práci v armáde uvažuje niečo viac ako 12 % opýtaných. Vyplyva to z odpovedí na otázku, či pri úvahách, čo budú robiť v budúcnosti po skončení školy, uvažovali aj nad možnosťou stať sa profesionálnym vojakom. Z tých, ktorí takto odpovedali, je jedna tretina, ktorá úvahy o práci v armáde spája so štúdiom na vojenskej akadémii. Ostani opýtaní, ktorí aktuálne neuvažujú o práci v armáde, respektíve uviedli, že ich zdravotný stav to neumožňuje, tvoria síce výraznú väčšinu oslovených (cca 84 %), ale z tejto skupiny takmer polovica nevylúčila možnosť v budúcnosti sa zaujímať o prácu v ozbrojených silách.

Postoj študentov k novej práci v ozbrojených silách (v %)

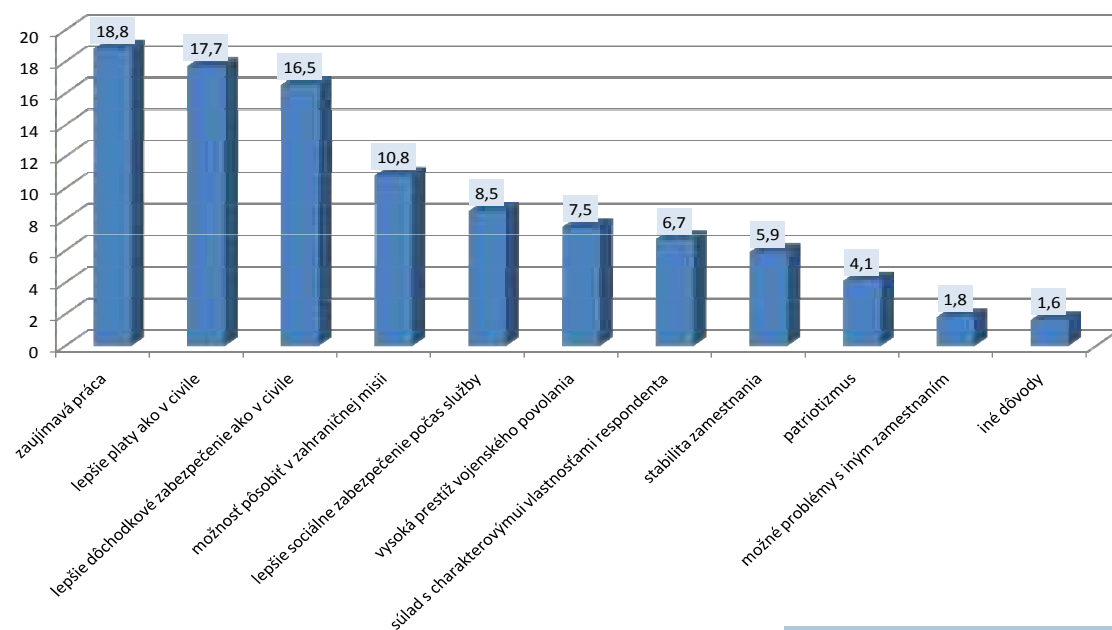
Je však zrejmé, že účasť v misiách prináša so sebou určité riziko a práve nebezpečnosť, rizikovosť vojenského povolania je najdominantnejším negatívom vojenskej profesie z pohľadu oslovenej mladšej populácie. Nebezpečenstvo, ktoré je spojené s vojenskou profesiou, riziko straty života, bol protiargument, spolu so subjektívnou nekompatibilitou vojenskej profesie s osobnosťami charakteristikami a vlastnosťami respondentov, ktoré najčastejšie uvádzali tí respondenti, čo zásadne vylúčilo možnosť zaujímať sa o prácu v armáde.

Sociologický empirický výskum, aký sme realizovali medzi maturitmi na stredných

školách, vytvára len pomocný obraz, nedokáže jednoznačne a presne zmerať mieru záujmu o prácu v armáde (tá sa dá vyčísliť len počtom podaných žiadostí). Vo výskume išlo o skúmanie záujmu v hypotetickej rovine, napriek tomu z odpovedí oslovených stredoškôľkov možno urobiť jasný záver, že v tejto, pre OS SR najzaujímavejšej cieľovej skupine mládeže, je nateraz dostatočný počet potenciálnych záujemcov o prácu profesionálneho vojaka. Ak sa nezmenia podmienky práce v armáde, s týmto potenciálom možno rátať v prípade potreby vyššej regrutácie do našich ozbrojených síl.

Motívy záujmu o prácu v armáde

(všetci, ktorí uviedli, že neodmietajú službu v armáde) (v%)

/ Karol ČUKAN

Od Pyrenej k Atlantiku

Plukovník ThLic. Marko Trochan vojenský dekan veliteľstva Vzdušných síl OS SR sa nedávno zaradil k stotisícim pútnikom z celého sveta, ktorí každoročne prejdú jednu z najťažších pútnických trás. Zo St. Jean Pied de Port na úpätí francúzskych Pyrenej do pútnického mesta Santiago de Compostela v španielskej Galícii vedie niekoľko trás.

Slovenský vojenský kňaz si vybral pút dlhú 795,2 kilometra do Compostely a odtiaľ ešte prešiel 87,2 kilometra na mys Finistera (v preklade má príznačný názov Koniec zeme) na pobreží Atlantiku. „Celé putovanie nie je ani tak o nohách, ako o hlave. Aj keď človek si musí zvyknúť na každodenné zdolanie približne troch až štyroch desiatok kilometrov, pluzgiere i na čoraz ťažší a ťažší plecniak (prítom má stále rovnakú hmotnosť), predsa na zvládnutie púte nie je potrebná špeciálna „kondička“ ale skôr odhodlanie. Paradoxne najnamáhavejšie neboli horské etapy v Pyrenejách či v ďalších horských oblastiach, ale takmer týždňové putovanie po rovine Leónu medzi nekonečnými obilnými lánmi,“ spomína plukovník Trochan.

Putovanie je o hlave, nie kilometroch

Čo nosí taký pútnik v hlave? „Okrem denných starostí či to dnes nohy vydržia, čo bude jesť, kde spať, či nebude pršať, má človek mnoho času na premýšľanie, alebo ak chcete na modlitbu. Každý pútnik nesie v sebe ľudí, od ktorých odišiel, ktorých na ceste stretol a ku ktorým sa plánuje vrátiť. A ešte nesie seba samého, svoju minulosť, prítomnosť i budúcnosť, čo nemusí byť vždy ľahké,“ tajnostkársky poznamenáva.

Ale priznáva, že je potrebné mať dobre prešliapané turistické topánky a plecniak bez zbytočných vecí. Lebo postupne, ako pútnik napreduje a je čím ďalej tým viac unavený, každý kilogram navyše nadobúda aj trojnásobnú váhu. Ideálne je, keď neváži viac ako 10 – 12 kilogramov. „Človek sa pri balení nechá uniesť a dá tam mnoho vecí. Ako som po skončení púte zistil, prakticky dve tretiny z nich som mal na sebe len jeden raz a vlastne by som sa bez nich celkom zaobíšiel,“ s úsmevom konštatuje Marko.

Samozrejme, je potrebné náhradné oblečenie, spacák, pláštenka do dažďa, nepremokavý obal na plecniak, vetrovka a niečo teplejšie na ranné putovanie. Lebo hoci je Španielsko na juhu Európy, v jeho severnej časti, ktorú jej ovplyvňuje blízky Atlantik, sú rána dosť chladné. A pravdaže, netreba zabúdať na pitný režim. Výhodou je, že počas putovania je možné na mnohých miestach doplniť si zásobu vody. Sú tam, rovnako aj v dedi-

nách všade zdroje pitnej vody. Jeden zdroj na uhasenie smädu je však predsa len atypický. Nachádza sa v jednom z mnohých kláštorov, ktoré dnes, tak ako v minulosti lemujú pútnickú cestu. Vofakedy poskytovali putujúcim okrem ošetrovania, nocľahu a jedla aj ochranu pred lupičmi a zlodziejmi. Cintoríny okolo nich svedčia o tom, že nebolo to vždy najbezpečnejšie putovanie. Niekoľko nových hrobov, či skôr pomníkov zasa hovorí o preceňovaní síl a schopností dnešných pútnikov.

Víno z kohútika v klástore

„Ale k veci,“ šibalsky sa usmeje Marko. „V jednom z týchto kláštorov čakajú pútnikov dva kohútiky. Jeden je na vodu a z druhého tečie veľmi dobré červené víno, ktoré dorábajú mníši. Každý si naberie jedno, dve deci vína, urobí si fotografiu na pamiatku a pokračuje ďalej. Neviem, ako by to dopadlo u nás,“ poznamenáva Marko.

Nocľahárne popri ceste sú od starých, ktoré pamätajú ešte stredoveké putovanie, až po moderné. Spravujú ich buď obce a mestá, ale aj cirkvi či súkromníci. Niektoré patria národným Spolkom Svätajakubskej cesty. Či už talianskym, nemeckým, alebo švajčiarskym. V niektorých ubytovniach je stály personál, iné spravujú vybraní pútnici. Pútnik tam príde a odpracuje týždeň dva ako hostiér, vystrieda ho ďalší pútnik a on ide ďalej.

Po celodennom putovaní (každý si určuje jeho dĺžku podľa svojich momentálnych schopností cca 20 – 40 kilometrov) nájde pútnik v ubytovni postel, ktorá mu patrí na jednú noc, hygienické zariadenie, ako aj malú kuchynku so základným vybavením, kde sa dá ukuchtiť niečo teplé. Medzi pútnikmi zväčša vyhrávali ľahšie jedlá, ako boli cestoviny na rôzny spôsob. Kto však chce, môže sa stravovať aj v dedinských reštauráciách s chutnou španielskou kuchyňou. Všetko závisí od veľkosti meška pútnika. Panuje nepísaný, no prísne dodržiavaný zákon, že večer okolo ôsmej sa už v ubytovniach spí. Únava z celodenného putovania robí svoje. Marko pripomína, že niekedy sa tá naplánovaná etapa neočakávane pretiahne. Vtedy, keď je ubytovňa preplnená a nezostáva nič iné, len znova presvedčiť ubolené telo, ktoré sa už tešilo na odpočinok na ďalšie kilometre k nasledujúcej nocľahárni...

Kto je hrdina?

Na ceste stretol pútnikov doslova z celého sveta. Od USA, cez Európu až po Izrael, Austráliu a Kóreu. Od študentov až po sedemdesiatnikov. Od hlboko veriacich až po ľudí, ktorí hľadajú samých seba a počas putovania aj odpovede na mnohé otázky, s ktorými sa človek stretáva. „Hrdina nestojí na konci tohto dlhého putovania, ale na začiatku cesty. Možno pre obrovské odhodlanie, ktoré má a možno preto, že človek nevie, čo ho čaká. Na konci putovania stojí unavený, jednoduchý, ak chcete skromný človek. No veľmi vďačný za cestu, ktorú mohol prejsť, vďačný za všetkých i za všetko, čo mu cesta priniesla,“ sumarizuje svoje poznatky z púte plukovník Marko Trochan, ktorý zo srdca úprimne odporúča túto cestu, alebo jej časť každému.

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív plk. Marka TROCHANA

S americkými pútnikmi v Santiagu de Compostela

Pút mnohí nazývajú Mliečnou cestou. Pretože stredovekí pútnici sa orientovali podľa hviezd na nočnej oblohe. Svätajakubská pútnická cesta je od roku 1993 zapísaná v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Niekedy v polovici 9. storočia našli pozostatky jedného z 12 apoštolov Jakuba. Jeho bratom bol apoštol a evanjelista Ján. Prvá doložená púť je z roku 951. Masový rozmach nadobudla v 10. až 13. storočí, keď medzi pútnikmi nechýbali ani korunované hlavy. Nový rozmach púte nastal v 80. rokoch 20. storočia po páde frankistického režimu v Španielsku.

Krátky oddych pre unavené nohy

Slovník anglicko slovenský

becoming – slušivý, vhodný
ocular – záhadný, nejasný
fixity – ustálenosť, stálosť, stabilita
ordain – vysvätiť, nariadiť, stanoviť
deafening – ohlušujúci
expend – minúť, vynaložiť, vyčerpať
pent – uzatvorený, stiesnený
ordinance – nariadenie, výnos
fizz – šumieť, syčať
explement – doplnok
deanery – dekanát
pardonable – ospravedlniteľný
exploration – prieskum, skúmanie
dazzling – osliňujúci, oslepujúci
expiate – odpykať [si]
parentage – predkovia, pôvod
equally – rovnako
inherit – dediť, zdediť
evasion – únik, vyhnutie sa, výhovorka
penknife – vreckový nožík
faithfulness – presnosť, svedomitosť, vernosť, záväznosť
evanesce – miznúť, strácať sa
flimsiness – slabosť, krehkosť, chatrnosť
modify – upraviť, zmeniť, prispôbiť
flipper – plutva (aj potápačská)

Ako správne číslovať

Veľmi často sa mi do rúk dostávajú dokumenty, ktoré nemajú správne číslovanie strán, príloh, alebo iných dodatkov. Keďže je to jedna zo základných vecí, ktoré by mal ovládať každý používateľ balíka Office, ukážeme si ako na to.

Najskôr definujeme modelovú situáciu: máme dokument, ktorý pozostáva z troch častí. Hlavná časť má 4 strany, prvá príloha má 3 strany a posledná príloha má 5 strán. Rozoberieme situáciu, keď používateľ pracuje vo Worde 2007, alebo 2010.

Na začiatok môžeme očíslovať celý dokument tak, že v Ribbon menu (to je to horné menu vo Worde) vyberieme kolónku „Vložiť“ a potom klikneme na „Číslo strany“. Objaví sa podmenu, v ktorom vyberieme umiestnenie a zarovnanie čísla strany. Povedzme, že vyberieme spodnú časť strany a zarovnanie na stred. Keď túto voľbu potvrdíme, systém vloží do päty dokumentu zástupný znak čísla strany vycentrovaný na stred. Ak sme spokojní s tým ako číslovanie vyzerá, môžeme úpravu päty uzavrieť kliknutím na ikonku „Zavrieť hlavičku a päť“, ktorá sa objaví spolu s menu na úpravu hlavičky a päty len pri ich úpravách. Keď päť zatvoríme, nie je možné ju upravovať, kým ju opäť neotvoríme. Otvoriť hlavičku alebo päť

môžeme napríklad dvojitým kliknutím na oblasť hlavičky alebo päty. Tieto oblasti spoznáme ľahko, sú to časti na hornej a spodnej strane každej strany, ktoré nie sú bežne prístupné a na toto miesto sa nedá písať.

Takže máme vložené čísla a dokument teraz obsahuje strany očíslované od 1 po 12. Keďže dokument má len strany štyri a zvyšok sú prílohy, číslovanie rozkúsujeme na tri časti, pričom prvá bude mať čísla od 1 po 4, druhá od 1 po 3 a tretia od 1 po 5. Word má na takéto situácie tzv. sekcie. Sekcia je časť dokumentu, ktorá má niektoré vlastnosti oddelené od ostatných častí. V našom prípade postačuje to, že oddelíme čísla strán.

Nájďme poslednú stranu prvej časti dokumentu (teda stranu číslo 4) a v menu „Rozloženie“ nájdeme položku „Zlomý“. Na výber máme zlomy strán a zlomy sekcií. Vyberieme si zlom sekcie na nasledujúcej strane (teda prvú položku v časti zlomy sekcií). Táto voľba nám zaručí, že ďalšia strana bude v inej sekcii a môžeme ju teda číslovať inak. No ak sa pozrieme na stranu 5 zistíme, že má stále číslo 5, teda nesprávne číslo. Teraz to doladíme. Otvoríme päť na strane 5 a v nástrojoch na úpravu hlavičky a päty naj-

/ kpt. Peter GARAJ

Ako postupovať pri dopravnej nehode I.

/ mjr. Martin JAŠŠO

Na základe nedostatkov vznikajúcich pri riešení dopravných nehôd v rámci OS SR chceme popísať postup činností profesionálnych vojakov a občianskych zamestnancov v súvislosti s riešením dopravných nehôd:

Vo všeobecnosti:

- Pri každej udalosti spojenej s premávkou vojenského motorového vozidla (dopravnej nehode) informovať príslušníkov Policajného zboru SR a príslušníkov vojenskej polície (služobným postupom);
- Veliteľ útvaru, v ktorom došlo k nehode v rozkaze určí komisiu na riešenie škody do 24 hodín (Zákon č. 346/2005 Z. z. §184 ods. 1);
- Do 5 dní zašle poverený príslušník útvaru na Odbor logistiky, Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR (OdLog ŠbPO GŠ OS SR) „Hlásenie o dopravnej nehode“ a vyplnené príslušné tlačivo poisťovní Oznámenie poškodeného o uplatnení si nároku na náhradu škody – pri nezavinenej dopravnej nehode; alebo Oznámenie škodovej udalosti k povinnému zmluvnému poisteniu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla – pri zavinenej dopravnej nehode (vyplniť len jedno tlačivo);
- „Hlásenie o dopravnej nehode“ zaslať v zmysle „Smerníc Ministerstva obrany SR č. 53/2010, ktorými sa menia a dopĺňajú smernice Ministerstva obrany SR č. 55/2008 o premávke vojenských vozidiel a o podmienkach na používanie zvláštnych výstražných znamení v znení neskorších predpisov“.
- OdLog ŠbPO GŠ OS SR dopravnú nehodu zaeviduje a odošle do 15 dní od vzniku nutej nehody príslušnej poisťovni na ďalšie riešenie;
- V zmysle Zákona o správnom konaní č. 138/2004 Z. z. §49 ods. 1, 2 vyžiadať od správneho orgánu (príslušník PZ SR alebo vojenská polícia) rozhodnutie o miere zavinenia po uplynutí lehoty 30 dní od udalosti spojenej s premávkou vojenského motorového vozidla. V prípade, že správny orgán oznámi v lehote do 30 dní

predĺženie termínu na rozhodnutie, vyžiadať toto rozhodnutie od správneho orgánu po uplynutí lehoty 60 dní od udalosti. V prípade, že ani po uplynutí 60 dní od udalosti správny orgán nerozhodne vo veci, vyžadovať toto rozhodnutie bezodkladne od nadriadeného stupňa príslušného správneho orgánu.

Nezavinená dopravná nehoda:

- Príslušný útvar v rámci riešenia škody pri nezavinenej dopravnej nehode osloví likvidátora príslušnej poisťovne a požiada ho o vykonanie obhliadky vozidla pred opravou (skontrolovať zápis o obhliadke, či sú zapísané všetky skutočnosti poškodenia vozidla), dohodne medzi príslušným zmluvným autoservisom a poisťovňou využitie tzv. krycieho listu na opravu – v tomto prípade nie je nutné okamžite vyčleniť finančné prostriedky na opravu. Následné dorovnanie medzi sumou, ktorú poukáže poisťovňa a sumou za opravu v zmluvnom autoservise riešiť škodovým konaním v zmysle predpisu Všeob-P-20 práv.,
- Po uhradení čiastky za opravu od poisťovne do štátnej pokladnice príslušný útvar vyplní tlačivo Evidencia plnení poisťných udalostí, ktoré zašle na OdLog ŠbPO GŠ OS SR. OdLog ŠbPO GŠ OS SR vyplnené tlačivo sa zaeviduje a postúpi na SEFIM MO SR.
- Pri nezavinenej dopravnej nehode útvar požiada cestou disponenta tretieho stupňa o spracovanie žiadosti na SEFIM MO SR o vrátenie poukázanej sumy z poisťovne príslušnému útvaru.

Zavinená dopravná nehoda:

- Príslušný útvar v rámci riešenia škody pri zavinenej dopravnej nehode vyčlení finančné prostriedky z položky opravy techniky. V prípade nedostatku finančných prostriedkov požiada nadriadený stupeň o vyčlenenie finančných prostriedkov na danú opravu. Následne predseda škodovej komisie útvaru navrhne veliteľovi útvaru v závere riešenia škody výšku postihu daného vodiča vojenského vozidla, ktorý spôsobil dopravnú nehodu. Vzniknutý finančný rozdiel na opravu vozidla riešiť škodovým konaním v zmysle Zákona č. 346/2005 Z. z. a predpisu Všeob-P-20 práv.

Desiatnik Gelle majstrom sveta

/ Pavol VITKO

/ foto TASR

Slovenský dvojkajak v zložení Peter Gelle (na foto vpredu) a Erik Vlček získal na Majstrovstvách sveta v rýchlostnej kanoistike v maďarskom Szegede 19. augusta nečakane zlatú medailu v K2 na 1 000 m. Dvojkajak si zároveň vybojoval miestenku na olympiádu 2012 v Londýne. Peter Gelle je reprezentant Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica a Erik Vlček reprezentuje Športový klub polície Bratislava. „Myslím, že je to pre mňa a moju priateľku jeden z najkrajších svadobných darov,“ povedal nám desiatnik Peter Gelle. Budúci mesiac sa bude totiž po šesť a pol ročnej známosti ženiť. Hlavnou motiváciou desiatnika Petra Gelleho do budúcich mesiacov sú OH v Londýne. Aj preto bude musieť zrejme oželiť povýšenie. „Už dosť dlho som desiatnik, no pred povýšením na čatára by som musel absolvovať viac ako dvojmesačný kariérny kurz. V tomto štádiu športovej prípravy by mi to však celkom narušilo všetky tréningové plány. Takže čatárom azda až po olympiáde,“ usmeje sa úspešný reprezentant Dukly aj Slovenska, dnes už aj majster sveta.

deme „prepojiť s predchádzajúcim“. Táto položka bude aktívna, keďže sekcie sú stále prepojené. Jedným kliknutím toto prepojenie rozpojíme. Číslo strany sa stále nemení, pretože Word sa usiluje držať v dokumente kontinuitu. Aby sme dosiahli číslovanie od čísla 1, klikneme pravým tlačidlom myši na číslo strany v tejto novej sekcii (malo by to byť stále číslo 5) a vyberieme si položku „formát – číslovanie strán“. Otvoria sa rôzne nastavenia číslovania strán. Pre nás sú podstatné posledné položky, kde máme zvolené číslovanie od predchádzajúcej sekcie. Prepne na „Začať od“, napíšeme číslo 1 a klikneme na OK. Konečne máme správne číslo strany. Tento istý postup zopakujeme na strane 3 a oddelíme druhú časť dokumentu od tretej. Výsledný dokument bude mať tri nezávislé číslovania. Ak by sme chceli ísť ešte ďalej, môžeme v tej časti dokumentu, kde pi-

šeme počet strán, príloh a počet príloh, vložiť automatické polia, ktoré budú ukazovať, koľko strán majú sekcie, koľko máme sekcií atď. Tieto možnosti sú dostupné cez menu „Vložiť“ položku „Rýchle časti“ časť „pole“. Tu sa dá vybrať, ktorú funkciu chceme vložiť do dokumentu. Preskúmanie tejto časti nechám na bádateľov skrytých v každom v nás.

Aj maličkosti sú dôležité

/ mjr. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

V spoločnosti aj maličkosti zohrávajú dôležitú úlohu. Preto nikdy nezabúdajme na slušné správanie a určité zásady, ktoré treba dodržiavať.

Náročnosť na poznanie pravidiel narastá s náročnosťou typu podniku. S vyššou cenou rastú aj očakávania hosta a nároky, ktoré kladie na obsluhu. Aj od hosta sa však očakáva lepšia znalosť zásad uplatňovaných v dobrých reštauráciách.

Vždy keď ideme do dobrej reštaurácie na slávnostnú alebo spoločenskú príležitosť, čakajú nás mnohé nástrahy, ktoré je dobre ovládať, aby sme sa vyhli zbytočným komplikáciám.

Pri sedení za stolom si po príchode položíme plátenný obrúsok (každá dobrá reštaurácia by ho mala používať) na kolená (nie papierovú servítku, lebo tá patrí na stôl, voľne položená na ľavej strane). Použijeme ho vždy na utretie úst pre pitím.

Pokiaľ máme k jedlu šalát, jeme ho vidličkou ľavou rukou, kompóty lyžičkou pravou rukou a kôstky dávame na tanierik pod misku. Chlieb ani pečivo nehryzieme, ale lámeme a jeme ľavou rukou. Pri jedení nezabúdame, že príbor (vidlička a nožík) uložíme počas jedla krížom s rúčkami k príslušnej ruke. Keď položíme príbor súbežne rúčkami na pravú stranu, je to znamenie pre čašníka, že sme dojedli (hoci sme nezjedli všetko). V dobrej reštaurácii na toto „znamenie“ dôsledne dbáme, lebo pozorný čašík nám odnesie jedlo aj keď je tanier poloplný. Zásadne neolizujeme omáčku z taniera, ani štavu z kompótu a nálev zo šalátu nedopijame. Použitú papierovú servítku nedávame do popelníka, ale necháme ju položenú na kraji taniera.

Ak by sa nám prihodila malá nehoda, či už rozbijeme tanier alebo niekoho zašpiníme, snažíme sa zachovať chladnú hlavu. Stačí jednoduché ospravedlnenie a upozornenie hostiteľa, ktorý zariadi u obsluhy upratanie stola alebo okolia stola.

Host je v reštaurácii pánom (platí si za to) a iba na ňom záleží, aký obraz o sebe poskytne svojmu okoliu.

Viera, nádej, láska

/ por. Mgr. Vlasta VETREČÍNOVÁ

staršia kaplanka práporu logistickej podpory Prešov

Nádej zomiera posledná! Tie slová počujeme, ale často aj hovoríme vo chvíľach, ktoré nie sú v našom živote práve príjemné. Skutočne potrebujeme oporný bod, o ktorý sa môžeme oprieť. Nádej, že sa vyliečime z ťažkej choroby, alebo že sa manžel/ka vráti z misie, že sa nám podarí splatiť hypotéku. Aby sme týmto náporom neboli zvalcovaní, potrebujeme vieru, že to vyjde, nádej, že nájdeme cestu na riešenie a lásku tých najbližších, ktorá nám dodá silu vytrvať.

Takú nezlomnú nádej nám ponúka Boh vo svojom slove, keď nás ubezpečuje: „Vzývaj ma a vypočujem ťa.“ (Jeremiáš 33,3). „Neboj sa, lebo som ťa vykúpil.“ (Izaiáš 43,1). Cez Ježiša Krista sme dostali výnimočný dar. V obeti zmierenia Boh dáva jasne najavo, že bol a je stále pripravený dať nám to najvzácnejšie – Ježiša Krista, svojho Syna, ale zároveň svoju lásku, pozornosť a pomoc. Neotáča sa chrbtom, ani neodpovie, že má dosť svojich starostí. Už len vedomie, že je tu, nablízku, aby vypočul, aby podoprel, aby pomohol, dodáva novú nádej, silu, radosť.

Smutné však je, že nádej často zomiera. Hoci ako posledná. Aj keď to znie optimisticky, opak je pravdou. Sme ochotní urobiť čokoľvek, aby sme vyriešili, čo nás trápi. Ale na nebeského Otca skrze Ježiša Krista sa často obraciame ako na posledného. Posledná nádej. Pritom, kto môže pomôcť viac a lepšie než Ten, ktorý za nás obetoval svojho Syna? Kto nás môže vyliečiť, uzdraviť najlepšie ak nie Ten, čo nás stvoril a sformoval, teda pozná nás najlepšie? Kto nám najviac pomôže s hľadaním riešení, ak nie ten, ktorý určil dráhu nebeským telesám a usporiadal celý vesmír?

Nádej zomiera posledná! Povzbudzujeme sa navzájom. No nemusí byť ani posledná a nemusí ani zomrieť. Obráťme sa a volajme na toho, ktorý zomrel, Ježiša Krista, aby naša nádej zostala živá. Volajme na Neho v každej chvíli s vedomím, že On vypočuje a podľa svojej vôle pomôže. Volajme na Toho, ktorý nás draho vykúpil na dreve kríža, aby sme sa dnes nemuseli báť o zajtrajšok.

Na záver slová jednej mládežníckej piesne:

- Knieža mieru zvíťazí, Knieža mieru zvíťazí, Ježiš Kristus, Pán náš, v ten pravý čas. V tom je nádej našej viery pevnej: Knieža mieru zvíťazí.

- Pokojom nás obdarí, pokojom nás obdarí, Ježiš Kristus, Pán náš, v ten pravý čas. V tom je nádej našej viery pevnej: Pokojom nás obdarí.

- Všetkých ľudí zjednotí, všetkých ľudí zjednotí, Ježiš Kristus, Pán náš, v ten pravý čas. V tom je nádej našej viery pevnej: Všetkých ľudí zjednotí.

- S pomocou už blíž sa, s pomocou už blíž sa, Ježiš Kristus, Pán náš, v ten pravý čas. V tom je nádej našej viery pevnej: S pomocou už blíž sa.

Traumatizujúce udalosti

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Potenciálne traumatizujúce udalosti (úmrtie príslušníka jednotky alebo jeho vážne zranenie, intenzívne ohrozenie života, svedectvo utrpenia civilistov a pod.) vplyva na všetkých príslušníkov jednotky. Ale kľúčovým predpokladom je, že väčšina z nich sa z takejto udalosti zotaví bez akejkoľvek odbornej intervencie.

M. Štammová

U niektorých sa rozvinie bojová stresová reakcia, u väčšiny nie. Niekedy sa symptómy prejavia hneď, niekedy s odstupom času. Do akej miery takáto udalosť človeka zasiahne, závisí od viacerých okolností – od intenzity zážitku, predchádzajúcich životných skúseností, ale aj od toho, akú pomoc a podporu dostane. To znamená, že je možné podniknúť isté opatrenia na prevenciu neskorších negatívnych vplyvov.

Po akejkoľvek traume sa budú vojaci prirodzene správať spôsobom, ktorý podporuje zotavenie, okrem iného to znamená, že budú mať potrebu spolu viac komunikovať. Z toho vyplýva, že treba vytvoriť pre svojich podriadených priestor na komunikáciu. Jednou z vhodných metód je tzv. defusing – málo štruktúrovaný skupinový rozhovor krátko po udalosti, nie neskôr ako 24 hodín po nej. Takýto rozhovor sa vedie v malých skupinách a je zameraný na dva základné okruhy otázok. Prvý je zameraný na opis udalosti a faktov (čo sa stalo, akú činnosť kto vykonával a pod.), druhý okruh je zameraný na myšlienky (na čo som myslel, čo mi napadlo ako prvé, čo mi beží hlavou teraz atď.). Cieľom je zamedziť iracionálnemu vní-

maniu a hodnoteniu situácie a vlastného správania a konania. Týmto spôsobom je možné naštartovať adekvátne zvládacie mechanizmy a predísť rôznym pocitom viny.

V prípade úmrtia príslušníka jednotky treba zvládnuť aj následný smútok jednotky za padlým. Smútenie bude u rôznych jednotlivcov prebiehať rozdielne a ovplyvní pôsobenie celej jednotky. Postoje veliteľa v takejto situácii budú vnímať podriadení mimoriadne citlivo, a to, ako sa veliteľ k strate postaví, významne ovplyvní nielen celkový priebeh smútenia, ale aj zotavenia. Tí velitelia, ktorí o strate verejne hovoria, dávajú vlastne povolenie na smútok. Tiež môžu byť pre ostatných príkladom, že budú hovoriť o účinku takejto straty na nich osobne. Prejavením vlastných pocitov totiž pomáhajú vyvírať takú atmosféru, ktorá bráni vytváraniu stigiem súvisiacich so smútením, šuškaní a pod.

Prirodzene, v takejto situácii sa otvára priestor na prácu psychológov, duchovných. Ako vyzerá odborná intervencia, si povieme v ďalšom príspevku.

Požehnali techniku

/ ThDr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

V martinskom prápore výcviku 25. júla, keď je v liturgickom kalendári okrem sviatku sv. apoštola Jakuba Staršieho aj spomienka na sv. Kristofa, patróna cestujúcich a motoristov, požehnali vojenskú automobilovú techniku. V našich vojenských farnostiach na rozdiel od mnohých armád NATO to zatiaľ nie je

veľmi rozšírený zvyk. O jej zavedenie sa usiluje vojenský kaplán a správca vojenskej farnosti Povýšenia sv. Kríža pri Práporu výcviku v Martine poručík Radoslav Takáč. Za účasti príslušníkov práporu požehnal nielen ich súkromné automobily, ale aj kolesovú techniku, ktorú profesionálni vojaci a zamestnanci používajú pri

plnení služobných povinností a výcviku. Kaplán Takáč vojakom v príhovore vysvetlil zmysel požehnania. Jeho účinky však idú ruka v ruku so zodpovednou jazdou a používaním techniky na kolesách, ktorá môže pomáhať, ale môže priniesť aj škodu, ak by človek za volantom svojim neuváženým počínaním riskoval a ohrozoval životy a zdravie svoje i iných účastníkov pre-mávky.

Ďalší pokrok Global Hawk Block 30

Na leteckej základni v Langley v polovici augusta oznámili, že bezpilotný prostriedok RQ-4 Block 30 Global Hawk dosiahol počiatočnú operačnú spôsobilosť. Americké vzdušné sily USAF vyskúšali vylepšený Global Hawk už počas operácie Odyssey Dawn v Líbyi a Tomodači v Japonsku (humanitárna pomoc vyhládávania obetí po poslednej prírodnej katastrofe v krajine vychádzajúceho slnka).

Stroj Block 30 (špecializovaná prieskumná verzia) spĺňa podľa oficiálnych informácií základnú požiadavku, ktorou je jedna neprerušovaná 24-hodinová misia v stratosfére a 30-dňové nasadenie. Aby bezpilotný prostriedok kategórie HALE (High Altitude Long Endurance) vo verzii Block 30 dosiahol plnú operačnú spôsobilosť však „treba urobiť ešte veľa.“ Block 30 má dlhšie rozpätie krídel (39,3 m), vyššiu užitočnú nosnosť, lepšie senzory od Raytheonu, aby dokázal prevziať úlohy legendárnych lietadiel U-2.

Škrty v americkom rozpočte sa dotkli aj programu bezpilotných lietadiel Global Hawk, počet plánovaného nákupu kusov čisto prieskumnej verzie Block 30 a použi-

tých senzorov sa znížil zo 44 na 31, pričom počet univerzálnej Block 40 zostal nezmenený na počte 11, čím sa dosiahli celkové úspory na programe vo výške 2 mld. USD. Za desať rokov, čo americké vzdušné sily používajú rôzne prostriedky Global Hawk, tieto systémy si zapísali viac ako 55 000 letových hodín, z ktorých 44 000 hodín tvorili bojové misie.

Podľa USAF je využívanie a vylepšovanie platformy Global Hawk kľúčové. Podľa vzdušných síl nie je alternatíva k programu, ktorý by ponúkal akceptované schopnosti pre vojenské využitie pri relatívne nízkych celkových nákladoch. Aj z tohto dôvodu budú USAF pokračovať vo využívaní platformy RQ-4 a pokračovať v pláne nahradenia prieskumných strojov U-2 bezpilotnými RQ-4 vo verzii Block 30. Nezanedbateľné má byť aj obstaranie verzii Block 40 s radarmi so syntetickou apertúrou.

Rak
foto USAF

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielač čas sledujte
na internete.

Klub priateľov Francúzska a Slovenska Žilina, Obecný úrad Malá Čierna,
KST Sokol Žilina, KTH Javorník Žilina vás pozývajú na

Memoriál Louisa Crosa
3. ročník

11. september 2011

Zraz účastníkov a prezentácia pred ObÚ v Malej Čiernej od 10,00 hod.
Štartovné 1,€
Spoločný štart 11,15 hod .

Kontakt: Juraj Nedorost 0904 375 092
Juraj Olenočin 0905 731 335
Pavol Vanek 0904 056 114